

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13449

FREYD

Itzik Kipnis

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

צענטראלע יידישע פיפליאטעם
- אין פרעסע ארכיוו -

ג 7 " 3

א. קיפניס

פּרײַד

דער צײַלונגען פאר קינדער

צענטראלע יידישע ביבליאטעק
אין פרעסע ארבייט

מעלוכע-פארלאג פון וויסרוסלאנד
מינסק * נאצסעקטער * 1935

צענטראלע יידישע ביבליאטעק
אין פּרעסע ארבייט

ליפּע קוראליקע

1. און דאָ איז פּונקט פּאַרקערט

אָפּ אנדערע קינדער זאָגט מען— אַ ראַכטאַנעס, ער האָט געפּעכ ניט קיין מאַטנ, קיין מאַמען; אַ ראַכטאַנעס, ער האָט געפּעכ ניט קיין פּרידער, קיין טוועסטער... אָפּ ליפּענ האָט מען געקענט זאָגן דאָס פּאַרקערטע. ער אליין האָט וועגן זיב געוויס אזוי געקלערט: גי—קלערט ער—וועג ניט דער מאַמע, וועג ניט די מוסע! וועג ניט דער פּרודער איסער און ניט די שוועס. מער פּרידע.

ליפּע, פּורטילע!—אזוי האָט מען אים אין שטוב גערופּן און יעד האָט אליין ניט געוויסט וועלכער איז פּא אים דער עמעסער נאָמען און וועלכער דער צונעשטעלסטער. ווייל זייער אָפּס האָט מען אים געזאָגט נאָר ליפּע אליין אָדער „פּורטילע“ אליין.

— ליפע, טרעג ארויס דעם צופער.
— פורמילע! גיי אָקאַרשט, טרניב אוועק די שקאפע צום פרונעם אונ
גיב איר א טרונק.

דאָפּקע ביידע נעמענ שיינע, נאָר ווען זיי ריידן זיב נחמ אויס פא די
שמוז-לייט פֿון טויל מיט אזא גראַפֿקייט.
— פורמילע, גיי פֿרעסנ! די קאשע איז שוין דאָרטנ פֿאַרהילצערט גע-
וואָרן...

— דו פיסט א סיוון, ווי ס'האָט זיב א נידערגעקערענקט אפֿ איינ אָרט
און כאַטש האק אים פֿלעקער אינ קאַפּ!
— פֿרעסנ, גיי!

זאָגן אז פורמילע האָט פֿינט געהאט צו עסן, אז ער איז געווען איידל
געפאטשקעט אונ סען האָט אים געסוּזט צוקלערן פֿאַרשיידענע קיכעלעך
און אים בעטן האלבע שאַענווייז ער זאָל זיב מעראַכעם, זיינ אונ אופֿעסן
כאַטש איינ—ווען מיר ווילן וואַזלעכעס וואַס טראַכטן אפֿ ליפע, וואָלט עס
געווען א גרויסער טאַעס. פורמילע האָט דאָפּקע ליב געהאט די מעלאַכע
עסן, אז ער פֿלעגט זיב צוכאַפּן צו דער מעלער קאשע, פֿלעגט מען זיב ניט
ארוםקוקן, וו זי פֿלעגט שוין גיט סטייען בא אים אונטער די הענט. פֿאַר
ליפענ שטייט שוין א ליידיקע מעלער. אונ נעמט נאָר אונ טוט אים אומיסטן
א פֿרעג, וואָס האָט ער געגעסן, וועט ער אייב ענטפֿערן:—איב געדענק שוין
ניט.

— אָבער וואָס פֿאַרט האָסטו געגעסן? דערמאָן זיב אָקאַרשט, פֿורמילקעלע.
א! פֿון אזא מיט צארטן פֿאַרציען אים דאָס נאַמענדל, צעשטייכלט זיב
פֿא ליפענ דאָס קירבעס-ארטיקע פֿאַנעם אונ ער זאָגט:
— לייג מיר אָן נאָב א מעלער, וועל איב דיר זאָגן.
— וואָס אַנגלייגן דיר אפֿן מעלער?
— קאַשע—ע-ע-ע

— זעסטו!?? זייט אור כאַטש אפֿ אים א סיוון? ווייסטו דאָב שוין.
פורמילע, אז ס'איז קאשע!

— יאָ, ענטפֿערט דאָן פורמילע—אז ס'איז קאשע ווייס איב שוין פֿון
לאנג, ווייל קאשע עסט ער וואַלענקט טאַג, איב ווייס נאָר ניט, צי ס'הרע-
טשענע צי גערשטענע...

און דאָס איז שוין טאַקע אפֿ אים צו גלויבן, ווייל ער האָט א מעווע זיב
פֿאַרקלערן.

זיי וויינען אינ א דאָרפֿ, וויינען זיי טרעפֿט זיב אסאָל, דאָס אונ נאָב
געווען אינ דער צייט, ווען ליפע איז געווען אינגאַנצן א קליינער, פֿלעג
זיב טרעפֿן, אָז אלע צענייען זיב אינ פֿעלד, ס'איז א שמילער, א הייסער
זוסערדיקער פֿאַטאָג אונ ליפענ האָט סאָגן פֿאַרשלאָסן איינעם אליין אינ שמוז.
זייט ער פֿאַם פֿענצטער אפֿ דער רויטער געפֿאַרבעטער קאַנאַפע אונ קוקט צום

דרויסן ארויס. אינ דרויסן איז היים, ס'איז שטיל, קיינער פֿאַרמ ניש, דורך, קיינער שטויבט ניש דורך, און ליפע קוקט און קוקט אינ פֿענצטער. פונקט אנטקעגן פֿענצטער שטייט א שטאכעטן-פלוים. פֿון יענער זייט פלוים וואקסן הארבוועס (קירבעסן). מיט הארבוועס איז ער א פֿריינט, ליפע, די הארבוועס ליגן באהאלטן צווישן דעם גרינס אפֿ די ווייב אויסגעבעטע ביים און צווישן די ראָזאַרעס. באהעפֿט איז דער קירבעס מיט דער ערד דורך א לאנגער, שמעכיקער הודינע, א קישקע ווא פֿון הוילער כראָמטשאלקע, וואָס איז פֿון אויבן פֿארפאנצערט מיט א שמעכיקער הויט. פֿון דער הודינע שמעקט זיכ אויס ארום-צו, א קליין הודינקעלע מיט א גרויסן קיילעכדיקן בלאט פֿון אויבן און א ביסעלע ווייטער—נאָכ א קורצ הודינקע און ווייטער א גרויסער גרינער פלאט פֿון אויבן. אזוי איז דער גאַרמטן פֿארליינט מיט אָס די אַ קיילעכדיקע ווייכע טאצן, וואָס שטייען ווי דלאַניעס אויסגעשפרייט צום ארום. דו גיסט זיי זעטעטע זיי צו. דו גיסט זיי רעגן—טעטעטע זיי צו. דו גיסט זיי אסאָל א זעצ אויב ניש קיין שמארקן, טעטעטע זיי אויב צו אונטער א טווינג.

די הארבוועס ליגן זיכ אינ ווייכע אויסגעבעטעכע, ווי די קעלבער, ווי די פֿעטע קאפאנטשיקעס, און וויינג און פאשעט זיכ אינ דער שטיל, און גאַר די בלעטער שטייען טאָג ווי נאכט און בעטן אויס פֿון זייערסווענג אי זעטעטע זיי רעגן, אי שניג, אי לופֿט. גוטע זינגען זיי, די בלעטער, אועלכע נארישע און געטרעיע.

אז ליפע פֿלעגט אָפּוויצן אזוי באמ פֿענצטער-לאנגע, לאנגע שאָען, פֿלעגט די אוינגן בא אים דערנאָכדעם זינג א מיט אָפּשפּיגלונג פֿון הארבוועס, פֿשע-ניטשקעס, זונענרויזן. די הארבוועס זינגען טיפֿ גרינג, אזש טונקל, ווי א וואסער אינ הארבעט, די פֿשעניטשקעס העל גרינג, די זונענ-רויזן זינגען גרוי-גרינג און די שמעקנס קלעפיק-גרינג. די בלעטער זינגען אזוי זיכ, און די פֿענעסער זייערע בליען געל.

אז ליפע פֿלעגט שוין אפֿילע לינג אינ בעט, פֿלעגט ער דורך די צונעמאכטע אוינגן זען פֿאַר זיכ גאנצע ליוונטן מיט הארבוועס, פֿשעניטשקעס, זונענרויזן, בלאַעכע פֿון קארטאָפֿל און דאָס גלייכע.

אסאָל פֿלעגט זיכ אויב טאכט, אז ס'קומט צופֿלעגן און זעצט זיכ אנידער אפֿן שטאכעט סאמע אנקעגן א פֿייגעלע. א קאָלירט פֿייגעלע. פֿלעגט זיכ ליפע שמארק פֿארצאפֿלעגן אפֿ דעם קוקנדיק. ער פֿלעגט וועלן, ער פֿלעגט סאמעש כאלעשטן, אז דאָס פֿייגעלע זאָל נאָכ שטייגן לאנג-לאנג... און אים פֿלעגט זיכ דוכטן, אז אפֿן שטאכעט שאָמנט זיכ אָפּ, שפּיגלט זיכ אויס פונקט אזא פֿייגעלע מיט אלע אירע קליינ פֿויגלשע פֿיטשעווקעלעכ: אָס איז דאָס וויידעלע א לאנגענעכיקס, א שטייבס; אָס איז דאָס פֿיכעלע א פּוּכיקס און גלאַסס: אָס איז דאָס העלדזעלע, דאָס קעפעלע, דאָס שנעפעלע אפֿילע און סארא מינ שיינע קאָ-לירן. אלע איז ווי צונעמאָטן געוואָרן אָס דאָרטן צום ברעטל. און ליפע איז אזוי

פֿארטרֿאָנג, אוי פֿארטרֿאָנג, אז ער הערט ניט, ווי ס'זינגען שוין דאָס מענטשן איז
שטוב, ווי די טירן רופען אום היג און הער. מע טראָגט זואסער, מע הייצט
דעם אויוון, מע רוקט מעפ. מירע זינגען זיי אלע געקומען אהיים, הונגעריקע
פֿונעם מאָג ארבעט אין פֿעלד, און די ערשטע זאכ זייערע איז באוואָרענען פֿאר
זיכ מיט די בעהיימקס אָונט-ברויט... וענדלעכ דערמאָנט זיכ איינער, אז:
— טן נאָר א קוק! ער זיצט דאָכ נאָכ אלצ, ליפע, פאם פֿענצטער, פונקט
גוי צוגעוואָקסן און גלאָצט אים איינ אָרט.

קומט דער ערשטער צו אים צו דער טאטע:
— וואָס איז, וליפעלע?— טאכט ער צו אים. — וואָס זעסטו עס דאָרטן אזא
שיינס?

ליפע טוט א ציטער פֿון פֿרעסדן קאָל, נאָר ער קען זיכ נאָכ אלצ ניט אָפּ-
ריכטן פֿון יענעם אָרט אפֿן שטאכעט.
— אָנאָ... ווייזט ער מערער אפֿ שטום-לאָשן, ווייל דער נאָרגל איז פא אים
פֿארטריקנט פֿון לאנגער פֿארכושטקייט.

— וואָס אָנאָ?
ער שווינט.
— וואָס זעסטו אָנאָ? זאָג שוין לאָמיכ שוין אסאָל הערנ?!
— דאָס פֿייגעלע...
— וווּ זעסטו א פֿייגעלע?
— אָסאָ אפֿן שטאכעט.

יענער קוקט און קוקט און זעט ניט אפֿן שטאכעט ניט קיין פֿייגעלע, ניט
קיין שום אנדער זאכ.
— א סאָדנע מעשוואַס!— רופֿט ער זיכ אָפֿ צו די שטוב-לייט. — א קינד
זאָל נעמען און זיכ אינטריידן אג אינטרעדעניש. ער האָט זיכ אינגעקלאפט איז
קאָפּ א פֿייגעלע און גיי סו אים עפעס...

— אָט דאָס פֿארארט שוין מיטאסאָל יעדערן איז שטוב, יעדערער פֿארלאָזט
אפֿ א וויילע זינג ארבעט און מען שטעלט זיכ אלע ארום ארום ליפען. זאָל ער
זאָגן וווּ איז דאָס פֿייגעלע.
— נעם אים אָקאָרשט אים דרויסן ארום, זאָל ער ווייזן וווּ זעט ער דאָרט
א פֿייגעלע.

מע גייט ארום מיט ליפע אינטרויסן, ער, ליפע, לויפט אוועק דער ערשטער
צו די שטאכעטן, טאפט, טאפט ווי א בלינדער, און צעוויינט זיכ פֿלוציט
אפֿן קאָל:
— ניסאָ דאָס פֿייגעלע...

פֿריער האָט ער די גאנצע צייט געפילט אפֿן שטאכעט דאָכ בילד פונעם
פֿייגעלע און איצט זינגען געקומען מענטשן און האָבן אים בארויכט פֿון אזא
מיט שיינעם בילד.

— אויב פֿייגעלע — — — — —
ליפע וויינט און דער טאטע— א גראָפֿער יונג א טאטע געווען פא ליפען

—ווייס ניט, צי זאל ער זיך מאכט א פאָמעכיע פֿון אזא מיט סאָדנעם יאָט, וואָס ער האָט, צי זאל ער גאָר ווערן אינקאָעס און אים ארייטוואַרפֿן א פאָר פעטש. א יאָט זאל זיך ניט אינעריידן קיינ נאָרישקייטן.

די סומע איז אויך ניט געווען בעסער, אז זי האָט דערועט ווי פאָס טאָטן צעבלאָזט זיך די טאָלעכער אפּ זיך אָנפאַספּעט מיט קאָעס, רופּט זי זיך אַפּ אַפּ איר גראָבער אויסשפּראַכ:

— זאָלן דיר די הענט קיינמאָל ניט וויי טאָג, אַוואָרעם-סווישע, ניב אים! ניב אים א פאָר פּלעם, ס'זאל אים אַרויס דער דור פּונ קאָפּ.

און אַוואָרעם-סווישע פּאַלנט מאַקע. א גראָבער נעפעש דער אַוואָרעם-סווישע, א סאַקאַנעס... ער האָט פּאַרהייבן די האַנט און טראַכ!—טראַכ! דעם קליינעם בעזודעמאָג איבערן פּאַנעם.

— אָט האָסטו דיר א פּיינעלע, אָט האָסטו דיר אַריינעמע אינ קאָפּ נאָר רעשע זאָכט, ניט געשטוינג, ניט געפּלוינג.

2. א נייע מיילע

שפּעטער-צו איז ליפּען צוגעקומען נאָך א מיילע פֿאַר וועלכער ער פּלעגט כאָפּן פּעטש אַפּן טוצ און אפּ דער שאַק, וואָס איז?.. ער האָט זיך געמאַכט א טאָ... מיר פּאַטשקען אַפּ די ווענט און אַפּ די מירן, אַפּן פּלוים און אַפּ די טויערן... ער געמט א שטיקל קויל, א שטיקל קרניר, אויב ס'קומט אים צו האַנט א פּען אָדער א פּליפּעט, דאָס איז שוין גאָר גוט און ער שרייבט... גאָר ניט ווי אַן אַנדער קינד, וואָס לערנט זיך אויס שרייבן אויסעס און ער שרייבט אָן טאַטע, מאַמע, סאַשע, קוואָרט—ניי. קיינ אויסעס האָט ער אינ-נאַנצן ניט געקענט שרייבן. גאָר וואָס? ער פּלעגט פּאַטשקען אָנפּאַטשקען אַפּ דער וואַנט א פּיינעלע, איז עס געווען געראָמט אינ א בעהיימע און אַפּן נייעם טויער פּונ שטאַל האָט ער אויסגעשריבן א וואָגן מיט סנאַפעס און אַפּן סאַמע פּונויפּן אַפּ די סנאַפעס לינט אינגענורעט א הונט, ווייסט מען ניט צי ס'א הונט צי אַן אַפּדירעק. און אז מע זאל שוין יאָ וויסן, אן האָט איר א הונט, וועט דען סטייען בא די מענטשן „טערפעניעס“ אפּ אים לאָזן אלץ אויספּאַטשקען און אויסוואַטשקען, אז יוער דאַרפֿען עס און וואָס פֿאַר א גוט קען מען דערפֿון האָפּן?!

פּלעגט מען אים מאַקע סיימעסן, שלאָנגן, נאָר שלאָנגן פּיז צום טויט אריינ!.. איז שוין דאַכט זיך גוט? ניי, ניי, איז עס נאָך אלץ ניט גוט. וואָרעס ליפּע, אז ער פּאַרקוקט זיך, אז ער פּאַרטראַכט זיך פּאַרנעסט ער טייקעפּ אינ אלע זיינע פּיילן, און די ווענט—אָט קאַלכט מען זיי אָפּ און אָט זיינען זיי ווידער פּאַרקלעקט און באַשריבן מיט האַרבּוועס, מיט פּשעניטשקע און נאָך מיט וואָס אינ דער וועלט. איינמאָל איז אפּילע דער מאַמע, דער אַוואָרעם-סווישע, אריינ-גענאַנגען פּונ ערנעצ א פּאַרטראָנענער, פּלוצים דערועט ער לעם פּענצטער אַפּ דער וואַנט, אז דער פּלוים איז דורכגעבראָכן אינ גאַרט און א כאַוער מיט אַסאך קליינע כאַזיריסלעך שטייען. און צעדיען די פּייט מיט קאַרטאַפּל.

— א כאלעריע, אן אויסקוילעניש זאל אייך אימלעכע טרעפן. האָט ער
גענומען שעלטן די שמופלייט. פֿרעסערס זינען דאָ כאַמט האַמיע מיט זי
א פריק און א קוק טאָן אפֿן גאָרטן איז נישט קיינער!...

ער האָט געטאפּט די פּייטש און זיך אַ לאַז געמאָן צום גאָרטן אפֿ די
כאזיריס, אָבער ער האָט נישט געטראָפֿן קיין גאָרטן, ער האָט נישט געטראָפֿן
קיין כאזיריס. ער האָט זיך גאָר אָפּגעשלאָגן אָן דער וואַנט מיטן שטערן מיט
דער האַנט, מיטן פּויסט און מיט דער פּייטש.

— טפּו! האָט דיר א שוואַרצ־געהאַרעט יאָר—האָט ער זיך אויסגעשאַלטן
און איז אַי אַנטאָמ אַנדערנעפּאלן אפֿ א שטולכע אקעגן דער וואַנט. די
פּייטש איז פּא אים פֿון דער האַנט ארויסגעפּאלן. ער האָט נישט געוואָסן ביים.
מיט צי זאל ער זיין אינקאעס אפֿ זיך, צי אפֿ עמעצן.

און דערדאָזיקער עמעצער, האָט מיינט מען טאקע ליפען אליין, איז געלעגן
ביימיטע אונטער דער אַנטקעגנדיקער קאַנאַפּע, וואָס לעט דער זאל־וואַנט.
ער האָט אַי געציטערט פֿאַר קלעפּ, אַי זיך געהיט ער זאל זיך נישט צעלאַכטן.
ס'האָט אים זייער געשטופּט צום לאַכט, וואָס דער טאַטע— דער אור־אָט.
שוישע—האָט פּלוצלינג געטאפּט אזא אָפּשינט: ער האָט בעסאטאַקל געמיינט אפֿ
דער וואַנט מיט די כאזיריס, און דאָס איז טאקע אן עמעסער גאָרטן מיט
עמעסע כאזיריסלעך...

א צווייטן סאָל האָט זיך געטראָפֿן א מיטע עפּשער נאָך א שענערע. ס'האָט
געראפּט קומען פֿון שטאָט א פּראַקער אַנקויקן דעם קאַפּטיוו־שטייטער וואַלד.
פֿרידע איז געווען די סאַטע עלטסטע מאַכטער אַינ שטוב, א געוואַסע, גראַפּע
סויד, און זי איז געגאַנגען, האָט אונטער איר די ערד געציטערט. איצט, אן מען
האָט געוואַרט אפֿ אזא מיט ליטישן נאַסט פֿון שטאָט, וואָס זי האָט נאָך אפֿילע
נישט געוואָסן אקוראַט וויאזוי מען רופֿט אים און וואָס פֿאַראַ פּאַנעס ער האָט,
האָט זי גענומען די זאל— א ציטער, וואָס פּוסטעוועט א קיילעכדיקן יאָר, ווייל
מען האלט אים פֿאַר געסט, א ציטער, וואָס איז אַנטעשטאַפּט מיט רייכעס פֿון
געטריקטע שוואַמען און פֿון אויבסט, וועלכע ליגן דאָרטן אלע סאָל איז
גרויסע פּאַרטיעס, ביזן כאַנג פֿירט זיי אָפּ אַינ שטאָט, אָס די אַ זאל האָט פֿרידע
געשאַפֿן, געוואַשן און געקאַלכט. דערנאָך האָט זי אויסגעפּעט א פעט מיט
א ריינעם צודעק פֿאַרן ליטישן נאַסט וועגן. זי האָט פֿאַרשפּרייט דעם גרויסן
מיש מיט א געפֿרעסטע סערוועט, ערשט פֿון קאַסטן, און זי האָט זיך עטלעכע
סאָל צוגעטאַסטן, וויאזוי זי וואָלט געזעסן פּאַס פּראַקערס דעכטער האַנט אָט
דאָ אייפּנאָן פּאַס טיש... אונטער דער סטעליע וועט ברענגען דאָס פּליצ־לאַמפּ,
אפֿן טיש וועלן שטיין די שענסטע אויבסטן... אָס האָט וואָלט געווען א שיינקייט!
אזוי איז זי פֿאַרטיק געוואָרן פּאַציפּטן מיט אלע צוגרייטונגען. און די
זאל שטייט שוין ווידער פֿאַרסאָכט אפֿ דער קליאַסקע. אַינ מעשעכ פֿון מען,
קומט אַהין קיינער נישט אַרײַן, ווייל פֿון דער כאַשעווער נאַסט וועט קומען,
דאַרפֿ נאָך לויט אימלעכנס אויסרעכענונג אוועקגיין גוטע אכט אָדער צען טען.
געטראָפֿן האָט זיך אָבער, אן שווינדלגלאַז דער פּראַקער איז געקומען צופּאַרן

אינגאנצן. אומגעריכט ארום צוועלף באטאָן, ווען קיינער איז נישט געווען
אינדערהיים, נאָך ווייניג פֿרידע איז געווען לעס דער הויז-טיר און געמאָלקן
די פעהיימעס. נאָך א רעגע לאַזט זי אָפּ די פעהיימעס אַפּ דער פּאשע, פֿאַר-
שפּאַרט די טירן און לויפֿט אליין אויב אוועק ערנעצ אַפֿן פֿעלד צי אַפֿן פּאש-
טאָן. ווערנען אזא נאָסט. איז מיטן דריטען, האָט זי זיך שיר נישט פּאַנגאַפּן
א לעבעדיקע איז דער ערד...

— ווי זינען די באלעבאטיס?—האָט דער פּאַכער איידל א פֿרעג געמאָן.
— געוונט זאָלט איר זיין.—האָט זי זיך ענדלעך אָנגענומען מיט סוט און
געענטפערט איידל, ווי די מאמע אירע, איר צו לאנגע יאָר, פּלעגט אַמאָל אופּנע.
סענ אַן אָנגעלעגטן שמאָטסאָן. זי האָט אָפּגעווישט סמט די נאָסע פֿינגער
פֿון מילך איר רויטע אָפּגעבאקטע נאָז, וואָס שיילט זיך, דערנאָך איז זי ווידער
אַמאָל געוואָרן פֿינף סאָל אויפֿיל רויטער, ווי זי איז קעסיידער, און זי האָט
זיך וויטער געשטאַרקט און זיך אָנגערופֿן:

— קומט מיט מיר, יונגער מענטש, וועל איך אַיך אַרײַנגלאָזן אונז זאל, איר
זאָלט זיך דאָרט אַפּיסל אויסרענע פֿון וועג. איר קערט אַוואַדע וועלן אַ גלאָד
מילעך „מיראדאָי“.—האָט זי שוין גענומען שיטן אָן אַן אָפּשטעל.—איז שמאָט
קוקט איר עס אַוואַדע נישט אָן איז די אויגן. ווי איז מיר, ווי איר ווערט עפּעך.
פֿאַרדאָרפֿן איז די גרויסע שמעט און דאָ—דאָ וועט איר פֿאַ אונדז נישט זשענדע
זיין גאַרניט... קומט, קומט.

און זי שטופּט דעם יונגמאַן פֿאַר די אַקסלען דורך דער קיב, דורך דעם
עס-צימער און גלייב איז זאל אַרײַן.

זי האָט נאָך געגעבן אַן עפֿן די טיר פֿון דער פֿאַרמאכטער זאל, ווי דער
פּאַכער האָט זיך געגעבן אַ רײס אַפּ צוריק, און ער האָט שיר נישט אַומגעוואָל.
גערט פֿרידען פֿון די פֿיס.

— טוט נאָך אַ קוק אַפּיסל, וואָס שטייט עס אַיך דאָרט אַזוי נישט אָן?—
האָט זי ביז אַ קלער געמאָן. אָבער ווי זי האָט נאָך אַ הייב געמאָן די אויגן
צו דער אָפּענער טיר, האָט זי זיך אויב אַ וואָרפֿ געמאָן און שיר נישט געקליבן
אלע ציין אַפֿן אָרט:

וואָס איז?—

הינט מיט אָפּענע צעשטשירעטע ציין, מיט אַרויסגעשטעקטע צינגער, און מיט
ברענענדיקע אויגן זינען געשמאַנען און געקוקט אַפּ זיי אַזוי, אַז אָס אָס סענ
זיי זיך אַהער אַ רײס און זיי שלינגען זיי אַיני לעבעדיקערהיים.
זי האָט זיך קאַם אָפּגעאַפּעט און שוין אַ באַרײַקטע געמרייסט דעם
דערשראָקענעם נאָסט:

— יונגער מענטש, איך ווייס שוין, זאָגט זי,—וואָס דאָס איז: עס איז דעם
פּורסילעס אַרבעט, קומט, האָט קיין סוירע נישט. ס'ניש קיין לעבעדיקע הינט. דאָס
האָט ער זיך ערנעצ אויסגעלערנט פּאַמשיקענ אַפּ די ווענט. ס'זיצט איז אַיס
אַ נישט גוטער, זיצט איז אַיס, זאָג איך אַיך. ער וועט נאָך אונדז ווען עס איז

אומגליקלעך מאכט, ווי איר זעט מיכ א לעפעדיקע, אז ער וועט אונדז מאכט
אומגליקלעכער פֿונ אומגליקלעך.

— פֿונוואָנען איז ער דער פֿורטילע, וואָס איר זאָגט?— פֿרעגט שוין דער
גאסט אויב א פֿיסל פֿארויקט.

— וואָס הייסט פֿונוואָנען? ער איז טאקע א הינגער א געפֿאָרענער! ס'דאָך
אונדזער קלענסטער יאָט, דער סעזיניק אונדזערער!

— איז ער בא אַניכט א קינסטלער, א „כודאָזשיניק“?

— וואָס הייסט עס א סאכעטאָזשיניק.

דער גאסט האָט זיב פֿאדקלערט א ווילע. ער האָט שוין איר געוואָלט ענט-
פֿערטן אזוי, אז ס'זאָל איר זיין פֿארשטענדלעך און אפֿ איר לֶאָשן.

— נו... וואָס ער סאָלט מאַצייוועס!?

— גאָר... האָט דאָס מיידל אים אָנגעקוקט. וואָס רעדט איר, וואָס? ער

פֿאַטשקעט. טאָג און גאסט אפֿ די ווענט, אפֿ דער גייער סטריכע פֿונ שטאל.

ס'עט גאָך אים סוזן ווען עס איז אויסדרייען די הענט מיט די פֿיס, אז ניט

וועט מען פֿונ אים ניט פֿאַמער ווערן. ס'איז אַניכט הייס, יונגער סענטש: אָט

זעצט זיכ אוועק באַס טיש. איב דערלאַנג אַניכט שוין, די רעגעלע, א גלאָס סיראָדאָן.

דער באַכער האָט זיכ געוואָלט אנדערזעצן באַס טיש און זיכ טייקעפֿ אָפֿ.

גערוקט אפֿיסל מיטג פֿענקל אָן א זיט.

— וואָס איז ווינטער? פֿרעגט שוין דאָס מיידל.

— ס'גאָרניט, ס'גאָרניט— ענטפֿערט דער פֿראַקער, געסט זיכ ניט צום

הארצן. דאָ טריקענען זיכ אפֿן טישטעכ לאַקשן און סטרוטשעס, וויל איב זיי ניט

פֿאַרשטירן. איב פֿינ פֿאַרשטויבט פֿונ

— אוי, א ווייטעק אינ מיר! האָט קיין גאָרניט, איז דאָס מיידל געוואָרן

זוידערטאמאָל רוים. איצט איז זי שוין געוואָרן אינקאָעס אפֿ דער סומענ. קיין

אנדער אָרט האָט זי ניט געקענט געפֿינען אפֿ אויסשיטן די סטרוטשעס מיט די

לאַקשן טריקענען, ווי גאָר איז זאל אפֿ דער ווינטער סערוועט.

— שוין,— מאכט זי, די סיגנטקעלע נעט איב עס ארָאָפֿ.

זי איז צוגעלאָפֿן, האָט אַ כאַפֿ געטאָגן דאָס טישטעכ פֿאַר אלע פֿיר פֿרענען,

ס'זאָל זיכ דאָ כאָלילע גאָרניט פֿאַרשיטן, און איז מיט אים אוועקגעלאָפֿן

איב קיב צום ברייטן הילצעהעטעס טאָפֿטשאַן און— טרעס, טרעס— מיט א קאָעב,

אָפֿער די לאַקשן ווילן זיכ ניט שיטן.

— א וויססער כאָלעס צו איבערע קעפֿ!— האָט זי שוין אויסגעשאַטן מיט

א קאָעס. גאָר די לאַקשן ווילן זיכ אלץ ניט שיטן.

לאָזט זיכ אויס, אז דאָ זינגען גאָר ניטאָך ניט קיין לאַקשן, ניט קיין סטרו-

טישעס. דאָס האָט ווינטער דער סאכעטאָזשיניק אָנגעפֿאַטשקעט... ער האָט

ערנעצ געקרינג פֿאַרפֿ...

— ס'וועט זיכ דאָך ניט אָפֿוואַשן! א קרענק אפֿ אים א גרויסע!...

ליפעס גליק, וואָס ער איז די רעטע ניט געווען אפֿ די אויגן וואָרעס ס'וואָלט

אים געווען אויסגיין צי א וויססער סאָפֿ.

3. אָבער וווּ איז ליפע?

אינ אַוונט האָט זיך ארויסגעוויזן, אז דער פראקער שווינדלגלאַז איז גאָר
ניט אזא גרויסער פאַרעצ פא זיך. ער האלט זיך זייער היימיש, ער איז בייז, אויב
בען רופט אים „גאָספּאָדינ“, „הערעלע“, „אָדער“, „סאַסיע“. פאַשעט זאָל מען אים
רופן: כאווער שווינדלגלאַז, אָדער גלאט שווינדלגלאַז אָן קיינשום צולאָגן. מען
האָט אלע געגעסן וועטשערע. די הייסע שיסל קארטאָפֿל אַינ מיטן טיש האָט
געלאָזן א פארע פֿונ זיך, ווי פֿונ א לאַקאָמאַטיוו. מעלערס מיט וועדמילך זיינען
געשטאנען פֿאַר יעדן באַזונדער. שווינדלגלאַז האָט מען אוועקגעשטעלט א מע-
לער מיט סמעטענע. א מעלער מיט פּרעזשעניצע, א גלאַז מילך „סיראדאָי“ און
מע האָ אים געבעטן ער זאָל עסן, זיך ניט לאָזן פעטן. מע וועט אים פֿאלד
געבן קייאכעס אויך. און קייאכעס קער האָב זיך בא ווי א גאַנצע.

אלע זיינען יאָנטעוודיק איבעראשט פֿונ דעם גאס.

אוראָמסווישבע וויסן, זי האָט סאָניס אינעם גאַנצן דאָרפֿ, וועלן זיי צע-
פוקעט ווערן פֿאַר קינע, וואָס דער גאס איז פֿאַרפֿאָרג ניט צו זיי, גאָר צו איר.
פֿרידע, וואָס האָט געמיינט, אז זי איז שוין גאָר היימיש מיטן גאס, פֿלעגט
אלע סאָל ארזייניגן א קוק טאָן אינעם פֿינצטערן זאל, צי די בעט איז ניט צעטוי-
שעט. זי פֿלעגט א גלעט געפן זיין גרויע גרויסשטאַמישן רעגנמאַטל און
שוין אמאָל פֿופּצן, אז זי הענגט איבער זיין היסל. דער שוואַק זאָל אים ניט
סולען. אלע סאָל, ווען ער קומט ארזיין איז זאל, ווערט איר פֿונטני אומהייט.
לעך פֿאַר די הינט מיט די אויסגעשטרעקטע צייגער. אפֿדערנאָהט זיינען זיי גאָר
סמראשנער ווי באַמאָג, אָבער שווינדלגלאַז האָט אָנגעזאָגט אים געוואָרנט ביז
גאָר מען זאָל זיי ניט אָפּטעקן און ניט אָפּווישן. דעם טישטעכ מיט די אָננע.
סאָלטע לאַקשן האָט ער ציטריק צונויפגעלייגט און פֿאַהאקלט פא זיך איז
שישעסאָדאָן.

— איך וועל איך ברענגען, זאָגט ער, פֿאַר אים א טישטעכ צען סאָל
א שענערן, און צען סאָל א טייערערן.

„פֿורמילע“ האָט עס דערלעבט, האָט פֿרידע טיפֿ אים הארצן ליט פֿאַר-
נונען, אז אזא סינ איידעלער מאן זאָל זיך אפֿ אים פֿרענגן.

ווען זי כאפט אים כאַטש איידער ער קומט ארזיין איז שמוץ און ווען זי
וואשט אים אָפּ דעם פֿלאַטיקן פֿאַנעם זיינעם.

איז עכציער באַט טיש בעט אוראָמסווישע בא שווינדלגלאַזן ער זאָל אים
דערציילן, וואָס הערט מען עפעס אפֿ דער וועלט ניט. און דעריקערשט דערי-
קערשט האָט ער געהערט, אז איז אסעריקע איז א גאָכפֿרעג אפֿ אונדזערע
שוואַסען און אפֿ געסריקנע משערניצעס. איז וואָלט עס געווען א סייכל...
איסער האָט זיך א רידער געמאָן באַט טיש. ער האָט טייקעפֿ געגעבן א רעכנ
אפֿ די פֿינער וויפֿל פֿור שוואַסען און משערניצעס זיי האָבן אינדערהיים, און
וויפֿל מע דארפֿ זיי גאָר צונויפֿירן. אויב ס'איז אַן עכעס, אז טריבעס זיינען

געוואָרן שטערער אפּ צוויי סאָל אזוי פּיל, וויפּיל וועלן זיי שוין דענסטמאָל האָבן
הונדערטערס!?

אַבער שווינדלגלאַז אין עפעס אַ סאָדנער מענטש. מען רעדט צו אים ער-
סטע זאכן און אים ליגט אין קאָפּ דער רועה ווייסט וואָס. „ווי איז ליפע“?
„און ווי איז פּורטילע“? ער וואָלט אים שוין וועלן נישט אָנקוקן... ער הערט
נאָך נישט וואָס צו סטאקעווען. דו ביסט אַ מייזע ווי ס'טוט זיך דאָ אַ פּיסל. די
גרויסע מעציע, וואָס ער האָט דאָ געפּונען.

— איך בעט אייך, האָט אַווראַסמוישע זיך שוין אפּילע אָנגענומען מיט
האַזע, איר האָט דינע, און דער פּורטילע וועט ערגעץ פּאַרפּאלן ווערן? איך
פּינ אייך און אָרעו, און ס'וועט זיך מיט אים גאַרנישט נישט טרעפּן... געפּונען
פּונ וועמען צו ריידן!..

די אַווראַסמוישעכע טוט אַ וונק צו אַווראַסמוישען, און ס'נישט שיינ אזוי
צו ליאפען אפּ און אייגן קינד.

— איר מענט שיר גלויבן— האָט זי אירדעלעהייט אָנגעהויבן אפּ איר גראָ-
בער אויסשפּראַך— וויפּיל מיר האָבן ארטינגעליינט קלעפּ אין אָם דעם קינד, און
מען דארף זיין פּונ אייז, עס זאָל זיי אויסטראַגן אפּילע אַ גרויסער.

שווינדלגלאַז אין געוואָרן אפּגעזאָרן, ער האָט געגעבן אַ רוק פּונ זיך די
מעלערס און שיר נישט אַ קלאפּ געטאַן מיטן לעפּל איבערן טיש.

— ווילדע פּרויז, וואָס איר זייט! פּאַרוואָס זאָלט איר אים שלאָגן? פּאַר-
וואָס זאָל זיך באַ אייך אפּהייבן אַ פּילע אַ האַנט! פּנישער איר האָט נישט ווי
דעם געזונט אהינצוטאָגן, פּנישער איר זיינט געזונטע פּרויז מיט פּאַרשטאַפּטע
קעפּ? ווי איז האָס יעגל? ווינחט מיר אים.— איז ער זאָרען פּונ פּאַרן טיש, —
לאָסיר אפּ אים ענדלעך אקוק טאָג!

— איסער, שפּרינג נאָך ארויס און פּו אים ערגעץ אַ זוכ.— האָט אַווראַס-
מוישע אָפּהענטיק אַ זאָג געטאַן.— עפּשער איז ער וואָ די הילנישטשעס, דאָרטן,
ווי די פּערד גייען ארום.

און די אַווראַסמוישעכע (מען זעט ווי ס'קאַסט איר געזונט פּייסמיסע) רעדט
אים אייך דעם בראקער.

— מיר ווילן ס'זאָל אייך זיין באַ אונדז נישט און איר האָט זיך נאָך גענומען
יאדען פּונ דער רועה ווייס וואָס. ס'זאָל זיין אַ רעכטער יעגל וואָלטן מיר אייך
אליין געזאָגט. באַ אים איז נישט פּאַרונדן געהאַטן, דאָ נישט מיט אלעמען—
און זי טוט אַ פּיר מיטן לינקן ווינחטער איבערן שטערן.

שווינדלגלאַז האָט גענומען ארוםגיין אפּגעטען איבערן צימער.

— און איך וועל אייך זאָגן וועט איר דען פּאַרשטייגן?— האָט ער זיך פּלו-
צום אָפּגערופּן איר זעט? קוקט אהער! אָם האָס אַ ווירדעלע פּונעם סאזער,
וואָס ער האָט אָנגעפּאַטשקעט אָנאָ אַ איז ווינקעלע, איז שטערער פּונ אלע
איינערע זעק מיט גריפעס און שטערניצעס און וואָל, און אויב איר ווילט, קענט
איר נאָך פּאַרעכענען דעם גאַנצן קאַפּטיווסטינער וואלד אין קאַגן.

אוראָסמוישע מיט אוראָסמוישעכע האָפּן זיב איבערנעקומט. זיי האָפּן זיב מיטאמאָל שטארק אנטווישט אין יונגמאן, כאָטש וו ביז איז טאָו האָט ער זיי אריינגעוואָרפּן.

—נאָך—סיר—נימער—ערנער. —האָט אוראָסמוישע פּלוצים מיט א גניי-זויש-פּרוּמער סינע זיב א צופ טעמאָן בא הער באָרד. אונ אוראָסמוישעכע האָט צוגעגעבן;

— ס'איז א קינד, וואָס קיין נוצ קענען סיר פּונ איט קיינמאָל ניט האָפּן אפּילע אפּ קיין גראָש, לאָזן סיר איט מיט דערן גאטור. אז ער ווערט פּאַרפּאלנ ערנעצ אפּ א טאָג, צי אפּ צוויי, זוכן סיר איט גוט, ווייל אָן איט אונדו גרינגער, ווי מיט איט. איר ווייסט דען וויפּל שאָדן ער פּוט אונדו אָן? פּירדע האָט געהאלטן מיט שווינדלנלאָזן.

— אָ, זעסטו שוין סאמע, וואָסער דער קאפּטיווזטינער דיאק האָט טאקע בעזאָגט, אז ס'איז ניט קיין יונגל, אז ס'זיצט איט איט א זיב גומער!.

— ס'זיצט איט איט א סאלאנא! ווייסט איר שוין וואָס דאָס איז? דאָס איז אזא סינ איינער, וואָס איבערע קעפּ זינען צופּיל פּאָוואָקטן מיט פּלייש, אז זיי זאלן איט קענען אָפּשאצן!.. ווייסט איר שוין וואָס דאָס איז? דערלאנגט אהער וואָס גיכער דעם יאָר, לאָסיר כאָטש אפּ איט א קוק טאָן!

4. אהינ, אהינ...

ס'איז געווען נאָך דעם, ווי די סומע האָט געשלאָגן ליפען, איט געקאָפעט מיט די פּיס דערפּאר, וואָס ער האָט פּונ איר אויסגעסאָלט א „קריסטלעכע גאָט“. דעם טויער האָט מען שוין אסאך סאָל געוואשן אונ ער האָט איט אסאך סאָל פּאמאָלט. די קלעפּ, וואָס דערלעפּן זיב ניט פּאַרהיילן פּונ איינ סאָל ביזן צווייטן פּאַרנעסט ער.

אונ אז די לייט זינע זינען אוועקגעפּאַרן אפּן אכטאָניקן יאריד קיין אלעקסאנדריעווקע, אָ דאן האָט ער שוין געסאָלט וויפּל זינן הארץ האָט איט געגלוסט, יאוודאָכע די אלטע, פּאַרפּרוּסטע פּויערסטע, וואָס איז געפּליפּן בא זיי איט ישטוב אפּ צווען די פּהיימעס, פּלעגט איט קיין שום זאך ניט ישטערן. פּאַרקערט, זי האָט נאָך איט געבעטן ניט איינ סאָל: „ליפּאָטשקע—סאכט זי צו איט—סאָל עפעס אָן א נאָט.

האָט ער אָנגעסאָלט.

ער האָט פּונ אָנפּאַנג אפּילע ניט פּאַרשטאנען, ליפע, אקוראט, וואָס זי וויל פּונ איט. נאָר ס'איז איט געווען גוט, וואָס זי רעדט צו איט מיט גוטן אונ עשער איר צוליב האָט ער אויסגעסאָלט אָט דעם אָ גרויסן גאָט אפּן טויער אנטקעגן סאמע שליאכ.

די שטייול פּאם גאָט זינען געווען דעם טאמנע. די צוויי רייטע הענט—פּרידעס. דער שטעק איט האנגט—איסערס, דער פּאַנעם—דער סומעס אונ די שאלכנדל—יאודאָכעס. א גאָט איז עס ארויסגעקומען דאפּקע א נישקאָשעדיקער,

וויילע אלע נארעשע און פֿרומע דורכגייענדיקע און דורכפֿאַרנדיקע דאָרפֿ-לייט פֿלעגן ארפֿאַנעמען די הימלען און זיך ציילעמען. אָבער, אז די לייט זינען געקומען פֿון יאָרד און די רוימע שקאפע האָט זיך דערשראָקן פֿאַרן טויער, האָט פֿאַר קיין פֿאַל נישט געוואָלט פֿאַרקערעווען אהער און אלע האָבן דערקענט אינעם נאָט דער אַוואָרמוישעכעס פֿאַגעט, האָט שוין ליפע געלייזט פֿיין דער אַוואָרמוישעכעס ווי קיינמאָל נישט. און דענסטמאָל איז באַ אים ציטיק געוואָרן דער געדאַנק, וואָס ער האָט שוין לאַנג זיך ארטינגענומען אין קאַפֿ, אז ער פֿאַרלאָזט דאָ אלע מיט אַלעמען און לאָזט זיך אַוועק אַהיין, אַהיין... און מער וועט שוין אהער אײַן דער אָ שטוב זײַן פֿוים נישט קומען.

דעם עמעס געוואָנט האָט אים שוין דער „אַהיין“ געצויגן לאַנג צו זיך. האָט אײַן געווען וואָסערע 7, 8. ווערסט פֿון דאָרפֿ אײַן אז ער פֿלעגט קוקן אַהיין פֿונעם גרויסן זאל-פֿענצטער און זען, ווי ס'גיסט זיך דאָרט צונויף דער הימל מיט עפעס גרינס, וואָס גייט איבער אײַן פֿרוי, פֿלעגט זיך אים זייער פֿאַרוועלן אַהיין. ער פֿלעגט פֿילן, אז ס'שלעפט, ס'צײט אים אַהיין, ווי מיט צוואַנגען. אונדז איז גרינג זיך אָנצושמויסן, וואָס דאָס איז געוועזן פֿאַר אַן אַהיין. ס'איז געווען דער קאַפּטיוויטעטער וואַלד. אַ גרויסער וואַלד, אַ געדיכטער וואַלד, אַ שײַנער וואַלד. אַהיין האָט עס קעסיידער געצויגן ליפען, ווי מיט צוואַנגען, און איצט נאָך די לעצטע אײַן שווערסטע קלעפֿ איז דער פֿאַשלוס זינער געוואָרן זײַב און פֿאַרטיק ביזן סאָפֿ. גאַנצפֿרי איז ליפע אַוועק. ער האָט די טײַד נאָך זיך נישט פֿאַרשלאָסן, ער האָט דעם טויער נאָך זיך נישט פֿאַרשפֿאַרט. נישט צוליב צע-לאַכעס האָט ער אַזוי געמאָן, גיין פֿאַשעט. ס'האַט אים אַזוי שטאַרק אַ צי געמאָן צום „אַהיין“, אז אלע דאָס איבעריקע איז שוין פֿאַר אים געווען נישט וויכטיק. עפֿשער האָט ער יאָ געהאַט אַפֿן וועג פֿאַגענענישט אײַן עפֿשער נישט. קען זײַן, אז נישט, וואָרעם דעם וועג האָט ער אַהיין נישט געוואָלט, אײַן ער געגאַנגען אַהיין גלייב-גלייב. וויאזוי גייט מען עס גלייב-גלייב? אז ער האָט נישט געוואָלט אָפֿ-קערעווען אינערגעז, אײַן ער געקראַכט דורך גערטנער, דורך פֿעלדער, דורך פֿלויסן, דורך סעדרער. דוכט זיך, אז עסעצער האָט אים געהאַט געשלאָגן אויב— מע האָט געמיינט ער גייט עפעס גאַטווענען פֿונם הוילן סאָד. אָבער ווער הערט זיך צו צו קלעפֿ? קלעפֿ זינען שוין פֿאַר ליפען קיין נישט נישט געווען. אַפֿן וועג איז ער דורכגעגאַנגען דורך נאָך אַ דאָרפֿ. אלע איז דאָ אַזוי גיין, אַזוי שײַן און דער „אַהיין“ איז שײַן טאַקע אַזוי נאָענט, סאַמעש מיט די הענט צו דערלאַנגען.

— ליפעלע, כאַזערט ער צו זיך אליין, פֿאַרמילקעלע... אָנאָ... אָנאָ!

ער האָט אַזוי לאַנג געכאַזערט „אָנאָ“, „אָנאָ“ און די אויגן האָבן ביים סינסע נישט געקיקט וווּ די פֿיין גייען, ביז ער האָט פֿלוצים געזען אַ פֿאַל אַראָפֿ פֿון אַ פֿריפעטיק און זיך גענומען קאַמטען אַראָפֿ. האָט ער זיך געקאַמטען, געקאַמטען, זיך נישט געקענט אָפֿשטעלן, ביז ער האָט געזען אַ פֿלוישק און אײַן וואַסער אַריין. ליפע איז אַפֿגעשטאַנען, האָט זיך אָפֿגעטרייסלט, ס'איז אים אײַמעסום נאַם, ס'גיסט פֿון אים אײַן ס'רינט, האָט ער פֿאַרשטאַנען אײַן האָט דאַפֿקע געמאָן דאָס, וואָס נאָך מענטשן טויען אײַן אַוועק פֿאַרן.

פאר דער צייט, וואָס ער האָט געהריושעט מיטן גאנצן ליב און האָט אויס-
 געדרייט זינע פּנאָדים, האָט ער דערווייל געזען, ווי שיינ אָט דאָס טיכעלע
 איז... כ'איז עפעס ניט קיין טיכ—קיינ „בעהיימע“, נאָר א טיכ—א „קעלבעלע“,
 א טעליטשקעלע. ס'מינעט זיך פֿריילעך אנטקעגן דער זון, ס'מאכט כיינדעלעך,
 ס'שטייכלט צו ליפעלעך און רופֿט אים ער זאָל נאָך דאָ זיין. אָבער... צי דען
 זאָל ער זיך לאָזן אינטריידן און שטיין דאָ כאַטש איינ דעגעלעך? אז אָנאָ איד
 דאָך שוין דער „אהינ“ און ליפע האָט זיך נאָר אָנגעפויגן, זיך אָנגערונקען
 פֿונעם טיכל. און ער האָט עס געטאָן ניט אזוי ווי עמעצער טרינקט, נאָר אזוי
 ווי מע קישט א געשמאקע, א געטרײַע זאכ. דערנאָך האָט ער פֿאַרקאטשעט די
 אויסגעקוועטשטע קאלאָשוועס פֿון די קני און איז איבערגעגאנגען דאָס פֿליטקע
 טיכעלע.

— נו, גוט—זאָגט ער.—איך וועל נאָך טינאסטאמ אהער קומען און ער וויד
 אוועקגעלאָפֿן טשוואַלאָס צו דעם שיינעם פֿוים, וואָס איז געשטאנען אַנטקעגן.
 אזוי ווי א קאָפּ געדיכטע קריזלדיקע האָר הייבט זיך אָפֿט (אָן פֿון די פֿייע-
 לעך, אָדער פֿון שיטערע עטלעכע קושטשיקלעך האָר אפֿ דער פֿאַטיליזע, אזוי
 האָט זיך ליפע טכילעס, פֿאַם סאמע אָנהייב פֿון וואַלד אָנגעשטויסן אפֿ די
 ערשטע שיטערלעכע קופּקעלעך מיט יונגע ביימעלעך.

נאָך א לאָפֿ און נאָך א לאָפֿ.
 ליפע איז געבליבן שטיין א פֿאַרגאפֿטער.
 אוי! — — —
 אוי! — — —

ער האָט זיך דערפֿילט אין א שיינעם ווונדערלעכען קעניגרייך, וווּ אלץ איז
 שיינ, וווּ אלץ איז כיינעוודיק און דערהויבן. בא ליפען האָבן גענומען לויפֿן
 מרערן פֿון די אויגן. ער ווישט, ער ווישט די מרערן. ער שלייגט זיי און
 שלייגט, אָבער ער קען אלץ ניט אָפֿרייסן די אויגן פֿונעם ווונדערלעכען ארום.
 ליפע פֿלאַנקעט און קוקט. שטרויכלט זיך. קלאפֿט אָפֿ דעם באַרוועסן פֿום
 אָן א שאַרפֿן פען, נאָה ער הערט זיך ניט צו. וווּ האָט ער צייט זיך צוהערן צו
 אטלעכע זאכן. ער גייט אלץ פֿאַרויס און די בליקן פיבערן און קענען זיך ניט
 אָנזעסן. די פֿיאמעס זינגען שוין אָנגעפֿראקעט ווי קישעלעך און ער גייט נאָך
 אלץ. ערשט נאָך האַלבן טאָג, אז ליפע האָט דערזען, ווי א וועווערקע זיצט בא
 זיך לעס דער היים און זי האַלט אין די פֿאַדערשטע לאפּקעלעך א ניסל און
 גריושעט עס, ערשט דאן האָט זיך ליפע דערמאָנט, אז ער וואַלט אויך עפעס
 וועלן ארביינלייגן אין סויל.

ער האָט געזעפֿן א זוכ מיט דער האַנט אין פֿוויס און ארויסגענומען פֿון
 דאָרטן א שטיקל כרויט, וואָס איז צוגעדהאָרט געוואָרן פֿון איין זייט. נאָר ווי
 געשמאק ער עסט עס, ליפע. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן א פֿוים פֿונקט אנט.
 קעגן. ער עסט און דאָס וועווערקע עסט. פֿלוצים האָט עפעס א שאַרע געטאָן.
 דאָס וועווערקע האָט אוועקגעטאנעם פֿלינק, ווי א וויזעלע. ליפע איז געבליבן

ווארטן מיטן ביסן אין מויל. ער וויל האָס וועווערקע זאָל דאָ אויב זיין, וועט
אום זיין בעסער צו עסן.

דאָס וועווערקע איז און א מינוטקעלע ארום טאקע געקומען צוריק, אָבער
ס'האָט שוין ניט געטעסן. ס'איז אומגעשפרונגען היינט אונז צוריק, היינט אונז צוריק
איבער די צווייגן, פֿונ דעם פֿויס אפֿ דעם צווייטן, נאָך אפֿ איינעם אונז צוריק.
אלע טאָל רייסט זיך ליפען אָפֿ אים הארצן וואָסער וועט עס נאָך ארינטער.
פֿאלן... אָבער דאָס וועווערקע קלערט אפֿילע ניט פֿון פֿאלן. נאָר איידער ס'האָט
זיך אָפֿגעריסן פֿון איינן בויט. האָט שייט אים דער צווייטער בויט אזוי ווי
אונטערגעשטעלט א צווייגל—האָפֿ! און ס'איז שוין דאָ...

ליפע קוקט עס נאָך לאנג, לאנג, אָבער ער איז מיד. נעמען זיך אים קלעפֿן
די וויעס, ער זעט פֿאר זיך א גרינע וועלט, וואָס איז צוגעפֿוצט מיט קאָלירטע
פֿייגעלעך און מיט טונקל געלע וועווערקעס און ער ווערט אנשלאָפֿן.

די ערשטע צייט האָבן אַווראָמסווישע מיט אַווראָמסווישעכען זיך ניט גענו-
מען שטארק צום הארצן, וואָס ליפע איז פֿארפֿאלן געוואָרן. „ א קליינער
העזעק, —בלעגן זיי טראַכטן צו זיך אליין, —ניט היינט איז סאָרגן. ס'וועט אים
מיסאָטע עמעצער ברענגען צופֿירן.“ „אז ס'וועט ניט גיין אפֿ העזעק, וועט
עס זיך אָפֿזוכן.“ —האָט אַווראָמ-סווישע זיך געכאַכטעט מיט א גרינער הארצ.
אַווראָמסווישע אליין איז אויב ניט ווייט אַוועק פֿון זיין ווייב, אָבער פֿון-
דעסוועגען ענטפֿערט ער איר אָפֿ-מיט קאָעס:

— ששעפע זיך אָפֿ פֿון מיטע יאָרן! מיינסט אַוואַדע, אז דער רועך וועט
אים אַוועקפֿאַפֿן—אזא מיט געראַטענעם זונ, וואָס איב האָב אויסגעהאַדעוועט.
דיינע ניט, איב קאוויך דיך, אז ער וואַלנערט זיך ווערנעז אינ א דאָרף בא א
פֿויער און פֿאספֿלט קאַחטאַפֿל געפֿראָמענע אפֿ פיידע פֿאקן. אָ, אָ!—בלאָזט
ער אָן פֿייססטיסע זינע געל-פֿאַוואַקסענע פיידע פֿאקן מיט א פֿריילעכער סינע,
איינער מיינט, אז דעם יאָט כאַפֿט שוין גראָדע דער רועך ניט אַוועק.
אָבער צו אַווראָמסווישעכען שטייען אָט די אַ פֿרייסט-ווערטער ניט צו.
כאָטש פֿאַטאָגן איז איר אסאך היימלעכער, ווי פֿאַנאַכט.

— אוי! ניין! — ענטפֿערט זי, די אַווראָמסווישעכע. —ווי האָסטו עס געזען,
אז א קינד (ווי לאנג איז עס ליפע פֿאַרעכנט געוואָרן בא איר פֿאַר א קינד?)
זאָל אַזעלכעס אויסלעפֿן. נאָט געטרניער, זאָלסט מיר נאָר ניט שטראַפֿן פֿאַר
די רייד: איב האָב געמיינט, אז אזא מיט יאָסעמל, ניט דאָ געדאַכט, ניט קיין
געדאַכט, טאָסער וועט ער זיך ערנעז אָפֿזוכן דעם טויט און מיר זאָלן ניט
זיין פֿאַרמישט אינהרינע... א שלאק האָט זי איינגעשלאָגן א גרויסער...
בא אַווראָמסווישען ווערט ווייך האָט הארצ און ער פֿרייסט זי שוין מיט
נוסן.

— דאַרמא, זאָגט ער. —כיינע ליינע, ווען פֿויעריים זוכן עפעס אָפֿ אינ וואַלד
א טויט קינד, אָדער פֿיינער פֿון א סענטשן, וואָלם זיך עס געהערט אפֿן אָב-
רענט.

— נוו וועט זיך עם הערנ?— וויינט די אוראָססוישיכע. — אז ס'ווינטער
אפֿ דער טאָנער וועלט... אלץ האָט דער שניי פֿאַרדעקט און פֿאַרפֿאַנג אונטער
זיך, וויי אונד ווינד איז מיר!..

אוראָססוישע האָט זי אָבער נישט אופֿגעהערט צו מרייסטן און ערט איר
געזאַנג, אז זאל זי נאָך נישט וויינטען אונד קלאָנג. אָט איז שוין אינאָ אַ כוידעש אַרום
וועסנע. דער וואַלד וועט זיך אָפֿהעקן פֿונ די שנייען. מיט די וואַסערט פֿאַרט
ער אוועק מיט איסערט, מיטן עלטערט זונ מיט זינעם, ער וועט נאָך צו דינען
א פֿאַר געניטע פֿויערטיג אַויב, און זיי וועלן איבערקערט דעם גאַנצענעם וואַלד.
נישקאַשע, זיי וועלן נישט קומען. אַ היים פֿון זיי וועלן נישט פֿרענגען כּאַטשפֿי
א סימען, כּאַטשפֿי אַ געדעכעניש פֿונם פֿורמילע.

דעם זעלבן ווינטער— דעם עסעס זאַנטריק איז עס נאָך אפֿילע רעכט ווינטער
נישט געווען. ק' האָבט נאָך גענומען אַרויספֿאלן די ערשטע שנייען— האָט אַ פֿויע
פֿונ אַ פֿרעמדן דערפֿל, וואָס האָט געפֿירט אפֿ זינג פֿורל היי אינ שמואָס אַרײַן
צו פֿאַרקויפֿן, אונטערטעקליבן אינ וואַלד אַ געפעשט, וואָס האָט קאַם געזויש-
פעט. די פֿאַרוועסע פֿאַוואַקסענע פֿים זינען אינ געווען צעשוואַלן פֿונ קעלט
און דאָס פֿאַשעפֿעניש איז שוין ביכלאל נישט געווען ענדלעך אפֿ קיין מענטשן.
דער פֿויער האָט אָבער סײַכל געהאַט און פֿאַרפֿירט דאָס יאַמל אפֿ זינג פֿור היי
גלייך אינ שפֿיטאַל אַרײַן.

— נאָט אייך, זאַנט ער. — ראַטעוועט אים, קײס ס'מליעט נאָך אינ אים אַ
איווער.

— וווּ זשע האָסטו עס אים דערמאַפט אַזעלכע?— פֿרענט דער „סיווער“
פֿאַפֿרילטער דאָקטער אינעם ווייסן פֿרינולדיקן פֿאַרמעכ.

— אינ קאַפֿטייווטשינער וואַלד— ענטפֿערט דער פֿויער קורצ.

— קענטו אים נאָרניש? ווייסט נישט וועסעס ער איז? וואָס ער איז?

— אייסעך וואָס, איך הייב אים נאָרניש אָן צו קענען— האָט דער פֿאַרע-
דעוודיקער פֿויער גענומען גערטן סאַלן— פֿאַרשטייט איר מיך. נישט ווינט פֿונ
שעררווענער סײַכל האָב איך זיך צוגעשמעלט די פֿערד פֿאַשען און אליינ
עפעס איבערבֿאַפֿן... דערנאָך פֿינג איך אָפֿגעלאָפֿן עטלעכע טריט אַביסל טיפֿער
אינ וואַלד, איך האָב זיך דערמאַנט, אז איך האָב די גאַנצע צײַט אינזענען גע-
האַט אויסשניידן אַ פֿאַר נייע פֿושעלעס אינ קאַפֿטייווטשינער וואַלד. דאָרטן
וואַקסן יונגע ניסן-פֿייסלעך. איך לויפֿ אָפֿ עטלעכע טריט, ערשט איך זע, אז
ס'שמעקט עפעס אַרויס פֿונ שניי אַ שוואַרצע זאַכ. קיין קאָרען זע איך איז
עס נישט... אַ קאַשע אפֿ אַ מיסעל: סו איך צו זיך אליינ אַ קלער: פֿאַסער איז
עס אַ פֿערעלע, אָדער עפעס אַזוי אַ נייע האָט זיך האָ געטאָען אינטרײַט אפֿ
ווינטער. כּאַטש דאָ די לעצטע יאָרן הערט מען שוין נישט אינ אונדזערע
ערטער קיין פֿערט. איך נעם פֿאַסעלעכקע און שאַר פֿאַרנאַרער מיטן פֿודזשעלקע
יי בלעמער, ערשט ס'איז נאָך פֿראָס און פֿאַשעט אַ מענטשליכע באַשעפֿעניש
— און וואָס איז עס פֿאַר אַ פֿעקל?

— האָל מיכ אזוי וויסן בייז... ס'איז פּערעזעווע קאַרע. יעד קטר עס צו עפעס פּאדארפֿן, וואָרום אז איך האָב אים גענומען האָט ער זיך געהאלטן שטארק פֿאַר דעם און עס גיט געוואָלט אָפּלאָזן.

דאָס יאמל האָט מען פּאַרשריבן אָן אַ נאָמען, נאָר אונטער אַ נומער: כוילע גומער 36.

אז מען האָט דעם ינגל אפּיסל אָפּגעכניעט, האָט ער סוידע געהאט פֿאַר די מענטשן אלע—פֿאַר די דאָקטוירים, פֿאַר די פֿעלדשערס מיט די סאַניטאַרן. ער פֿלעגט עסן נאָר דאַן ווען זיי פֿלעגן גיט זיין דערבני...

איינ מענטש איז אים האָרטן יאָ געווען צום הארצן. דאָס איז די אלטינקע— די אופֿראמערן, וואָס פֿלעגט צוקלייבן און אויסקערן די פּאלאמע. איינמאָל, ווען ס'איז קיינער גיט געווען אינ פּאלאמע כּוּז איר מיט אים, גייט זי צו אים צו, טוט אים אַ גלעט פּאַם קאַפּ און פֿרעגט אים.

— וויאזוי רופֿט מען דיך, יונגעלע.

— ליפּע, האָט דער כוילע גומער 36 געענטפֿערט מיט אַ קלונג האַנקבאַרן שמיכל.

— און וויאזוי איז דיין פֿאַמיליע?—האָט די אלטינקע זיך שוין אונטער. געגאנועט אלץ ווייטער און ווייטער.

אַכער דאָ האָט ער אַ פּיר געטאָן מיטן קאַפּ און גיט פּאַרשטאַנען וואָס זי מיינט.

— וויאזוי רופֿט מען דיך נאָכ?—האָט די אלטינקע געפֿרעגט.

— בורמילע. האָט דאָס יאמל געענטפֿערט און איז קענטיק געווען צו פֿרידן, וואָס עס פֿאַרשטייט שוין סאָפּ-קאַל-סאָפּ איר פֿראגע.

די אלטינקע האָט אויך געשטייכלט, ווייל זי האָט געוואָסן, אז בורמילע איז גיט קיין פֿאַמיליע-נאָמען, נאָר אזוי אַ צונעמעניש.

— דו האָסט ערגעץ אַ טאַמט מיט אַ מאמען?

דער ינגל איז געוואָרטן אומשטיק און ער האָט גיט געענטפֿערט.

די אלטינקע האָט אַ זיפּצ געטאָן און געקלערט צו זיך אליין:

— געבעכ... אַ קיילעכדיקער יאַסעם!

— צו וועמען זשע האָסטו עס געטראָגן? דאָס בינמל קאַרע?

— אוי! דו האָסט עס?—האָט זיך ליפּע צעשניטן מיט אלע כּושים.

— ס'נישט פּאַ מיר, האָט די אלטינקע געענטפֿערט, טאָר ס'דאָ... קיינער

וועט עס גיט צעפינדן, פּיז דו וועסט אליין גיט הייסן.

דאָס יאמל האָט גענומען קורעלן. אפֿן פּרייטן פּאַנעם האָט זיך פּאַ אים אויסגענאַסן אַ פֿריידיק בענקעניש צו אַ נאָענטער זאך, וואָס אָס איז אַ רענע

ארום— דערזעם ער עס שוין. די אויגן האָבן זיך פּאַ אים צעגלאַנצט מיט אַ הערלעכ פֿייערל.

די פֿרוי האָט זיך אפּיסל פֿאַרלאָרן פֿונ אַזאַ פּאַניסטערונג, וואָס זי האָט

פלוצים דערזען אפן קראנקן, וועלכער האָט ביו איצט, אין בעסטן פאל מער
ניט ארויסגערופֿן ווי ראכטאָנעם.

זי איז אוועק גלייב צום אלטן דאָקטער אין קאפינעט אריינ און אים דער-
ציילט, אז דער כוילע 36 רעדט שוין. ער הייסט ליפע. מיט א צונעמעניש
שראָגט ער זיכ ארום—בורמילע. קיין עלטערן קער ער ניט האָפֿן און ער צע-
פרעגט זיכ שטארק אפֿ זיין בינטל האָרע.

דער דאָקטער האָט טייקעפֿ אוועקגעשיקט אין קלאדאָווקע נאָך דער קאָרע
און ער איז אוועק מיט דעם צו ליפענ אין פאלאמע.

ליפע האָט פֿונ אָנפֿאנג קרוםלעכ, ווי מיט אומצוטרוי, א קוק געמאָג אינעם
דאָקטערס זיט, אָבער אין א וויילע ארום האָט די פֿרייד פא אים באזיגט אלצ
דאָס איבעריקע. ער האָט א כאפֿ געמאָג פֿונ דאָקטערס האנט דאָס פעקעלע
און עס גענומען צעוויקלען. פאמקלעכ האָפֿן זיכ ארום דעם טשודגעוואסט
כוילע און ארום דעם דאָקטער אופֿגעקליפֿן אלע פאדינער און אופֿווער פֿונם
שפיטאָל, ווי אויב אייניקע קראנקע און מען האָט זיכ זאט ניט געקענט אָנקוקן
אפֿ דער צעמאָלטער וויסער קאָרע, ווי איינ פֿילד איז געווען פרעכטיקער פֿונ
דער צווייטער.

פֿאר קיינעם איז קיין כידעש ניט געווען, אז דאָס יאמל איז ענג מיט דעם
צווייגעפֿונדן, אָבער דאָך איז נאָך פֿאר קיינעם ניט געווען קלאָר, אז ער
אלייג—אָט דאָס ווילד טשודגעוואסט יאמל—זאָל אליינ זיין דער שעפֿער פֿונ
דעם אלעמען, אז ער אליינ זאָל עס האָפֿן פאלעפט אָט די געוויינלעכע פלא-
כעס, אָט די געוויינלעכע שטיקער קאָרע, וואָס זינעט געווען פאזעצט מיט
פֿערן, מיט פֿויגלעך, מיט רענגס, מיט פֿלומען, און מיט גאנצע שטיקער פא-
שינטן היסל. אָט ווי און ווען ס'האָט זיכ אופֿגעפֿנט פֿאר ליפע א מיר
אָדער א טירעלע צו דעם אָ לעפֿן, צו וועלכע ער האָט זיכ אזוי אקשאַנעסדיק
געריסן.

5. פאר א סאכ מענטשן...

פֿאר אסאכ מענטשן פא אונדז אין לאַנד איז אסליבסטן פאקאנט איינער
א נאָמען—לעאָפֿאָלד סאַסייעוויטש יערעסייעו.

דער מענטש וואָס סראָגט דעסדאָזיקן נאָמען איז זייער בארימט מיט זינע
בילדער; וואָס זייערע איבערגעדרוקטע קאָפּיעס כאפּוצן די וועגן פֿונ פֿיל הויזער
און קלובן, סײַ אין די שמעט, סײַ אין די דערפֿער.

אסאכ מענטשן ווידער, קענען פֿערזענלעכ אָט די אָ גראָע, פארקנילעכדיקטע
פאָרד און אָט די אָ גוטע צוויי אויגן, וואָס דריבענ אריינ צו יעדן איינעם סײַ
אין הארצן און קומען ארויס צוריק נאָך רייכער און באַפֿרעטער ווי געווען.

אסאכ מענטשן ווייסן וויפֿיל שילער און נאָכפֿאָלגער לעאָפֿאָלד סאַסייעוויטש
האָט פֿאוויזן צו שאַפֿן (און וועגן פֿארערער איז שוין אָפֿגערעדט)... אָבער זייער
זינציק מענטשן ווייסן און שטעלן זיכ עס פֿאַר, אז דער אָ ליכער, כאַיאָרסער

קינסטלער—יערעמייעוו לעצפאלד מאַסייעוויטש איז אמאָל געווען א קליין,
קליין פארטראכט יינגעלע... אז ער איז געוואָקסן אינא דאָרפּ אינא פארנרעכ-
טער פאמיליע און זיך דאָרטן אָנגענומען פֿונ איר מערער מיט צאָרעס ווי מיט
זאכעס... אז אפֿ דער פֿראגע —וויאזוי רופֿט מען דיך, יינגעלע—פֿלעגט ער
זייער באשיידן ענטפֿערן:

— ליפע...

און אפֿ דער פֿראגע... וויאזוי גאָכ? פֿלעגט ער מיט דער זעלבער באשיידן-
קייט ענטפֿערן:

— בור—מי—לע...

זומער 1933, קיעוו.

גויס'ע און נויס'ע

גויס'ע און נויס'ע זיינען געוואקסן אין א גאנצן אָרעמער שטוב, זייער טאמע
האַט געארבעט אין א דאָרף און פֿלעגט זייער קנאפ פֿארדינען. אָבער דאָס
איז נאָך געווען א האלבע צאָרע. די עסעסע צאָרע איז געווען די צווייטע
סומער זייערע, א קארנער מענטש און זייער א שלעכטע, די שטיינע האָבן
איר דאָקע ניט איינמאָל געזאָגט:

— געדענקט גוסל, פֿאַר דער ראַטנמאַכט איז געוואָרן אויס מאַדע שלאָגן
קינדער, ביפֿראַט נאָך, אז איר דארפֿט פֿאַר זיי זיינע פעסער פֿון אונ אייגענע
סומער!

אָבער א שלעכטן, א ביסערן מענטשן איז ניט אזוי גרינג איבערצומאַכט.
האַט זי געצוילט די קינדער דעם פֿיסן איז סויל, און מאַסער א האָר איז דער
זייט, פֿלעגט זי זיי נאָך האַרנענען—שלאָגן.

גויס'ע איז שוין פֿאַלד אלס געווען צען יאָר, גויס'ע איז געווען א סאָב
קלענער—עפֿשער זעקס יאָר איז איר געווען. איז קיינ שול און איז קיינ קינדער.
גאָרמאָן האָט זי די גוסל ניט געוואָלט אָפֿגעבן, מאַסער וועלן די קינדער פֿאַר.
מאַסערן פֿאַר די לערער.

פֿון שטוב האָט זי זיי אויך גאַנצע סעגן ניט ארויסגעלאָזן—לייט זאָלן ניט
זען דעם וויסמאָן אויסזען זייערן. האָט זי זיי געהאלטן אין שטוב פֿאַרשלאָסן
גאַנצע מען. דער פֿאַסער איז א גאַנצע וואָך אין דאָרף; זי—לויפט ארום צווייטן
די שטיינע. פֿלעגט זיך ביידע קינדער גרינגע גאַנצע מעג אונ שטוב בלייבע אונ

פארפֿינצמערטע, אויסזיצן גאנצע שאַען ארום פֿענצמער און ארויסקוקן אין
הויפּ מאַסער א היטל איז אמאָל דורכגעלאָפֿן, אָדער דער שאַכט האָט אמאָל
דאָס פֿערדל איינגעשפּאָנט. אַלס פֿלעגט מוציע ליב האָבן דערציילן גומיען, און
לענין, ווען ער וויל, קען ער אראָפּקומען און פֿון דער שטוב זייערער מאַכט
ניט קיין שטוב, גאָר א פּאלאצ.

— באַ לענינען איז וואָרעם אינעם שטוב?— פֿרעגט גומיע.

— גארעשער מענטש וואָס דו ביסט!— דופֿלט זיך מוציק אָפּ צו זיין שוועם.
סער זוי א גרויסער.— דו ווייסט ווער לעגט איז? ער האָט דאָך פֿארטריבן אלע
בורזשויען און אלע עספּלאַקאטאמאָרן! ווייסטו שוין, וואָס האָט איז פֿאַר
א לענין?

— איך ווייס ענטפּערט אים גומיע שמיל און אָפהענגיק — כאָב! באַ
ליוסען דעם גראַנאַמס) געזען צוויי יענינעס) איינעם נאָך א גרויסן און
איינעם א קלייניקן).

— וואָס האָסטו געזען?— פֿאַרימט זיך שוין מוציע,— בילדער האָסטו געזען!
אָכער דער יעמעסער לענין זיצט אין קרעמל, און פֿונ דער גאנצער וועלט
פֿאַרט מען צו אים, ער זאָל דאָרטן אויך פֿארטריבן די בורזשויען.
— און זי?

די שפּיפּמוסער זייערע האָט באַ זיי ניט געהאט קיין גאַסען, זיי האָבן זי
זייער פֿינעם געהאט און זי קעסיידער גערופֿן „זי“.

איצטער וויל, ווינט אים, גומיע פֿרעגט, פֿאַרוואָס קומט ניט לענין און
טרעבט „זי“ ניט דורכ.

— זי?— פֿאַרקלערט זיך מוציק— ס'איז טאָקע איר גליק, וואָס זי איז ניט
קיין בורזשויקע.

— אָכער זי איז דאָך א שי— עכטע!

— א שלעכטע איז זי זייער, טאָ וואָס זשע מיינסטו טאָקע? ווען ס'יר גייען
ארויפֿן צו לענינען און דערציילן אים, וואָלט זי שוין וואָקע גוט געוואָס!

די ציט און גענאָגען, און די קינדער האָבן געהאט אזוי ווינציק פֿרייד,
אזוי ווינציק. און צאָרעס דאָפֿקע אסאך. פֿרייד וואָס ווינציקער און צאָרעס
וואָס ס'ער.

איינמאָל ווינטער, איז באַ זיי אפֿן פֿאַרפֿרוירן פֿענצמערל, וואָס לעבן הוין.
טיר, געלעבן אפֿ א שאַל א שטיקל פֿאַרשילמע קען. פֿלוצים האָט עס ניט
געסטויען. אָדער די קאז האָט עס אפֿגעגעבן, אָדער די נוסל אלייג האָט עס
צווישן טאָג און נאכט אריינגעשטעלט און פֿאַרנעס פֿון העם. קומט זי צוויי

(1) איך האָב.
(2) גרויסעס.
(3) לענינס.
(4) א קלייניקן.
(5) קרעמל.

איינמאל, ווארמעס-ציגט, זי האט נאך דאס שלעסל ארופגעלייגט אפן פאליצע, נאך אפילע דעם בורגעס פון זיכ ניט. ארפגענומען און זי טוט זיכ א סאפ צום זאָל: א צאָרע איר, א קלאַג, ניט דאָס שטיקל קען. משעפעט זי זיכ צו צו די קינדער, אז זיי האָבן בא איר אופגענומען די קען. זיכ משעפעט אין אַבער ווינציק, זי קומט אריין אין קאעס און נעמט זיי הארגענען, שלאָנג, מאמעש טרעטן מיט די פֿיס, ערשט דאָן, זענן בא מוציעט אין שוין געוואָרן א גרויסער בייל אפן שמערן און בא גומיען—אז אַזויג אונטערגעשלאָנג, האָט זי זיכ דאָס הארץ אַפגעקילט. זי האָט ארויסגענומען פון אויבן עפעס א קליין טעפעלע (זיכ האָט זי געקאָכט קעסיידער עפעס געשמאקע געקעכטס אין קלייניג טעפעלעכ) עס אופגעגעסן אַז א זייט, פארזומעלט פון די קינדער דערנאָך האָט זי פארשלאָסן די קינדער אין שמוכ. אפן באַנק האָט זי געגעבן א רוק אַפ פֿון זייערמוועגן און אלטגעפאקן שטיקל פרויט און איד ווידער אוועק ערגעץ פאריידן די וועלט.

איך שטוב אין כיל, די קינדער טוליען זיכ איינעם צום צווייטן פֿארוויינטע, מ'כליפעט זיכ אַפ צו פיסלעך און מ'שוויינט לאנג. פלוצים הייפט זיכ גומיע אופ פֿונעם קאלטן דיל און צעוויינט זיכ פֿונסניי. — איך וויל צו יעניגען.

מוציע האָט זיכ געשעמט צו זאָנג, אז ער ווייסט ניט וואהינעס וועגן, פֿאר-קערט, ער איז געוואָרן זייער אופגעלעפט, וואָס דאָס שוועסטערל וויל צו לעני-גען. ער האָט שוין פון לאנג געקלערט, אז מ'זאָלט ניט שאַטן זיכ ארויסגאנווע-גען און אוועקלויפן גלייב צו אים. אז לעניג וועט איר אַזאָנגן זי זאָל זיכ ניט משעפעט, וועט זי אפילע בענגן פֿאנצן פון דער הויט אַבער משעפעט וועט זי זיכ ניט. וואו אז לעניג וועט איר אַזאָנגן זי זאָל זיי פאשמעלן אין א שול, וועט זי פאשמעלן. פֿאר לעניגעט האָבן מורע געהאט ניט נאָך אוועלכע מענטשן ווי זי.

נו, וואָס זשע קען שוין דאָ זינג א אַפּהאלט. — קום—זאָגט ער, איך האָב שוין לאנג געקלערט פֿון דעם.

זיי האָבן אריסגעזוכט אלטע שמאמעס און אַנגעזויקלט אפֿ די פֿיס, דערנאָך האָבן זיי אַנגעמאָן וואָס זיי האָבן געהאט, מוציע האָט נאָך געהאט א שטיקל פֿעלצל, און בא גומיעט אין א כארפע צו דערציילן: גומיע האָט סער ניט געהאט ווי צוויי ארבל פֿון צוויי פֿארשיידענע קליידער, פֿלעגט זי אין דעם קעסיידער ניין. איצט האָט זי נאָך פֿאר א צונאָב אַנגעמאָן דעם פֿאַטערס א גראָבן קאָס. זויל און א שאלעכל, וואָס זי האָט ארויסגעשלעפט פון גוסלס בעט צופוסנס. אויב זי, די גוסל, וועט זיכ כאפן וועט זי פֿארן שאלעכל נאָך טויסן.

די שטוב איז טאקע געווען פֿארשלאָסן, נאָך איז דער ליידיקער קאמער בא זיי אין געווען אויסגעזעט א פֿירעקטיק לעכל פֿאר א פֿענצטערל. אקראט א קינד האָט דורכ דאָרטן געקאָגן דורכקריכן, האָבן זיי אַפגעשמעקט דאָס לערל און צוגעשמעלט די באקדייזשע. מוציק איז ארויסגעקראָכן דער ערשטער, דער-

נאָב האָט ער ווי עס איז ארויסגעשלעפֿט אויב גומיעט מיט ביידע באזונדערע
ארבל און סימט טאמט גראָפֿט קאָמוויל דורכ די גערטנער האָפֿט זיי זיבן דורכ.
געגאנוועט צום אונטער-שטאָט אפֿטן שיל אכ, וווּ אלע שלימט פֿאַרן.
ס'איז זיי קאלט, כוקענ זיי איז די הענט.

— בא יעניגעט איז שמוב איז וואָרעט?— פֿרענט ווינטער גומיע א דערפֿרוי.
רענע.

— וואָס פֿרענטו וואָס?— זאָגט צו איר סוציע. — אלע סענטשט האָבן זיב
צו אים אופֿגעקליבן און אים געוואָלט אויסבויען א שמוב פֿון נאָלד און פֿון
זילבער...
— נו?

— ער האָט אָבער ניט געוואָלט. „אפֿ וואָס דארף איכ?— זאָגט ער, — איר
ווילט מיכ טאכט פֿאַר א פֿורזשו? איכ קענ פֿאַשטיין, זאָגט ער, זיצט איז א
פֿראַסער שמוב גלייכ מיט אלעסענ“... און קינט פֿערד האָט ער פֿאַ זיי ניט געוואָלט
געסען, און קינט פֿעהייסעס, ער זאָגט: „איכ וועל ארבעטן, וועל איכ האָפֿט
פֿונזאָגעט צו לעפֿט. „אי סטאָ ניט דאָפֿטאיעט, טאָט ניט קושאיעט“.

גומיע הערט שוין אפֿילע ניט, וואָס ער דערציילט, וואָרום ס'איז איר קאלט,
דאָס טעזל איז פֿלוי, דאָס פֿאַגעט איז אופֿגעלאָפֿט און איז ערגעצ נאסלעכ,
דוכט זיכ טאקע לעפֿט דער נאָז.

זיי גייען און גייען.

— נאָכ לאנג?— פֿרענט גומיע. און די צונג איז פֿאַ איר צוגעפֿרוירן.
אפֿ דערופֿ ווייס ניט סוציע, וואָס צו ענטפֿערן איר און ער טאכט א שוויג.
אז ס'פֿאַרן דורכ פֿורטאָג, סייגענ זיי, אז די קינדער גייען ערגעצ אינא נאָ-
ענטט דאָרפֿ און זיי טאכט זיכ פֿון זיי ניט וויסנדיק. דערווייל פֿאַרן אַנאנטקעגן
צוויי לערערס. דערזענ אזעלכע קינדער, האָפֿט זיי זיכ פֿאַלד אָנגעשטויסן, אז דאָס
איז עפעס ניט גלאט, און געבעטן דעם פֿורמאן ער זאָל זיכ אָפֿשטעלן. זיי טוען
א קוק ווי די קינדער זייען צעפֿרוירן, די פענעסער רויט, די הענטלעכ רויט,
זיי דרוזשען את האלטן זיכ קויס איינ זיי זאָלן זיכ ניט פֿאַנאנדערוויינען. געסען
די לערערס זיי אריינ איז שלימט אריינ, קומען זיי ביידן איינ איז א פֿורקע.
— וווּהי האָט איר זיכ עס אויסגעקליבן?— פֿרענט די לערערס. טוט סוציק
אפֿדיער א קוק אפֿ גומיען, דערנאָכ אפֿ די לערערס, ביז גומיע ווייס ניט פֿון קיי-
איבעריקע כאָכטעס און זי רופֿט זיכ אָפֿ די ערשטע.

— סיד גייען צו יעניגעט.

די לערערס קוקן זיכ איבער ביידע פֿאַרכידעשטע, זיי קוסען נאָרוואָס פֿון
כאָסקודע. איצט פֿאַרן זיי פֿון דער פֿאַג, זיי זייען געשיקט געוואָרן פֿון זייער
שטאָט אפֿ לענינס לעווינע. די וואָכ איז טאקע לענינ געשטאָרבן. נאָר סוציע
האָט נאָב, יוניזט אויכ, ניט געוויסט פֿון דעם.

— נאָכ וואָס דארפֿט איר צו לעניגעט?

דערציילן זיי אים.

- אונ ווו איז לעניג ווייסט איר?
- איז קרעמליע, ענטפערט מוציק.
- אונ ווו איז דער קרעמעל?
- איז סאָסקווע.
- אונ ווי ווייט איז קניג סאָסקווע ווייסט?
- ניין.

— וואָס טוט מען מיט זיי איצטער?— פֿרעגט דער לערער, וואָס מיט די ברילן דעם צווייטן, וואָס מיט דער פֿאראשקענער ווייסער היטל.

אונ דער צווייטער ענטפערט:

— אונ, ווי לעניג האָט געהייסן.

מוציע האָט א קוק געמאָכט גוטע אונ זינע אויגן זינען געוואָרן פֿול מיט פֿרייד אונ זיג. אים איז גאָר געווען א וואַנדער וויאזוי האָט זיך לעניג דערוואַסט אזוי גיב, און זיי פֿאַרן ביידע צו אים.

געקומען צוריק איז זייער שטאַט האָבן די לערערס זיי פֿאַרפֿירט איג קינדער. הויז, ווו זיי זינען מאַקע געווען אַנפֿירערס. לערערס זינען זיי געווען קלונע אונ פֿאַרשטאַנדיקע, איז דאָס קינדער-הויז געווען זייער גוט אויסגעשטאַט, ליכטיק, וואַרעם, שיינ. די קינדער זינען דאָרטן געוועזן זאַמע, ציכטיקע אונ האָבן זיך גוט געלערנט. פֿאַר דער גוסלען האָבן די קינדער גיט געציטערט מער.

מוציק האָט איינגעזאָגט פֿאַר וואַרעם איינגערויסט גוטע אַפֿן אויער:

— וויבאלד לעניג, מאַך זאָל שוין זיך גיט אַרן.

אונ איז א וואַך ארום, אָדער וויפֿל, מוציק אפֿילע געהענקט אויב גיט אַקו-האַט וויפֿל צייט ס'האַט אָפּגענומען, רופֿט מען אַרײַן ביידע קינדער איג לערער. ציטער. זיי טוען אַ קוק—די קווייט מיט דער גראַפֿער גאָז אונ דינע ליפֿן איז דאָ.

מוציק האָט זיך אויב גוט אָפּגערויסן איג האַרצן, גאָר ער האָט גאָך גע-מאַכט, ווי עס איז, אַן אַנשטעל, אָבער די קליינע האָט זיך געגעבן אַ וואַרפֿען די לערערס, זיך איינגעקלאַמערט איג איינעם קלייד מיט די קליינע פֿיג-נערלעך אזוי, ווי מיט ציינדלעך מיט שאַרפע. וויינע וויינט זי גיט, גאָר זי ציטערט מיט אלע גלידער אזוי ווי עס וואַלט זי געוואָרן איג קאַדאַכעס.

די לערערס האָבן זי קוים פֿאַרוואַקט, אונ איר, אָם דער גוסלען, האָבן זיי געזאָלט. אונ זי זאָל סאָמט עפֿענען אַ סויל. שא-א-א-א-א. זי האָט זיך גאָר צעפֿינטלט מיט אירע אויסגעקראַכענע וויעס, אַ קוק אונ אַ פינטל, אונ די שאָל האָט זיך שוין סאַ איר אַרפֿאַנגערקום אזוי, און די עקס פֿוליען זיך צו דער ערד. אָבער זי האָט ווירע זיך אַ בייג סאָג, זי שווינט, זי שטייט ווי צוגעקלאַפט מיט פֿשוועקעס אונ טוט זיך קיין דיר גיט.

אונ די קינדער זינען מאַקע געפֿליבן איג הויז, דאָרטן האָבן זיי זיך איינגיבן צעבליט גיט ערנער פֿון די איבעריקע קינדער. מוציע האָט זיך גאָר געדאַרפט אפֿיסל צולערנען, וואַרעם, פֿאַר דער ערשטער גרופֿע איז ער געווען צו גרויס אונ

אינ דער דריטער גרופע, איז וואָס קענ ער, מ'זאָל אים צונעמען אינ דער דרי-
טער גרופע?

אז לענין איז טויט. האָט ער שוין דאָקע געוואָסט נלייכ מיט אלע קינדער,
נאָר בעשאַס ער האָט „אַנגעזאָגט“ די לערער, וואָס זיי זאָלן טאָן מיט אים און
מיט גומיען, האָט ער דאָך נאָך געקערט לעבן. דעריבער האָט מוציק איינמאָל
אַפגעשטעלט דעם לערער אין די פּרילן און אים געפּרעגט א זאך, וואָס האָט
אים אינטערעסירט די גאַנצע צייט:

— וואָס האָט לענין געהייסן טאָן מיט איר? מיט גוסלען?
דער לערער האָט א קלער געטאָג און זיך באלד אָנגעשמויסן וואָס מוציק
ביינט. פֿינט האָבן האָט ער פֿינט געהאט די גוסל טאָך ערנער ווי די קינדער
האָבן זי פֿינט געהאט. רופֿט ער זיך אָפּ:

— אעזלכע בעגטשן, ווי זי, האָט לענין געהייסן מ'זאָל רופֿן און זיי געבן
צו פּאַרשמיין זיי זאָלן מער גיט זיין קיין מיראַנעס, זיי זאָלן מער גיט זיין
קיין פֿערד.

אָמ'ן ג'וטע, אָמ'ן פּר'ן עכע וועלט סאָז

- ניסאָ שוין אזוי ניש קיינעם אין שמוץ?
- ניין, ניסאָ.
- וווּ איז די סאָטע?
- אין נאָרמאָן.
- וווּ איז דער סאָטע?

— אַל דער ארבעט.

— און דו טוסט זיך שוין אָן?

— יאָ. איך מו זיך שוין אָן.

די שכינע, וואָס האָט דאָס אלץ געפֿרענט איז אזעק צום גאָרטן זוכן די מאמע, און וואסיוטקע, וואָס האָט דאָס אלץ געענטפֿערט האָט זיך א צי געשאָן פֿונעם געשמאקן שלאָפֿ און איז געגאנגען זיך אָנשאָן.
איאָ, אז מען שטייט אופֿ פֿון שלאָפֿ טוט מען זיך אָן?
פֿארשטייט זיך!

נאָר זײַן אָנשאָן איז אָבער איצט באשטאנען בלויז פֿון איין זאך: א פֿאָר בלויז קורצע הינדעלעך מיט רויטן אדומגעוויסט און מיט א רעזינקעלע פֿאר-צוינג—א פֿאָר טרוסיקלעך.

וואסיוטקע האָט געגעבן מיט זײַן גאנצן פֿאָרוועס א טאנצ איבער דעם ריי-נעם גלאטן ברעמערהדיקן ריל.

ער האָט צעעפֿנט דאָס פֿענצטערל אינעם קליינעם גערטל אריין. די ווינטל-בייסער האָבן א שאַקל געטאָן אַהער מיט זייער באכינימער בלוינג. אזעלכע יונגע אלע און אזעלכע יאָנמעוודיקע, שיר וואָס זיי ריידן ניט אויס צו וואסיוטקע:

— גוט מאָרגן, יאמל.

— גוט מאָרגן, גוט יאָר,—צעשטייכלט זיך וואסיוטקע. ער קען זיך ניט אָפֿרײַטן פֿון גערטל. וויאזוי די גראָז איז דאָרטן יונג און גרינ אזוי, ווי א פֿריש אייסגעקעמט קעפעלע פֿא א קליין יונג קינדעלע. יעדעס גרעזעלע שטייט פֿא-זונדער. וואסיוטקע קען זיך פֿונדאנען ניט אָפֿרײַטן. אָבער ס'ווארטן אַל אים נאָך אָן א שיר אָנגעגעמענע קלייניקייטן: ערשטנס: כאפֿן דעם עמער און א לאָפֿ טאָן צום ברונעם. שוין באלד א וואָך צײַט, אז ער וואשט זיך ניט איין שטיב, נאָר איין הויפֿ לעם ברונעם. דאָרטן איז זייער אסאך זון אינדערפֿרי און ס'איז א פֿארגעניגן שעפֿן פֿונעם עמער גאנצע קווערמעה וואסער און זיך וואשן וויפֿל ס'גייט איין דיר אריין.

ס'נאָך דאָקע פֿרי. נאָר די זון זשטורעט זיך שוין פֿון אומעטום און וואסיוטקע זשטורעט זיך אריב. סאָ זאָל עס מאקע זײַן די ערשטע ארבעט?
נן, גוט.

דערנאָך ווארט אַל אים א גלאָז פֿרישע רוייל מילעך און א ווארעם קאָר-פלעצעלע, אינגעוויקלט איז א האנטעך.

נאָכן וואשן גלוסט זיך מאקע עסן.

דערנאָך וואָלט מען דארפֿן א קוק טאָן צו די טויבן און די קראָליקעס. שפעטער וועלן קומען בערל גוטמאן און קאָליע קאמענקער וועט מען גיין צײַט בדאָד אלע אינדרייען כאפֿן פֿיש. אייערנעכטן האָבן זיי אָנגעכאפֿט עפֿשער יעדערער צו האלבע פֿונט פֿיש. דערנאָך ליגט לעם בעט צעעפֿנט און ניט דער-לייגעט „די שווימענדיקע שמאָט“. זייער א שיין ביכל „די שווימענדיקע שמאָט“. ס'ניט פֿון קיין שמאָט דערציילט זיך דאָרטן, נאָר פֿון א גרופֿע שיפֿן, וואָס

דינען אלס אפרו-הויז. א שווימעדיקער אפרו-הויז. דאָרט איז דאָ אַ קלוב, אַ ביבליאָמעק, אַ סעאַטער, אַ האַדיץ, אונטן טישן מיט פענק, אונטן פעטלעך, אונטן פאַרק, אונטן אַ שול אַם שווימען, אַרבעטער נוצן דאָרטן אויס זייער אורלויב. זיי רוען אָפּ, זיי פאַרברענגען, זיי נעמען זיך אָן מיט געזונט. קען זיין, אז דער מאמע וואסיוסקעס זאל קריגן אַ פּלאַצ און אזא אפרו-הויז פאַר זיי אלע דרייען. די מאמע איז קעגן.

די מאמע זאגט: „אז מירן אלע דריי וואועקפאָרן, וואָס וועט ווערן פונ די גערמנער?“

ס'זאָרניט. מען וועט זי אנטריידן. זיי טומע וואליע וועט זיין אינדערהיים דעם כוידעש ציט. אויב מען וועט עס נאָר דארפן. וואסיוסקע איז ארויסגעלאָפן אין הויף ארונט. ניט ווייט פֿון הויף האָט זיך געצויגן א גרינע לעוואדע.

דאָס גרינס האָט גערופֿן צו זיך. גענאָרט. — קום אַהער, יאָטל, דאָ איז גוט צו זיין, דאָ איז גוט צו זיין, דאָ איז גוט צו זייענען, דאָ איז גוט צו טראַכטן.

יִאָסיוֹסְקֵעַ האָט זיך ניט אינגעהאלטן. ער האָט איבערגעטראַנצט איבערן פלויט אונטן גלייב אהין. ער האָט זיך צעטראַנצט ווי א יונג לאַשעקל. ער איז אָפּגע-לאָפֿן וואָסערע צוויי הונדערט שפּאַן איבער דער גרינער ראַכוועס און זיך אויסגעצויגן אין זיין גאַנצער לענג וויבערן הויכן אָנגעוואַרעסטן גראָז. די זון פאַקט נאָך ניט, זי וואַרעסט אונטן גלעס, דאָס סעכניעדיק ווינטעלע עשעט אונטן גלעס. א זשוקעלע האָט פאַרפּוּזעט צו וואסיוסקע אַל דער רעכטער האַנט און זיך צוגעשטעלט קלערן צי ס'קערן קריכן ווייטער, צי ניט... וואסיוסקע איז געווען גוט אַפֿן האַרצן פֿון אלצדאָסדינגן מיטאַמאָל אין נאָך פֿון איין זאך.

ס'איז ערשט פֿינעפֿ טעג, אז מען האָט זיי צעלאָזן פֿון שול און אלע גאַנצ־די שטייט ער אַזא אַדאַנק יענער אַ זאך מיט זייער א גוט געפֿיל. וואָס זשע איז עס פֿאַר א זאך?

...ער איז איבערגעטראַנען אין דער פֿערטער גרופֿע:
...נו, איז וואָס? זינען דאָך קיטאט אלע קינדער, וואָס האָבן געלערנט פֿאַרדיקן ווינטער אין דער דריטער, איבערגעטראַנען איצטער אין דער פֿערטער?
...נן, יאָ. אָבער וואסיוסקע איז איבערגעטראַנען מיט גאַלע גוט:
...א — — — הא — א — א! מיט גאַלע גו — ו! איז דען נאָר איין וואסיוסקע?

...גיין ניט נאָר ער איינער... אָבער מיט אים איז געווען א טייטע:
...אנן, וואָס?

...מיט אים איז געווען אזוי. ער האָט געלערנט דעם ערשטן טרייסעסער... (געלערנט?) עס! ער פֿלעגט אַסאָל א טאפּ סאָג א קוק אין א ביכל, א שרייב אין א העפט און א זיקאָרן האָט ער א גוטן, איז אויסגעקומען, אז ער קען... אָבער די לעדערס נארם מען דאָך ניט אָפּ, וואָרום ס'נאָר אויסגעקומען, אי

ער קען. האָט מען אים געשטעלט „באָפֿרֿיֿדֿיקֿט“. און אפֿ אנדערע גענישטאָנרן „קוים באָפֿרֿיֿדֿיקֿט“.

אז דער טאמע האָט איבערגעקוקט אינדערהיים וואסיומקעס אקאדעם. קארטל, האָט ער לאנג געשאַקלט היג און צוריק מיטן קאַפּ.

— ביסטו דאָך טאקע א לעדאשטשער... האָט ער עטלעך געזאָגט צו וואסיומקען—האָבן אזא קאַפּ ווי דו האָסט, פֿאַרמאָגן אזא שול ווי סײַ פֿאַרמאָגן און ערשט ניין אפֿ „באָפֿרֿיֿדֿיקֿט“??—ס—ס—נו—אן—אן!... וואסיומקע האָט זיך א קראצ געמאָג אין פֿאַטיליצע, א סוואַרע איז עס, אז ער האָט אָפּגעגעבן דעם טאטן גערעכט. און אפֿן צווייטן טרימסטער האָט ער זיך אביסל אונטערגעצויגן.

וואָס הייסט אביסל?

ער האָט צו איינ מאָל דורכגעקוקט אלץ, וואָס מען האָט אים פֿאַרנעבן אינ שול, אָבער טאָן פֿלעגט ער עס איבער דאנק, שטיקענדיק און גייענדיק און גיט ערנסט.

ער וועט שוין זען וואָס וועט מען אים שמעלן נאָכן צווייטן טרימסטער. ... נו, וואָס? גוט? נע—ע?? באָפֿרֿיֿדֿיקֿט?? — — —

עס. ס'נאָך גיט דאָס, וואָס מען דארף: ס'זינגען דאָס דאָ א פֿאַר „גומן“ אויך, נאָר גראדע גיט דאָרטן ווי ער וואָלט עס פֿאַרלאָנגט—פֿאַלימעכניזא. ציע—גומ. אופֿירונג גומ.

— נו, און דאָס איבעריקע?

— פא...

— וואָס בא?...

— „באָפֿרֿיֿדֿיקֿט“...

— נו, באָפֿרֿיֿדֿיקֿט דיב דער „באָפֿרֿיֿדֿיקֿט“?

— ניין.

— טאָ וואָס זשע וועט זיין?

— איך ווייס אליין אויך גיט...

און דעם עטעס געזאָגט האָט וואסיומקע טאקע פֿאָן אָנפֿאנג גיט געוואָסט מיט וואָס דאָס אלץ וועט זיך פֿאַרענדיקן. ער האָט געקלערט א סאך טאָן אס דעם אלעמען מיט דער האנט און גענוג—

קניג שלעכטס קינד איז ער דאָך גיט? מיט „באָפֿרֿיֿדֿיקֿט“ פֿירט מען איבער אינ דער פֿערטער? גענוג!

אזוי האָט ער פֿאָן אָנפֿאנג געקלערט, אָבער איטווייניק האָט אים געמאָסטעם זפעט אנדערט:

ערשטנס אינטערעסירן זיך אלע, ער זאָל לערנען גומ.

דער צ.ק. אינטערעסירט זיך—געוויס!

דער פֿאַלקאָמבילר אינטערעסירט זיך.

די געזעלשאַפֿטלעכקייט—אויך.

און די שול—אויך,

און מאמע מאמע—אואדע!

האָט איר זיב איינס.

צווייטנס, וועט ס'ענדיקן נאָך דרין קינדער אפ גוט געווינט זייער גרופע דאָס געוועט. נאָך דרין קינדער. און וועט מען וויל קעגן מען די דרין קינדער זייער גרינג געפינענ... אז די לערערן זאל געווען אפילע ניט אַטוויזן ווער די דרין קינדער זינגען, האָבן די שילער אלע איינ קלאס סיטווי געוואסן. אז דאָס זינגען וואסיוסקע סוקאמאָל, בערל גוטסאג און אונטער וואלדקינד. נאָך אָט די דרין קינדער זאלן איבערגיין אפ גוט, געווינט זייער גרופע דאָס געוועט. מאָ וואָס זשע איז ענדלעך דער אָפּהאַלט???

און דעם ערשטן מאָג פֿונעם דריטן טרימעסטער האָט וואסיוסקע אָנגענו. מען א פּעסטן באשלוס. אָבער פּיו נאָר א פּעסטן. ס'איז אים אפילע אפּיטל געווען ניט, לאָווקע" פֿאַר זיב וואלייט און פֿאַר די שטוביקע, אָפּער א באשלוס איז א באשלוס.

אלע באמאָג פֿונ דרין פּיו פינפֿ איז ער געזעסן פאם טיש מיט די פּיכער, מיט די העפּטן, מיט אַן אָפּענעם טינטער, מיט א שרייבנדיקער פּענ און ער האָט עפּעס געטאָג.

די מאמע רופט פונ קיכ:

— וואסיוסקע, גיי נעם צו אפּיטל שאלעכצ פֿאַר דינע קראָליקעס.

און וואסיוסקע ענטפּערט:

— לייג צונויף אונטערן טאָפּטשאַן. איכ בין איצטער פֿאַרנומען.

די מאמע זאָגט:

— וואסיוסקע, דו האָסט, דוכט זיב, געוואָלט מיי?! דער טשניק אי

אופגעזאָדן.

וואסיוסקע ענטפּערט:

— זאל זיין שפּעטער. איכ בין איצטער פֿאַרנומען.

די מוטער פֿאַרבייט פֿריילעך א ליפ און טוט א וואַק צו זיב אליין—איינער מיינט:—מיטן יינגל טוט זיב עפּעס... ס'וועט שוין פֿונ אים דאָס זיין א מאָלק!..

און וואסיוסקע ארבעט און פילט א מאם איז דער ארבעט...

איז א קורצער ציט ארום מעלדעט וואסיוסקע:

— מאמע, פונ שול וועל איכ הינטן קומען ניט איינס. נאָר דרין.

— וואָס איז?

— מירן הינטן מאכט פֿאַ בערלעך די ליסודים.

— ווער איז דער מיר?

— איכ, ער און וואלדקינד.

— וואָלד, איר עפּשער בעסער געלערנט דאָ?

— קומענדיקע וואָכ וועלן מיר לערנען דאָ.

און וואסיוסקע איז דאָס לערנען געקומען צום מאם. איינס האָט געהאַלטן

אריינגייען דאָס אנדערע. און דער רעזולטאט איז געווען א דערווארטער און זייער א דערפרייענדיקער.

גוט, זייער גוט און אויסגעצייכנט!

די גרופע האָט געווען דעם געוועט. אג פֿאַרוואָס איז עס פא וואַסיומקען געווען אזוי אָנגעלייגט? דערפֿאַר, וואָס ער האָט געזען, אז דאָס איז די פֿרוכט פֿונ זינג אַייגענער מי. און ס'נאָר גיט געווען אזוי שווער, ווי מען האָט געקענט מיינען, און ס'נאָר גיט געווען אזוי ווייניג, ווי ס'האָט זיך געקענט אויסדוקטן. שוין פֿינף טעג, און וואַסיומקען איז פֿרי פֿונ שול.

ער קוועלט אָן פֿונ דער פֿרי, פֿונם יונגן זומער, פֿונ די פֿלעטדיקע שיינע טעג. אונזלכע טרויסע און שפֿאַרענדיקע, וואָס קלעקן פֿאַר אלץ: שאַעט אַפֿ שפּילן זיך אליין, שאַעט אַפֿ אומלויפֿן מיט כאַווייריס, אַפֿ לייגעטע, אַפֿ פֿאַרן זיך, אַפֿ זייען, אַפֿ סמרויען, אַפֿ פֿלאַנצן. און אומצטום פֿילט גער ואלס א גוטן צושפּיל די ווערטער אַפֿן אקאדעם-קאָמל:

גוט,

זייער גוט,

אויסגעצייכנט!

אב, א סין גוטע, א סין פֿריילעכע וועלט ס'איז איצט!!!

1147 40 P 1163 783 P 347

יאקוב אָדער יאָסקע. ווער האָט אים נים געקענט אין בוראנע און אינעם
 גאנצן בוראניער קריג. גענוג געווען אויסצוהייבן אין יענער אומגענוגט דעם נאָ-
 סעני יאקוב אָדער יאָסקע, ווי יעדערעד פֿון דער באַפֿעלקערונג האָט זיך לעבעדיק
 פֿאַרגעשטעלט אַ יאָם, וואָס איז דאָס קינד נים אוןווי הויב אין וואָס און קיין
 גראַפער איז ער אַוואַדע נים, און דאָס וועגט ער מער פֿון צען, פֿון צוואַנציג,
 פֿון הונדערט אַנדערע יאָקובעס, אָדער אַנדערע יאָסקעס. ווי גערעדט איז ער
 גאַרניש געווען קיין הויסער און גאַרניש קיין גראַפער (ער איז, אַגען, נאָך איז
 טער אַיב דאָ. ערנעצ איז אַרטיקאַטאָוסק, זאָגט מען, פֿאַרנעמט ער זייער אַ
 הויכטיקן פֿאַסטן), אָבער אַ מיין קרעפטיקער האָט איז געווען אַ מיין גענעלע
 האָט דער דאָזיקער פֿאַכער פֿאַרמאָגט. ער פֿילט מאַמעש די ערד נים אונטער
 זיב. די אויגן קוקן וועט. אין הויבל שטעקט פֿאַ אים אַ הויט פֿאַנטיקל, וואָס
 נים אים עפעס צו ווי נאָכאָמפֿל אויפֿיל געווען. און געווער האָט ער געהאָט
 אַפֿ זיב, וויפֿל אַ טיילונגער-מענטש דארפֿ האָבן: אַ בוקס, אַ רעוואָלווער און
 אַ שווערד. נים טער—דאָס בוקסל איז פֿאַ אים געווען אַ קורצינקס און אַ
 לעכטס. ס'האָט אַרויסגעקוקט איבער זיין אַקסל, וואָס אינעם לעדערנעם
 דעקן, אוןווי שפּילעדיק איז זייענדיק, מאַמעש ווי אַ פֿירעלע. אויב דאָ

שיידל און דאָס הענטל פֿונעם שווערד זינגען געווען אויסגעפּוצט מיט ליי-
 פעלעך און הירשעלעך ואלערליי פֿון דינעם זילבער און פֿון פֿערלמוטער אויס-
 געקלאַפּט און מיט רויטע באַנטיקלעך באַהאַנגען אינ די שפּאַרן, אז ער גייט
 דורך קלינגען זיי עפעס אזוי שיינ. הינט דאָס פֿערדעלע?
 דאָס פֿערדעלע זינגט איז אויב געווען אינ שמאָט פּאַרעכנט ניט ווי
 אלע פֿערד. אז דאָס אָ פֿערדעלע איז געגאַנגען אונטער יאַקוב, האָט עס געהאַט
 נאָר אַן אַנדער סינ כיינ מיט אַ פּאַונדער סינ שמאָלע. אלע אינ שמאָט האָבן
 ליב געהאַט יאַקוב מיטן אָטריאָד מיט זינגעם—דאָס כיינעס: אויסער די כּאַלע-
 גופּים די פּאַנדיטן און דעם גאַלעב. זיי האָבן אים אויב גוט ליב געהאַט. אוי,
 האָבן זיי אים ליב געהאַט! שוין איינמאָל יענע זינגען אינ אים אזוי געווען
 פּאַרליבט, אז ווען זיי זעען זינג פּלוט, וואָלטן זיי זיב דאָס האַרץ מיט געקילט.
 און ער, יאַקוב, אַ שרעק, ווי ער האָט פֿינט געהאַט די פּרינץ מיט די פּאַ-
 לעגופּים. וויפֿל ער האָט זיב נאָר געקענט אינ זיי גויקעס זינג, האָט ער זיב
 גויקעס געווען.

זינג אַרבעט איז אינ יענער צייט געווען—אויסכאַפּן די פּאַנדיטן.

וואָס זינגען עס געווען פֿאַר אַ פּאַנדיטן?

די פּאַלעגופּים האָבן, ווי פּאַוויסט, שטאַרק פֿינט די ראַטן-מאַכט.
 פֿלענג זיי קרינג הינטן אַרום געווער און פֿלענג אַרויסשיקן זייערע זינג-
 לעך און איידעם אינ די וועלדער אַרענ. און פּאַ יעדער געלעגנהייט, וואָס
 ס'האַט זיב זיי געמאַכט, פֿלענג זיי זיב סטאַרען אַנטאָן שאַרן דער רויטער
 אַרטיי. דער פּירגערקריג איז דענסטמאָל געווען אינ פֿולן פּרעג און די קולאַקי-
 שיע קינדער—די פּאַנדיטן—פֿלענג אויסקאָג אָפֿ די ווייטע. זיי זיי פֿלענג נאָר
 דערפֿילן ערוועז גאַענט דעם אַנקום פֿון די ווייטע, אזוי פֿלענג זיי אַטהויבן
 אַנפֿאַלן אָפֿ די נאַענטסטע שמעטלעך אַג דאָרטן אַנטאָן כּורפּויעס: קוילענען
 מענטשן, אונטערצינדן די האַטן, די קאַפּפּעראַטיוון און פּיניקן קאַמוניסטן
 די ווייטע האָבן אונטערגעשטיצט די פּאַנדיטן, זיי פֿלענג דערנאָך פּאַווי-
 רענען די פּאַנדיטן אָפֿ אַ צייט מיט עס, מיט געווער און מיט
 קליידונג. דערפֿאַר אָפּער, ווען די רויטע טיילן פֿלענג זיב צוריק פֿאַרשטאַרקן
 און די ווייטע פֿלענג צענדריקטע און צעשלאָנגענע אנטלויפֿן, ווי דער שוואַרצער
 פֿעפֿער וואַקסט, פֿלענג דאָן די אָרטיקע פּאַנדיטן זיב צוריק פֿאַנאַנדערפּויען
 איפּער די וועלדער און איפּער די יאַרן, און פּאַנדיטן פֿלענג זינג אַמויערע דורכ-
 צופֿאַרן און דורכצוגיין פֿון איינ דאָרף אינ צווייטן, פֿון איינ שמעטל איננס
 צווייטן.

קעדיי צו קעמפֿן מיט אָס די פּאַנדיטן פֿלענג די פּאַלשעוויקעס אַרויסשיקן
 ספּעציעלע אָטריאָדן, אינ איינעס אזא אָטריאָד האָט געאַרבעט יאַקוב. ער איז
 געווען אַ קאַסאַנדיר פֿון אַ ווואָך, אָפּער אַרבעטן פֿלענג ער, אז די ערד האָט
 אונטער אים געפּרענט.

אלע אינדערפֿרי פֿלענג ער אָס די פּאַנדיטן אַרויספֿאַרן מיט זינג ווואָך אינ די

35 אין פּרעסע אַרביין
 פֿאַר אַלע ייִדישע פּיבליאַטעס

נאָענטע וועלדער ארביט אלס כאפּ די באַדייט און צו-פּאַהאַכט צו פּלעגט ער
קומען אַמאָל מיט דרין, אַמאָל מיט פּינעס צו לעבעדיקע, צו טוימע, נאָר ברענ-
געט האָט ער זיי געמוזט.

די פּאַנדייטן האָבן אלס אים אויב געשאַרפּט א צאָג, זיי פּלעגן אים טשאַמע-
ווען, היטן. פּאַנאכט פּלעגן זיי זיך א דרין-פּיר כעוורע אריינגאטווענען דורך די
הינטערוועגלעך אין שמאָט אריין און פּלעגן וועלן אויסשמעקן, וווּ ער שלאָפּט.
זיי זאָלן קענען אהין אריינגוואַרפּן א באַמפע, אָדער גלאַס אונטערציערן אים.
אַבער יאקוב האָט זיי געלאָקערט און די פּינעסערע נעכט נאָך פּעסער, ווי זיי
אים. די איינע האָבן זיך פא אים געלויבטן ווי פא א קאצ, און ווי פא א'הונט
האָט פא אים די טאָג געשמעקט. ער פּלעגט אַמאָל גאַנצענע וואָכען דורכאנאנד
ניט שלאָפּן, מיט קיין אויג ניט צונויפּירן. ער פּאַרברענגט קלוימערשט אלס
הוליאַנקעס, ער גייט ארום איבער די טאָג, כאפט פּרישע לופּט, נאָר דער קאָפּ
ארבעט פא אים אין איינ ריכטונג. דערפאַר אָפּער, אז ער פּלעגט שוין אַמאָל
יא אַפּרייכטן פא זיך א מעסלעס אלס שלאָפּן, פּלעגט ער פּאַרקריכן אין אבי וועלכן
גוט-פּאַוואָרנטן שנייער אריין און זיך דאַרמט אוועקוואלנערן. קיינער האָט אים
ניט געזען, ווי ער איז אהין אריין און קיינער פּלעגט ניט זען, וויאזוי ער פּלעגט
פּאַר דאַרמט ארויס.

א מעסלעס, צוויי פּלעגט ער אזוי אַפּשלאָפּן און ווידער זיין פּריי פּאָג וועלן
שלאָפּן—צוויי אָדער דרין וואָכען דורכאנאנד.

אַס דאָס אַ פּאַרפּאלט ווערן זינס, אז אפּילע זינע כאַווייריס האָבן ניט
געוואָסט, ווי ער געפּיעט זיך, האָט אין זיך געהאט א גרויסע טיילע און איינעם
זייער א גרויסן כּיסאַרן. נאָר וועגן דעם שפּעטער.

אלעמאָל, ווען די באַלשעוויקעס האָבן אין אַ ענגער שאַ געמוזט אַפּטרעסן
פּאָג שמעטל, פּלעגט יאקוב מיט זיין אַטריאד אַפּטרעסן דער לעצטער, און אז
מע האָט געהאַרט אַנקומען צוריק, זינעט זיי אַנעקומען די ערשטע. אז מע
פּלעגט דערהערן יאקובס פּערהל א הירושע טאָג צוריק איבער די גאַס, פּלעגן
זיך אַנהויבן אַפּפּעפּענען די לאַדן און אַפּרינגלעט די טירן. די פּרידלעכע בא-
פּעלקערונג פּלעגט צוריק טעמען ארויסקריכן פּאָג די לעכער מיט די פּוידעסער.
ס'פּלעגט מיטאמאָל ווערן פּריילעך. ס'פּלעגט פּאָג אים ווערן ליכטיקער אלס דער
אונטענגט.

ניט אומזיסט האָט מען דעם יאמ ליב געהאַט. דעריקער פּלעגן אים ליב האָבן
אומעמוס די קינדער. אין די פּרייע שאַען פּלעגט ער זיך אַמאָל אַרעפּכאַפּן אפּן
הויף פּאָג און אויב ס'נאָר געווען אַן איבערינס, פּלעגן אים די קינדער בא-
פּאלן, אים ארוםשמעלן. מע האָט זיך געשלאָנגן פּאַר די ערסער. יעדערער האָט
געוואָלט שטיין אָדער זיצן געענטער לעס יאקוב. און יאקוב פּלעגט זיך אַגידער-
זעצן אפּן סמאָס גייע ארוםגעשיילטע דרענגלעך און פּאַרברענגען מיט זיי. ער
פּלעגט מיט זיי אזוי געמיסלעך פּאַרברענגען, אזויזיי ס'נאָר ניט געווען קיין

אונטערשייד צווישן זיי מיט אים נים אינ קיין יארט אונ נים אינ קיין שום
אטדער זאכ. אונ דערצוילט פון זיין אייגע לעבן אונ פון זינע טאוויירים האָט
ער געהאט גענוג. פלעגן מאקע די קינדער פון אים זיך נים קענען אָפּרעיסן.
אפילע די קליינטווארג, וואָס האָבן נאָך זייער ווינציק פֿארשטאנען, פלעגן אויב
פון אים נים אָפּרעיסן דעם פליק.

— יאשקע, פלעגן זיי צו אים פֿארג אונדעקנאנג שרייען— וואָלסט צו
אונדו קומען נאָכאמאל!

— יאשקעלע! ווען וועסטו קומען צו אונדו נאָכאמאל?

— זיי בא אונדו א לערער, יאקושקע.

— דו ווילסט בא אונדו זיין א לערער?

— אפ ספּאָרט?

— אפ סיכנ.

— אפ מיליטאדיזאציע.

א. א. א. א. א. א. א.

אז דער וואָונטשער סלאָפּאָדע איז געווען א שטארקער נעםס פֿון „ביין-
לעכ“: דאָרטן זינען דאָ געדיכטע וועלדער אונ מיפע כלאַמעס ארום: דו „ביין
לעכ“ זינען אלע דאָרטיקע געבוירענע, ווייסן זיי דעם אָרט אויסגעפֿונדן אונ אז
ס'קומט נאָך אַן אָטריאד פֿון ערגעץ, פֿארהארג אים די „בייזלעכ“ אינ א זומפ
ארביי, אונ די פֿערד ווערן דאָרט פֿארוונקעט מיט די ריטערס איננינעם.

אפ דעם אָ ווינקל האָט יאקוב געטראפֿט א צאָן „זיין נאָמען וועט נים
זיין יאקוב— האָט ער זיך געקלאפֿט מיטן פֿויסס אינ הארצן— אויב ער וועט נים
ארויסניזשען פֿון דאָרטן די וויכטיקסטע „וועלע“!

איינמאל האָט זיך יאקוב טאקע אוועקגעלאָזן אהינ מיט זיין אָטריאד. ער
האָט זיך אליין איבערגעטאָן אונ איבערגעטאָן זינע בעווערע, ער האָט זיך וואָ-
סערע אכט טען אָפּגעמוטשעט אינ די פֿראָרוועס אונ איז אויסגעריסן געוואָרן
מיט זיין אָטריאד איננינעם, אָבער אופֿגעטאָן האָט ער זייער ווינציק, דאָס איינ-
ציקע וואָס ער האָט יאָ פֿאוויזן אפֿצוטאָן איז זיך פֿארבינדן מיט אייניקע טענ-
טשן— דאָרטיקע איינזוויינער, זיי זאָלן אינ דער גייטיקער שאַ אים קומען צוהילפֿ.
וויטער האָט ער אפֿיסל אויסגעלערנט מיט זיין אוילעם די דאָרטיקע ערטער מיט
די זומפֿן אונ האָט שוין געוואָסן אייניקע היזער פֿאלענדישע, וואָס פֿארהאלטן
אויס בא זיך די „בייזן“. ער איז אוועקגעפֿאָרן אינ שמעטל ארביי אפֿ זיך אָנעמען
מיט קויכעס אינ קענען געבן דער פֿאנדע דעם אָנמשיידענעם קלאפֿ.

געקומען אינ שמעטל מיר אונ אויסגעבראסט, האָט ער זיך נאָך אָפּגעראפֿאָר-
מירט אינ שמאב. דערנאָך האָט ער פֿאוואָרנט זיין פֿערדל אפֿ גומע הענט אונ
איז פֿארשוונדן געוואָרן ערגעץ אינ א שויער, נוי זיין סאָדע איז געווען אפֿ
כאפֿן דעם עמעס דריסל, וואָרעם שר האָט שוין סאָר נים געקענט.

(1) כאַנדיסן. דער ערשטער אָס פֿונעם וואָרט איז „בייזן“. פֿלעג טען זיי רופן אינ אסאך ערטער די
בייזלעכ.

א ציט איז עס געווען זייער נים קיין פאשטענדיקע. איז שטאמפ איז פלוצים
אָנגעקומען א יעדע, אז ס'ע דארף זיך וואקוירן אפ וויפל ציט איז נים הא-
ווסט. דער אוילעם האָט זיך אופגעהויבן. מיט האָט פארפאקט די אנשטאלט.
מיט האָט פארנומען אלע דאָס גייטיקע, מיט איז שוין גרייט צום אָפּפּאַרן, אָבער
ווי איז יאקוב? נים אַ יאקוב...
אָס ווי ס'עלענע דער בעסער פֿון זינע פֿארפֿאלג ווערן איז אזא פֿארנאט.
וואָרטלעכער אומפאשטענדיקער ציט.
קיינער ווייט נים, ווי יאקוב איז, אפֿילע די נאָענטסטע זינע ווייסנ נים, ווי
אים צו זוכן.

קיינ פֿולע נים, מיט האָט געמוזט רירן פֿון אָרט אָן אים. נאָר דאָס
פֿערדל פֿארנומען זינע מיט די זאכט מיט זינע אונ נאָר.
אפֿ סאָרגן איז אָנגעקומען א יעדע, אז ווייסע זינען איז קאנט. אונ דאָ
איז שטעטל איז קיינשום סאכט נים אַ. די קולאקעס אונ די שווארצייעניקעס
האָבן פֿארהויבן די קעפֿ. מיט האָט גענומען קלויבן דערלעכ איז מיטן פֿלאז.
דער נאלעכ—דערס, די קורקולטשיקלעכ ריידן.
— שוין געלויבט איז זינע „הייליקער“ נאָמען, וואָס מיט איז פֿאָטער
געוואָרט פֿון די „אוסרייטע“ קאָמוניסטן.
— מיט דארף קלויבן א סאכט, זאָגן זיי, ווי געשיקט זיך עס עפעס א
שטאָט זאל זינע אָן אן עלמסטן.
— ווען מיט דערלעכט שוין ניכער זעען א פֿאָר נאָלדעטע פּאָנאָנעס איז
שמעטל?

ס'זיי נים געפֿעלן געוואָרט, די באלענפֿים, וואָס די מיטע איז עפעס צוגע-
באנגען צו שטיל. אָן פֿייער, אָן רויב אונ אָן בלוט-פֿארניסונגען...
יאקוב, אז ער האָט זיך גוט אויסגעשלאָפֿן איז שנייער, איז ער ארויסגעיש-
פֿרונגען, ווי זינע שטיינער איז, אפֿ דער גאס ארויס. ער טוט א שמעק די לופֿט.
— ס'איז עפעס נים דאָס.

ער טוט א שמעל די האנט, צום שמערן, טוט א קוק אפֿן שמעטל.
— ס'איז עפעס נים דאָס.

ער לזוט זיך גיין צום שטאב— נים אַ די רויטע פֿאָן אפֿן דעכל:
וואָס הייסט דאָס?— יאקוב האָט גענומען ריבן די אויגן אונ זיך פֿאדאכטן,
זו איז ער איז דער וועלט? ער שלאָפֿט, צי ער איז וואכעדיק.
ער האָט זיך אזויווי אוסגערגן א סאפֿ געמאָק צו דער שיידל פֿון רעוואָלווער
אונ אָנגעשמרענגט דעם בלינג, ווי א גוט פֿערדל, וואָס צעטראַפעט זיך מיט
די נאָלעכער, זינע ס'דערשמעקט א בעפֿאר.
די באלענפֿים איז די דערלעכ, אז זיי האָבן דערזען יאקוב, האָבן זיי זיך די
ערשטע דענע אויך דערשראָקן. זיי האָבן נים פֿארשמאנעט, פֿונוואנען האָבן ער
זיך אהער גענומען. צי דען זשע זינען שוין די „פֿארשלאָמענע“ צוריק איז
שטאָט. ס'איז עפעס נאָך צו פֿרין...

— א שפיאָנ!—האַט איינער אַ מורמל געמאַן.
 — יאָ, זיי האָבן אים צוגעשיקט אהער פֿאַר אַן אויסקוקער, פֿאַר אַ
 שפיאָנ. —האַט דער צווייטער באַשטעטיקט.
 די קורקדיעס זינגען געוואָרן מוטיקער באַ זיב. זיי קוקן צו יאָשקענ.
 יאָשקע קוקט אהער. ער וואָלט וועלן אָפּטרעטן, איז אים עפעס אזויווי ניט
 צו דער האַנט. ער איז צו דעם די לעצטע צייט ניט געווינט געוואָרן.
 — וואָס זשע שווינגט איר?—האַט איינער פֿון דער באַפֿטע אויסגערופֿן.—
 איר וואַרט עפֿשער אַפֿ קאָוועד?
 — נעמט אים!
 — שלאָגט אים!
 — די קישקעס פֿון בויב אים ארויסלאָזן!
 — די נעשאַמע פֿון אים!
 יאָשקע האָט שוין גוט געזען, אז ער שלאָפֿט ניט, אז די שפּיל איז פֿאַרן
 מינוול. פֿונדעסטוועג האָט עס אים אלץ אויבגעזען, ווי אַ וויסער באַלעם.
 — קאנאליעס.—האַט ער אַ זאָג געמאַן צו זיב אליין און ארויסגענומען
 פֿון אונטער דער פּאָלע דעם גאהאן.
 פֿאַרן שטאַלן פּיסקל. פֿון אַט דעם אַ קליינ שפּייערל, האָבן זיב אזויווי אַ ריק
 געמאַן אַפֿ צוריק, וואָסערע אַנדערעהאלפֿן מייעס פּלומדורשטיקע צורעם פֿון
 פֿאַרשיידענעם עלטער און סמאט.
 יאָשקע האָט אָפּער ניט געוואָסט, וואָס הייבט מען דאָ אָן צו טאָן. ניט זיי
 האָט ער דורכגעטריבן, ניט אליין קען ער נעמען פֿון דאנען דעם ווען.
 — קאנאליא, ראַזאָידיס!—האַט ער פּלוצים אויסגערופֿן, און דאָס קאָל
 האָט אים ביים מיטע געגעבן אַ סאָדנעם ניט קיין אָנגענעםן ציטער.
 אַט דעם אַ ציטער איז יאָשקעס קאָל האָבן די פּאלענדישע דערפֿילט און דאָס
 האָט זיי אָנגעמאַסן מיט שיקרעם אַסאך מער, וווּ ווען זיי וואָלטן איז זיב איז—
 מער ארטינגענאַסן צענדליקער עמער באַאַפֿן.
 — בראַטצי!—האַט דער עלטסטער באַלעגוף אויסגעשרייען—פֿאַר זעמען
 שטעלט איר עס זיב אָפֿ, פֿאַר אזא מינ לויז אַ באַלשעוויסטישער. נעמט אים!
 — שלאָגן!!!—האַבן זיב דערהערט קוילעם.
 — די נעשאַמע פֿון אים!!!
 — די געדערוס פֿון בויב אים ארויסלאָזן...
 יאָשקע האָט דאָקע עטלעכע סאָל אויסגעשאַסן, נאָר אויב אינעם רעוואָל-
 ווערס קנאַקלדיקער שטים האָט זיב דערהערט אַט דער פּריקרער פֿאַרעמטערשער
 ציטער. יאָשקע האָט זיב פֿאַרלאָרן. יאָשקע האָט זיב דערפֿילט עלנמ אָן די
 כאַווידיס. ער האָט זיב נאָר דערפֿילט אזויווי שולדיק פֿאַר זינג פֿערדל, וואָס ער
 האָט עס ניט לעם זיב איצט באַ אזא מינ ענער שאָ.
 הענט, ראַצכישע פֿויסטן איז די צענדליקער איז די הונדערטער האָבן

שוין געליינט סעהדערישע שוואקעס אינ'יאשקענ, ווו' ווי האָפּנ'טאָר געטראָפּנ.
אפ' יאשקענ איז שוין נים געווען קיין געווער... אפ' יאשקענ זיינענ שוין נים
געווען קיין רויםע סטענגעלעכ. רויםע גרויסע לוזשקעס בלוט, אָווערעס גאנצע.
אינטער די אויגן פֿון צווישען די צייג, פֿונעם האַלדו איז אָפּ, פֿון דער נאָז. אָס
וו' ס'האָט פֿא וואָס געפלאַקערט מיט רויםע, סטעטשן-ניעס האָפּנ געשלאָגן
געטריז אונ מיט האַרץ, אָפּער יאשקע האָט געשווינגן. געסער געוואָנט—יאשקע
האָט אפֿילע נים געפֿילט קיין ווייטעק. א שטארקערע זאג האָט אינעם פֿונעקומענ
זינע ווייטעקן. פֿאראן זאג, וואָס זינענ שטארקער פֿון אַלערליי ווייטעקן איז
דער וועלט, וואָס זינענ שטארקער אפֿילע פֿונעם מיט אליינ. יאשקע איז געווען
פֿארטשאַדעט, פֿארסאסט מיט גרויסער יאנדע. אָס וואָס ס'האָט איז אָנע.
האָט דערשלאָגנקעט איז זינע גאנצע וועג.

איז די עלטערע פאלענפֿים האָפּנ געוואָנט:

— בראטע! טלאָגן מיט סיבה, סידן טאָג איז מיטשפּעטן פֿאָר דער גאנצער
שטאָט איז די אויגן. סידן טאָג איז אָנטאָן א שטראָפֿ, וואָס זאָל זינע א לערע
פֿאָר נאָן פֿארבלאָנדזשעטע קיטער פֿונעם ברוסטיאנישע פֿאַלק. זאָלן ברוסטיא-
ניעס וויסן, אז כּוּז ווי פֿאָר ווידעס איז פֿאָר קאָמפּאָסטן איז פֿאַלשעוויזן פֿאָר
קיניעס קיין געדאָק נים.

די אָרעטע פּאפּעלקערונג האָט איז אזא טאָ אפֿילע מיט קיין איינ וואָרס
זיב נים געקעטן אינשטעלען פֿאָר יאָקובן. אונז ליער דעס שוין פֿון טאָט.
אז די קינדליג זינענ אזוי צעווישענ איז ס'ע דינע פֿון ווי געקאָמפּעריקט דע-
צינע מיט פֿרוםקעטן געמישטן.

אז יענע זינענ אָנעוואַנעט מיטן געבוירענעס אונ צעהארנעטן יאָקובן
פֿאַרפֿי דער קירכע, האָפּנ ווי געהייסן ארויסטראָגן די קלויסטער-פֿאַנענ אונ ס'ע
האָט געהאלטן העדעס, פֿייסטנישע האָט יעדערער, ווער ס'האָט געהאט א האָט,
געהאלטן פֿאָר א כּוּז אונ פֿאָר א סיגנעז וי ארויפֿלייגן אפֿ יאָקובן ס'ע האָט טאָג
ניט אופֿגעווערס שלאָגן, ווער איז פֿאַנעט, ווער איז האַלדו אונ אָפּ, ווער איז
בייב, ווער איז די ריפּן אונ ווער אונטערע האַרענ.

די פֿראַצעסיע מיט די קלויסטער-פֿאַנענ אונ סיפּט צעטערקסטן יאָקובן איז
הערמיט איז אוועק צום ארויס פֿון ייִטאָט, דאָרט ווי דער צווייטער איז.
דאָרטן האָפּנ זיב אפֿ אַן אויבערוואַלגעטשער קלאַז כּש'וועסדיק אויסגע-
געס די עלטער דרב' פאלענפֿים. דעס דיאָקאָן האָפּנ ווי אַנדערשעצט לעבן אַן
אלימער אויסגעווענעטן סאציווע ער זאָל יאָרענ, וואָס דער געריכט וועט
הייסן.

דאָ פֿירט זיב דער געריכט אונ אינעם קעניפּענדיק עק שטעטל, דאָרטן
ווי די טויל שטייט, האָפּנ זיב צוטיפֿענעקלייבן די קיטער פֿון די עלטערע גרויסע
איז ווי האָפּנ זיב גענומען אינדערליי אַן איינע האַלטן, וויאזוי דאמפּטועס ס'ענ
יאָקובן איינער איז געפאלט אפֿ א געיאָק, וואָס ס'ע ווייסט נים צו ס'וועס אָפּ-
בילטן, צו צייגן. אָפּער קיין פֿעטערע איינעס זינענ דערנעבן אונ דער אַ עטער דע-

נע נים געווען ס'איז געפליבן, און די שילדערס און די שילדערנס געמען רוימע שאל-
 בענס און טיכער, זיי פינדן זיי אָן אַפּ הויכע שטעקנס. מע וועט זיך אויסנוצן
 מיט דעם, וואָס דאָס שטעטל שפּוים איז אַ טאָל, און פֿאַג איינ עק שטעטל קען
 מען זען, וואָס ס'מוז זיך אינם צווייטן עק. פֿון יענער זייט שול אפֿן וויאָזוי
 פּאשענ זיך אסאך פֿערד, וועלן די בעוודע פֿאַנאנדערפענמען די פֿערד. זיי וועלן
 זיך אויסזעצן ריטנדיק אפֿ די פֿערד אין היינע און וועלן נעמען זינען אין
 הילענ מיט פֿאַלשעוויסטישע לידער. און וואָס נאָכ? מע וועט נאָכ דארפֿן,
 אז פֿון דאָס וועט פֿאַרטיק ווערן, זאָלן נאָך אַ פֿאַך בעוודע פּאווזונ פֿאַרלויען
 צום צווייטער. אז מע וועט אַנזאָגן, וועט עס זיין שטארקער. און אויב ס'איז
 נאָך נים צו שפּעט, וועט עפֿישער עפעס וואָס פֿון דעם ארויסקומען.

אפֿן צווייטער, די "קעש" האָבן ארויסגעטראָגן און אורטייל מע זאָל ארויב-
 גראָבן פֿון יענער זייט פּלוים אַ גרוב און ארענטשטעלן אהינ דעם בריסטיאני
 יאָקוב, וואָס איז דורכ פֿאַלשעוויזם און פֿאַרפֿירט געוואָרן, אז ער איז צו-
 זאמען מיט זשודעס און קאָמניסטן גענאנגען קעגן נאָס און קעגן דער וועלט
 זאָל מען אים איעם פֿאַר אלעמען און די אונטן ארענטשטעלן אין גרוב ארענט,
 און נאָכדעם, זיי ער וועט זיך מיטוואדע זיך פֿאַר נאָס און פֿאַר לעם, זאָל מען
 אים פֿאַרשייטן לעפעדיקערהייט, וועט עס אים זיין אַ קאפּאָרע אפֿ זינע זינד. זיי
 האָבן זייער געוואָלט, אז יאָקוב זאָל נאָך אליינ גראָבן די גרוב, אָבער יאָקוב
 האָט נים געהערט, וואָס מע טוט זיך ארום אים. אָס דאָס העשט ביסל זינען,
 וואָס האָט נאָך בא אים געטלעך ערגעץ, איז געווען אינטאנעטן לעפֿהעסן פֿון
 בארפֿע און פֿון שולדיקעס, וואָס ער האָט זיך געפֿילט אַנקעגן די באווייזונ
 און אַנקעגן דער טאכט פֿון די ארבעטער און פּויערים. מיטן העשט ביסל זי-
 נען האָט ער געפֿילט, אז ער האָט נאָך געדארפֿט אָפּגעבן אַ היפשע ביסל קויכעט
 פֿאַרן קאפּ. און דאָ איז ער דורכ אַזא סיי איינזענער נאבלעסיקעס ארענטע-
 פֿאַרן צו וועמען, צו אועלטע קאנאליעס אין די הענט ארענט אויב ס'וועט אים
 נאָך סטייען קויבן, וועט ער נאָס און דער לעצטער מיטן ארויסשרייען, וואָס
 ס'מוז זיך בא אים אין הארעט. עפֿישער זענען זיך דאָ נאָעס אַ געטרונען
 אויער, וועט זיין לעצט ביסל פֿרום אַנקומען צו די, פֿאַר וועמען ער האָט דאָס
 גאנצע לעבן געקעמפֿט.

שטייען דאָ די קינאקס אפֿן צווייטער געדינט אַנגעשטעלט מיט זייערע
 ווייבער און קינדער, מיט זייער גאלעס און מיט זייערע עטער. אַ האלב
 גענדיק סאָ טייען די הייליקע ארבעט פֿון יאָבן פֿאַרן לעבעדיקן פֿאַלשעוויזם
 וועגן אַ גרוב דער גאלעס מיט די דריי ריכטער פֿריעסלעך עפעס לעס די יוסא-
 טעס און לעס דעם גאנצן אוילעס. פּויעים קומען צווייפֿן קינדער, די קליי-
 דער אין זייט און אין קיים אויסגעקאממען, זיי זיי וואָלען געלאָפֿן פֿון ווייט-
 און זיין אין קיים, וואָס זיי שרייען אויס דאָס וואָרט:

אז די גאס האָט זיך צעלייגט. דאָס שמעטל האָט צעעפֿנט צוריק טיר און פֿענ-
 צטער. און מע איז ארויס די פּאַפּרטיער אַנטקעגן. און יאקוב אַרומגעפּוּלדט מיט
 אַן אַ שיר פֿריילעכע וויכע סאַרליעס איז שוין ווידער געזעסן אַפֿ זײַנ פֿערדל
 איז שפּיץ פּונ זײַנ וווּוואָד. דאָס פֿערדל האָט פֿריילעכ אַ הירזשע געמאַן איז
 יאקוב האָט געקוואַלן. אַ סויל מיט וויכע צײַן האָפּט פּא אים איספּעדיק גע-
 קוועלט דער ליכטיקער וועלט אַנטקעגן.

„זאָרעס...
 „לאַכט לאַכט דער, זאָגט דאָס וועלט-ווערטל, ווער סע לאַכט דער
 לעצטער.“

אָלט זאָס הייסט

„ליכ גענומען אינ די הענט“

1

פֿון וועמען זאָגט איר און איצט געקומען צו דייד?

פֿון זשאָרוזשיק און אונדע?

יא, דאָס פֿון זשאָרוזשיק.

און סאָמעך טייער איר, און זשאָרוזשיק און עפֿשער נים קיין קלוג יבערלע,
האָט איר א גרויסן סאָעס. א קלונער יאט, א דורכגעטרעפֿענער סים פֿאָיקע
צוויי טעלטישע אויגן און א שטיפֿער איינער אין דער וועלט. נאָר איין זאב:—
ל ע ר נ ע נ — נים.

ער וויל נים,

ער ווייסט נים,

ער הערט נים,

ער דארף נים.

אין שול נים ער איין דער 45-טער, נרופע 2-ב. ווי דען האָט איר געוואָלט.
ער זאָל נאָר איין שול ארעין נים ניינ? נא אונדו איין סאָזעסנלאנד נים נים

א קינד איז שול נאך ווען ס'איז קראנק. און אזוי לערנען זיך קינדער אלע
אין אויבנאם ווי נאך א דארף און ווי נאך א שטאט: גייט טאקע זשארושיק
איז שול נומער 45, ווי איז האפ איינע טאך וואס נעמט, טרופע—2—3.

פונדער פארענדזשע איבער די טרעפ פארט ער אראפ, ווי א כוואט. איבער
פארקעט גליטשט ער זיך, אז ס'פליען פונקט. טאך, וואס ס'קומט אים אויב ארויס.
רופט צום טאיל, לויט ער קיין האלפ ווארט נישט. זיין גליק נאך, וואס ער סאכט
טייקע א כיינדעלע, איז ווי די לערער זאל נישט זיין אינקאס, סווי זי זיך
צעלאכט און די קינדער איז קלאס, אפ איר קוקנדיק, צעלאכט זיך אונט אלע
וואס ווילט איר, ס'שוין איינמאל א זשארושיק!..

אפער א געלעכטער אהער, א געלעכטער אהער. גייט אלעסאל קען מען אפוק.
מען סיס א געלעכטער. די לערערקע, טאווערמע מאניע, זאגט צו זשארושיק:
זשארושיק, דו הארפט זיך נעמען איין די הענט. איינאונדרייסיק קינדער,
זאגט זי, פונדער גרופע לערנען זיך שלאגלערישאונ ווי וועלן טאקע איבערניין
צום סאפ יאך איז דער דריטער טרופע. איין ינגעלע האבט מיר טאך—דעם 32-סט
זשארושיק פיינדיג. וואס אויב ער וועט זיך פאצייטנס, גייט נעמען איין די
הענט, וועט ער בלויבן זיין דאס צווייטע יאך איין טרופע און...
— גוט, זאגט זשארושיק און לאזט נישט דעריידן, אייב געט זיך אפ
שוין איין די הענט. און ער הייבט אפ פידע הענט זינע ארום קאפ, דערנאך
ארום די זייטן.

— אהי, זאגט ער, ס'טאקע שווער זיך אליין נעמען איין די הענט, ס'איז
עפעס נישט פאקוועס...
די קינדער שיסן אויס א געלעכטער, וואס זשארושיק איז נישט פאקוועס
זיך אליין איינעמען אן די הענט. עסעצט אטערש אריינעמען איין די הענט
וואלט אים זיין פאקוועס.

די לערער אפער לאסט שוין נישט. ס'פארדריסט איר, וואס אזא גוט ינגל
קען נישט נעמען זיך איין די הענט, טאקע אפ אנ'עמעס. אלע קינדער וועלן
אונקייג פארויס און ער וועט שוין אפשימיין און אפשימיין.

זשארושיק סאמע—רעניטע פיינדיג, א יונגע, איז זייער א פארטומענער
סעטש. זי האט ליב איר קינד, ווי אלע סאמעס, טאך אומקוקן זיך אפ אים האט
זי קיין צייט נישט. דעם סאך ארבעט זי איין פארדיק און איין אונטם לערנט זי
זיך. דאס הארפ זי טאך לערנען צוויי סיס א האלפן יאך, און זי וועט שוין ווערן
אן אינושענער סעכניקער. איר סינט עפשער גלאס אזוי אן אינושענער—
ניט—אן אינושענער א פראלעטארישער, אן אונדזעריקער. האט איין שוין דאפ.
קע עפעס ווערט.

אנוסלמן האבט זיך פא איר איז יאנוואר כוידעש אפגעקליבן דריי פרויין
מיט יאסאנאנד. עפעס א קלייניקייט דריי מיט נאכאנאנד. האט זי אפגעראסט
די שטוב, נעמאכט פון די צייטערן שפיגלען, האט זיך אליין אפגערום, האט

זשאָרזשיק אויסגעוואשן, אויסגעפּוצט, און איז מיט אים מערן אָונט ערגער
געגאנגען.

מאמע—קומט צולויפן זשאָרזשיק פון שול:—נא דיר א צעטעלע!...: די
סחט קומט אפ דער פֿאַרזאמלונג פֿרײַטיק, דעם 22-טן, 6 אויגער פֿאַרנאכט.
רעניע פֿרײַטיק האָט זיך דערפֿרײַט, וואָס זי האָט א פֿרײַע אָונט: איצט
וועט זי שוין מאַקע ניין אינ שול אריין אפֿ דער עלטערן-פֿאַרזאמלונג, זי וועט
הערן וויאזוי עס לערענען זיך די קינדער, וויאזוי לערנט זיך זשאָרזשיק. זי האָט
איבערגעלייענט גאָסמאָל ס'קוויטעלע.

— נומ, זאָגט זי, פֿרײַטיק, דעם 22-טן, 6 אויגער, גיי איך אפֿ דער
עלטערן-פֿאַרזאמלונג.

— און זשאָרזשיק גייט אויב מיט!—האָט זשאָרזשיק צוגעגעבן אפֿ זיך
אליין.

— פֿאַרוואָס דען גייט?—האָט אים די סוטער געטעמפֿערט,—אויב ס'וועט
נאָר אריינלאָזן, וועט זשאָרזשיק אויב קענען גיין.

3

פֿרײַטיק, דעם צווייטן-טאָג, אַנפֿאַנג אָונט, אינ שול, אינ די קלאס
איז ליסטיק. אינ יעדער קלאס, קיסאָט, גייט אַן עלטערן-פֿאַרזאמלונג. יעדער
לערער אָדער לערער גיבט אַפֿ א באַריכט פֿאַר זייערע שילער-עלמערן וועגן דעם,
ווי די קינדער לערנען זיך, ווי די קינדער פֿירן זיך.

אויב, און גרופע צום 2 ב' ויצט די סוטערס און א טייל פֿאַמערס אפֿ די
פֿאַרמעס. די לערערן—באווערטע סאָניע—וויצט אפֿ איהן געוויינלעך אַרם פֿאַרן
טייל, און זי דערציילט, זי טיילט זיך מיט די עלמערן אינ וועלכע זימט זי
באגענגט שוועריקייט מיט די קינדער, ווי און וועט די קינדער פֿאַרשאפֿן איר
פֿריד מיט זייערע דערפֿאַלונג. דערנאָך רופֿט זי שוין אַן נעמען פֿון די קינדער,
וואָס זינען פֿאַר איר פֿאַרשידן אינ זשורנאל קעסיידער לויפֿטן אלעפֿרייז נאָך.
איין קינד קען פעסער ליינען און שרייבן, נאָר אינ רעכענען איז עס שוואַך.
איין קינד קען רעכענען, ליינען פֿריי רומיש, נאָר אינ ייִדיש איז עס שוואַך,
איין קינד צייכנט זיך אויס פֿאַר אלץ, נאָר ער איז גיט קען גומען כאַווער, און
די אופֿידונג זינען אינ גיט פֿאַרדיקדיק. דערנאָך הייבט זי שוין אַן ליינען
געקירצט, און די סוטערס שמויסן זיך שוין אליין אַן פֿון וואָס ס'רעדט, צום
בנישפֿיל:

„ריוועלע פֿלוישמיינ—גומ, גומ, גומ, שלעכט.“ דאָס הייסט: שפֿראַך,
מאמעסאטיק, אוקרעניש—גומ. אופֿירונג—שלעכט.
רופֿט זיך אַן ריוועלעס מאמע פֿון איר פֿאַרמע:

— זי איז פֿאַר אַן אַרעמערע, די קלענערע סינע, און געפֿערלעך.
זי זאָגט עס, אזוי ווי זי וואָלט עפעס פֿאַדויערן געוואָלט, אָבער איר פֿאַנעם
איז צעשטייכלט פֿון דעם, וואָס איר קינד לערנט זיך אזוי גומ.

— סאָמיק העלפאנדבייג, — זעצט פֿאַר די לערערנ הייב אָפֿן קאַל — גוט, שלעכט, גוט, גוט, גוט...

דאָס הייסט שפראַך-גוט. רעכענונג-שלעכט, ס'טוז זיב צולערנענ אביסל אויסער די שול-שאַענ. און אוקרייניש-גוט, אופֿפֿירונג-גוט.

אנדערע קינדער זינענ אויב געקומענ מיט ווי סומערס. זיי האָפֿן ליב די שול און בא יעדער געלעגנהייט איז זיי ליב קומענ צולויפֿן אהער. זיי שמויפֿן איצט איבער די פאלויכטענע קאַריקאַטור, כאפֿן ביאגניווע אַ קוק דורכ דער האַלב אָפֿענער טיר אין קלאס אריינ און זיי קוועלן אָן, וואָס די עלטערנ זיצן, זיי קליינע קינדער, אַל די פארמעס און נעמענ אָפֿ פֿון זיי גרוסן פֿא דער לערערקע.

רענינע פֿינפֿיג זעפֿשער די שענסמע און די יונסטע צווישן די סומערס. איצט האָט זי נאָכ אָפֿנערט אַ פֿאַר טעג און זיצט אין שול פֿרי און אָן אינלעניש, איז ווער צו איר גלויב. אנדערע סומערס האָפֿן אויב איר די עטלעכע גרופֿעס קינדער און ווער אין די קלענערע, אָבער זי; רענינע; האָט נאָר איינ ינגעלע; א שיינעם, א שטיפֿל, מיט קלונע 2 אָלענע אויגן, אַ זשאָרושיק פֿינפֿיג האָט זי, וואָס נייט אין דער 45 ימער שול, צווייטע גרופֿע ב'. זיצט זי איצטער אַ פֿאַר-פֿלאסמע, פֿון פֿריד, זי זעט קינ איינ וואָרט נים דורכלאָזן פֿון דאָס, וואָס די לערערנ ליינעט און אז ס'קומט שוין אָן צום זוכשמאב-פֿ, וועט שוין פֿאלד זינן פֿינפֿיג. נעסט דאָס האַרצ קלאפֿן נאָכ שטארקער. און זי פֿרייט זיב שוין אַל צופֿריער, ווייל ווער קענ זיב נאָכ בעסער לערענע פֿון איר קליינעם לעפֿערדיקן זשאָרושיקן.

— פֿירטאן ליאָוויץ אזוי און אזוי און אזוי.

— פֿאלקאָויטש כאַנקע גוט, זייער גוט, גוט, גוט...

— פֿינפֿיג זשאָרוש...

און די לערערנ; כאַווערמע סאָניע; זוכט אָפֿ מיט די אויגן רענינענ צווישן די עלטערנ אלע קוקן זיב אום אַל רענינענ, ס'ווייסט ווער זי איז, און ס'האָט זי ליב, אי זי אליינ, אי צוליב זשאָרושיקן, וואָס ער איז אזא לעפֿערדיק ינגל. די לערערקע פֿאַרהאלט זיב אַ וויילע און הייבט אָן מיט אַ פֿאַרשדע.

— וואָס זאָל איב אייב זאָגן?.. פֿא אייב איז נאָכ נים אינאנצן פֿאַרפֿאלן, אַבער זון איז זייער אַ פֿייק און לעפֿערדיק ינגל, נאָר ער וויל זיב נים נעמענ איב די הענט. אייב האָפֿן ס'יר גערופֿן עטלעכע סאָל, האָט איר צוליב איינער פֿאַר-גומענקייט נים געקענט קומענ... אז ער וועט זיב אונטערציענ, וועט ער געוויס קענענ אָניאָגן די גרופֿע, נאָר דערווייל איז פֿא אים, צום פֿאדויערנ, שלעכט, שלעכט, און שלעכט... דאָס הייסט אופֿפֿירונג ביכלאל וואָלט זיב נים גערעכנט פֿאַר שלעכט, וואָס מאכט עס אויס—א לעפֿערדיק קינד האָט ליב שמויפֿן, נאָר ווענ איז עס אלץ גערעדט, ווענ ער לערנט זיב...

רענינע פֿינפֿיג איז געפֿליפֿן זיצן און שוין בער נים געהערט וואָס מענ רעדט צו איר, טרערנ האָפֿן פֿא איר גענומענ קאפֿענ פֿון די אויגן ניכ—ניכ—

ניב. ניסן קי וויינט און ניסן זי וויל וויינען, נאָר וואָס זאָל זי טאָן, אז די טרערן
שיינט זיך אליין, ווי א בורשטיגענער לויכטנדער האַגל; אליין פון זיך קניקלעך
זיי זיך איבער אירע באַקן, ווי די פערעלעך.

4

אינדערהיים.
זשאָרושיק, וואָס האָט פֿרוער מיט א שוץ צוגעזען די סצענע אין שול,
און וואָס האָט נאָך קיינמאָל קיינעם אינדערוועלט ניסן ליב געהאט אזוי שטארק
זיי די מאמע זינען, איז וויצט געווען שטארק צעטרענגן.

די מאמע זאָגט אים ניסן קיין האלבן וואָרט, זי איז נאָר שטארק פֿארען.
דערס איז פֿאַנעם, אָון די אויגע זינען באַ איר אויסגעשטירט.
מ'דארף אָפּעסן אַונטברויט און ניין שלאָפֿן, נאָר ניסן באַ איר געבט זיך
דאָס טויל צום עסן און ניסן פֿא אים. מ'זיצט פֿאמ טיש און מ'שווינט לאנג,
לאנג. זשאָרושיק האָט באַראַטע אַפּ אסאך זאכען, ער וויל עפעס זאָגן דער מאמע
נאָר ער וויל ניסן וויאזוי אָנהייבן. פֿלוצים האָט זיך אויסגעלאָשן די עלעקטער
אין שטוב.

שוין „אינס אוינער“ האָט באַ זשאָרושיק א שווינדל געמאָן אין קאָפּ.
„אוי ווי שפעס“, אָבער פֿלוצים האָט אים געגעבן א טראָג און אַדער געדאַנק
און ער איז אויסגעריכט צוגעפֿאלן צו דער מוטערס האַלדז. זיין פֿאַנעם איז
געווען אינגאנצן נאָם פֿון טרערן.

— מאמע, האָט ער א שפעטשע געטאָן שטיל און מיט א פֿאַרוואַנדגענעם
קאָל, ביי אַ דעם אויער... וועסטו עפעס הערן... —

דענינג האָט אָנגעפוינגן דעם אויער און זשאָרושיק איז מיט א נאָס פֿאַר.
פֿלאַמט פֿאַנעם צו איר צוגעפֿאלן. מיט די הענטלעך האַלט ער ארוםגענומען
דער מאמעס האַלדז.

— מאמע, זאָגט ער ווייטער, און זי קאָל איז שוין פֿא אים אפיסעלע
זויטערער, דו ווילסט? וועל איך זיך געטענאָן די הענט אריינגען. איך אז איך
זאָגן איך געזאָגט!

און ס'איז אים מיטאסאָל געוואָרן גרינגער אַפֿן האַרצען ווי א שווערער
שטייג מאַסע וואָלט זיך פֿון דאָרט אראָפּגעקניקלט, ס'איז אים נאָר געוואָרן
לויכטיקער אין די אויגען. ער האָט ליבט אָפּגעזיפֿעט און שוין מיט אינגאנצן
א קלאָרן קאָל זיך אָנגערופֿן.

— אָפּגעטרעט?

— נישט, האָט אים די מאמע קודע געענטפֿערט און אים געשאַק א קויש
געטאָן פֿאַרן שלאָפֿן ניין.

5

וואָס ווייטער ז'געווען איז שוין זייער גרינג זיך אָנצושטויסן. זשאָרושיק
אז ער וויל קען ער. די לערערען און די שילערס האָבן זיך נאָר ניסן געקענט

אָפּווינדערט, ווי דאָס יינגל האָט זיך גענומען צום לערנען. אָון פֿרילינג בעשאַס
מ'האָט שוין געדארפֿט צעלאָזן די שול אפֿ זומער, האָט שוין די לערערן געלייבט.
זשאָרוזשיק: „גוט, זייער גוט, זייער גוט, גוט.“
— ג, דאָס זי זיך מיט פֿרייד אָנגערופֿט צו אלע קינדער, — איצט זיט
איר שוין, וואָס הייסט זיך געסען אין די הענט.
— אָט וועל איך אײַך פֿאלד ווייזן, — האָט זשאָרוזשיק פֿאר פֿרייד געסאָגט
א קאזשעלאק און ווייטער אינאָ אַ געלעכטער. איבערגעכאזערט יענע באַכטע, ווי
אזוי מ'געסט ארום מיט די הענט דעם קאַפּ, דאָס האַרץ און די זימט.
— קוקט, באַווערטע סאַניע, — זאָגט ער, — אָט אַ געם איך זיך אין די הענט.
און אלע קינדער, ווי אויך די לערערקע, און זשאָרוזשיק האָבן אָנגעקוואַלט.
וואָס ס'האָט זיך אלץ אזוי גוט געענדיקט.

ו א פ ל ע כ ט ע ר ט אָג

מאקע א שלעכטער?

ניס פאר אימלעכע. פאר אורעסמשיק איז עס געווען א מאָג אן איננע-
געסענער, א זויערער, א צעקוואטשעטער, אפּ דורכ און דורכ א דורכגענע-
טען מיט קוואטש און מיט פֿארדראָס.
אַנגעהויפּט האָט זיך דער מאָג, ווי געוויינלעך, פֿון דעם, וואָס די מאמע
האָט געזאָגט:

— אורעסמשיק, שטיי אופ. ס'מאָג הינט וועטער פארשפעטיקן איז
שול.

דערפֿ האָט איר אורעסמשיק געענטפֿערט מיט זיין קעסידערדיקן:

— כּאָ-נאָכ צייט.

וויבאלד די מאמע זאָגט צו אים ס'מאָג הינט וועטער פֿארשפעטיקן איז
שול, איז א סימע, אז אורעסמשיק האָט שוין איינמאָל פֿארשפעטיקט?..

דערופ קען מיין ענטפערן, אז דער סיממע איז טאקע א סיממע, אָפּער צי איינמאָל
דאָס איז נאָך א פּראָגע. ווערליק די יעדעס וואָס מיר האָבן, האָט שוין
אורעסטישע פאַרשפּעטיקט גאנצע צוויי מאל און דער לערער האָט אים געוואָגט:
— בראַניקאָוו, פאַר הינטטיקס מאל לעזן מיר דיכ אריין אפּן צווייטן ליטער.
אָבער וויסן זאָלסטו, אז אויב דו פאַרשפּעטיקסט א דריטן מאל, שיקט מיר דיכ
אַפּ אהיים.

— בא אונדו האָט דער סאמאָוואר זיך ניט געוואָלט צעברענגען, האָט אים
רעסטיק אויסגעטראַכט א מערעצ אפּן אָרם און איז געוואָרן רוים.
אָבער דער לערער, כאַווער ביניאַמינ, האָט זייער ניט ליב קיין מערוצים
ביכלאל און נאָך פּאָזנערס אזעלכע גארישע מערוצים, ווי אורעסטישע.
— נעכטן, זאָגט דער כאַווער ביניאַמינ, האָבן בא אים די מינו פאַר-
שלעפט דעם שנידל פֿון די שיכ, הינט האָט זיך בא אים דער סאמאָוואר ניט
געוואָלט צעברענגען און באַרנע וועסטו פאַרשפּאַרן קוסען אינגאנצען אים שול,
אויב דו וועסט פּראָווען אזעלכע שטיק.

אלע 36 קינדער פֿון דער צווייטער גרופע האָבן געהאלטן, אז דער כאַווער
ביניאַמינ איז גערעכט, און אפֿילע אים האַרצן האָבן זיי זיך ניט געוואָלט איינ-
שטעלן פאַר אורעסטישען דערפאַר, וואָס ער איז א פאַרשפּעטיקער און א
פּראָגולשטיק:

די סאמע האָט זיך דערוואָס די גאנצע סיממע פֿון פּערעלע דעם זייפֿערס.
— זייער שיין, אורעסטישילק, האָט אים די סאמע געשעסן; בעסא
כאקל פּרענט מיר נאָך דאָס פּאַנעס, אז איך הער פֿון מיין זון אזעלכע גרויס.
אורעסטישע האָט אפּגעוויבן די אויגן אפּ דער סאמעס פּאַנעס און האָט
גאטלאָסן, אז זי וואָגט א לינג. וואָרום אויב דאָס פּאַנעס וואָלט איר געברענגט,
מא פּאַרוואָס האָבן זיך בא איר ניט אָפּגעסאָליעט די ברעגען?

הינט אינדערפֿרי, ווען די סאמע האָט אים אונטערגענילט, ווייסט מיר
דאָך שוין, וואָס ער האָט איר געענטפֿערט:

„כאָ—נאָך צייט!“

האָט ער אזוי לאנג געהאט צייט, פיו ער איז טאקע אָגעקומען אים שול
אריין אקראַם צו דער ערשטער האפּטאָקע, ווען די כעווע זינען ארויסגע-
שפּרונגען מיט א פֿריילעכע קוראזש פֿון די קלאסן. אָס דאָס דערזען, האָט אים
גלייב אָפּגעריסן אים האַרצן. נו יא, דער עמעסער פּאַרנענינג, אז מע גייט ארום
אפּ די טרעפּ מיטן דענצל אפּ די פלייצעס און די כעווע לויפֿן שוין ארום
פֿריילעכע איבערן קאַרידאָר פֿאַר דער ערשטער לעקציע.

אורעסטישילק האָט זיך אָפּער געמאכט א האַרץ, און איז אזעק אים נאָרדע.
דאָך זיך אויסמאַן. דערנאָך האָט ער זיך פּאַסעלעכ אריינגעטאָנען אים קלאס
אריין מיט די ביכער און שוין געוואָלט איבערוצן אינדערשטיל פֿינג צווייטן
ליטער.

— בראַניקאָוו! זיי נאָך ארויס פֿון קלאס, נאָך ניט!— האָט פּאַקראַם דער

דעזשורנער זיב אָנבערוּפֿן.

— וואָס איז דענ?

— אָט דאָס איז דענ. אזוי ווי ער יויים געפֿעכ ניט, אז פֿונ איינ ליטער פֿינג צווייטן, דארפֿ מען לופֿטערנ דעם קלאַם.

העלפֿט ניט, און מע סוז ארויסגיין, ניט מען ארויס.

איז קאָרדנאָר האָט ער זיב שיר ניט צעבוטשקעט מיט ליאָזקע סטופֿניצקע און ליאָזקע האָט אים געסאכט פֿאר אלע קינדער איז די אויגן די עפעסע פֿאגענעניש:

— א—א—א—!!!—סאכט ער—בראַניקאָוו איז שוין דאָ?! איב קענ דיר אָפֿנעסן זא נערוס פֿונ רייע מינו:

— פֿונ וואָסערע מינו, איז לייקע קאָזאָדאָי פֿונ דער צווייטער „ב“ צו- געלאָפֿן.

— וואָס הייסט פֿונ וואָסערע? דו ווייסט דענ ניט, אז אייערנעכטן האָפֿן פֿא אים די מינו פֿארשלעפֿט דעם דעכטן שונק מיט דער לינקער זאָק? און פֿראַניקאָוו האָט איפֿער זיי ניט געקענט קומען איז שול ארביי?

— פֿאקע? נו, איז וואָס געווענ?

— נו, האָב איב זיי הינט אינדערפֿרי פֿאגענט.

— אבי, גיי, דו לאכסט!

— ווער לאכט? אז איב זאָג דיר פֿאגענט, איז פֿאגענט, גיאָסקע, גיאָסקע—ע—ע—ע, איב, סירן זיי געזען.

— יא, יא, האָט גיאָסקע א פֿריילעכער געענטפֿערט, אלע האָפֿן געזען, יואזוי צוויי קעז מיט פֿלויזע שווערדן האָפֿן זיי געפֿירט אפֿ א ספעציעלן גרוזאָויק גלייב איז דאָפֿער ארביי... די טאנצע שפּאַט איז נאָכגעלאָפֿן.

אורדעסמשען זינען ארביי אלע פֿארפֿן איז פֿאגעט און ער האָט זיכ גע- וואָלט אָפֿדוקן אָן א זיט און סאכט א שווינג. דארפֿ אים אקוראט אָנגיין דער כאווער פיניאַסי אנטקעגן.

— א, סאכט ער, בראַניקאָוו איז דאָ, גי, וואָס איז הינט געווענ?

— די סאטע האָט מיכ פֿארשלאָסן טאנצ פֿרי איז שמוץ, האָט אורדעסמשיק אָנגעהויבן שפּאַסלען— דערנאָך האָט זי פֿארנעסן איז סארק די שליסלען, פֿיז זי איז געקומען דאָ איב..

— האָסטו אויסגעטראכט דעם גייעט סערעז, האָט דער כאווער פיניאַסי אים ניט געלאָזט געדיקן— איצט געט די ביכער און גיי א היים. סאָרנג זאָל קומען צו אונדו דער סאטע, אָרער די סאטע.

אורדעסמשיק איז געוואָרן נאָכ רויטער. גיין איז קלאַם ארביי נאָכ די ביכער האָט ער זיב געשעסן, און גיין א היים אָן די ביכער איז אים אויב געווען שלעכט, האָט ער פֿאקלערט, אז ער וועט אראָפֿניי אים נאס און צווארשן פֿיז די קינדער וועלן גיין פֿונ שול... אָפֿער העס הייסט פֿרישטיק, וואָס מע ניט איז שול וועט ער דען קענען עסג?— גיין... איז פֿאקע שלעכט. אורדעסמשיק האָט גענומען שלינגען די שפּיטעכצ איז סויל, און איז מיט א פֿולן פֿארקלעסטן

קאָפּ ארויב פֿאַר דער טיר. אינ נאָם איז געווען אזוי ווי פא אים אפֿן דארצן:
אוסעטיק, דעגנטיק, נאָם און פאסקודנע.

ווי זשע טוט מען זיך אהינ?

אנמקענן איז געשאטענן א קאָאָפּעראַטיוו.

אורעסטישע איז אריין אהינ אָפּער קויפֿן דארפֿ עד גאַרניט און זיך דרייען
איטלעכע פֿאַר די פֿיס איז אויב נישט קיין ארבעט. האָט ער זיך, אורעסטישע,
אזוי לאַנג גערופן פא די ווענט, פֿיז ער האָט זיך האָ אויב ארויסגערופן פֿון
יענער זיט טיר. פֿון דער אַ זיט טיר איז אָפּער קאלט. שטייט ער און דרוי
זשעט, ווי א הינטל. ער שטייט און דרוישעט אים דער געז און אים דער
קעלם, און אים האַרצן בעט ער, אז עס זאָל כאָטש נישט דורכגיין קיין פֿאַקאָן-
טער, כאָטש א מערעז וואָלט ער אויב איצט קענען אויסקלערן, דערוויילע
איז דורכגעגאנגען א ווייבל איינע. ווייזט אים, אז זי איז געגאנגען פֿון מאַרק
מיטן קוישל. דערווען א יונגעלע ריכט זיך לעבן קאָאָפּעראַטיוו און דרוישעט.
סיינט זי אפֿ אים, אז ס'איז א בעטלערל. און ס'איז איר געפֿליבן פֿינפֿ קאָפּי-
קעס דרייבנע פֿון מאַרק, קלערט זי, אז מען דארפֿ אים עפֿטער אָפּגעבן.

אפֿ די רייד איז אָנגעקומען די סאָראָזשיכע און, אז זי האָט דערווען
א יונגעלע שטייט און ריכט זיך לעבן וואָנט פֿון קאָאָפּעראַטיוו, אים אזא
צייט, ווען די גאנצע שטאָט ינגלעך און סיינלעך זיצט איצט פֿאַר די פֿאַרמעס
און לערנען, האָט זיך איר אויסגעוויזן, אז דאָס קען זיך א קליינ, טאָנענול און
זי האָט אפֿ אים גענומען שרייען ער זאָל ליכער ארויסקלייבן פֿונדאָנען.

אורעסטישק האָט נישט געוויסט ווי טוט מען זיך אהינ פֿון די אלע פֿרויען.
פֿלוצים האָט אים ווי א דונטער דערלאנגט איבטער קאָפּ: ער האָט דערווען די
סאָט דורכגייענדיק פֿון עדנעז און זי האָט אים דערווען. זי האָט גאַרניט
געטראַכט פֿאַנגענענען דאָ אורעסטישען, דאָ אינמיטן דער געז, אָן א פֿאַלמעלע.
אָן א היטל און מיט אזא מיט וויערן פֿאַנעם. די סאָטע איז געוואָרן פֿלייך
סאָטע אפֿ אַן עמעס:

— וואָס איז, אורעסטישיקל, וואָס טוסטו דאָ?— האָט זי אים שרעק א פֿרעג
געטאָן— קום נאָר, זונגעלע, ניכער אים שול אריין.

„כאָ— נאָך צייט“— האָט אורעסטישיק געוואָלט ענטפֿערן זיין געווינלעכע
ענטפֿער, אָבער ער האָט עס נישט געקענט אויסדיינען, וואָרום ס'האָבן אים געט-
רייבן אים האַלדן גאנצע קנױלן מיט סרערג. וואָרום נישקאָשע, דער שלעכטער,
דער ביטערער סאָן האָט אים גוט דערלאנגט.

איז שול האָט דער כאַווער פֿיניאַמי איבערגערעדט מיט דער פֿלייך-געוואָ-
רענער סאָטע אלע, וואָס ס'האָט זיך געפֿאַדערט, אָפּער נישטיק איז עס שוין
נישט געווען, ווױל אורעסטישיק האָט אָנגעהויבן אלע סאָן אויפֿשטיין גאנצ פֿרין,
אויף נאָך פֿינעטער.

— שלאָס נאָכ! — פֿלעגט די מאמע אפֿ אים שרײַענ, וואָס זאָגסטו אזוי?
אָבער אַזוועסטשיק פֿלעגט איר ענטפֿערן מיט איספעט:
— נײַכער עסן גיב — כאָ — נײַט קא — צײַט!

און פֿרײַער פֿאַר די מאמע פֿרויסטע קינדער
ניטשקע שליסט אָפֿ די דרויסנדיקע טיר) האָט זי קומענ אינ שול ארייַן
און זוארמט ביז סען וועט עפענענע די טיר. דעפֿס ווער? דאפֿקע
אַזוועסטשיקל בראַניקאָוו.

ס.ס.יאכער 1933. קיעוו.

הזורקסיקע פרייד

(קאשטאנעס)

אין הארבעסט צייטיקן בא אונדז קאשטאנעס. אזוי איבער דער רוישיקער
שטאָט שטייען בא אונדז אפּ די סראָטוארן בא די זייטן נאָם, לעס שטוב און
שטוב קאשטאנען-בייסער, ראטנע בייסער אזעלכע, שוין מיט עמוואָס פֿאַרנע-
לעטע בלעמער און אָפּגעשאַטן מיט צייטיקע פֿרוכטן, געהילטע אין שמעכיקע
פאנציר-שאַלן. פֿון אויסווייניק זיינען די שאַלן שמעכיק, פֿון אינעווייניק זיינען
זיי ווייס און ווייב אויסגעפעט.

סישקע, פֿירע, ליאָוקע, סייע, זיאסקע און נאָך קינדער פֿון הויפּ האָבן
זיב אויסגעשמעלט ארום דעם העכסטן קאשטאנ-בוים, לעס זייער הויז נומער
דער און דער, אפּ נאָם אזעלכע און אזעלכע. אינאָר, דער עלטסטער יינגל; אין
ארופֿגעקראַכן אפֿן בוים סאמע ארופֿ.
—טרעם! טרעם! טרעם!

און ס'האָבן זיב גענומען שיטן אפּ דער ערד פֿאַרפאנצערטע, פֿאהילטע
קאשטאנעס. פֿיק אפּ דער ערד—און די שאַלן צעשפאלטן זיב, שפרינגען אָפּ
אין ביידע זייטן און דאָס פֿרויען אָפּגעפֿאַלירטע קאשטאנדל דערזעט מיטאסאָל
פֿאַר זיב א ליכטיקע וועלט, נאָך וועלכער עס האָט אזוי לאנג גע-
טרויסט. עס דערזעט אויב די קינדערשע פענעסלעך און צעשיינט זיב אַנא-
קעגן זיי, און צעגלאנצט זיב מיט קילער, גלאסער פֿרייד:

— אָב, זיי שיין!

— אָב, זוי גוט!

אינאָר פֿרייסלעך א פֿעטע צווייג.

טרעם! טרעם! טרעם!

און די פֿאַרפאנצערטע קאשטאנעס—פֿיק! פֿיק! אפּ דער ערד.

די שאַלן פלאצן, שפרינגען אָפּ אפֿן שיינ, און די קינדערשע אויגלעך דער-
זייגן די באפֿרייטע גליקע, שווענדיקע קאשטאנעס: די הערצען צעם אָבקעגן

זיב: מיין, מיין, מיין, איך די קינדער ארום בויט קלייבן, גלעסן, פרייע זיב. און
הויבן.

— איינער, ווארט צו, טרייסל ניט פון מירן אופקלייבן, ווייל אונזערע
האט איינס געטראפן אין קאפ. וואָ-אַס? ניין, ס'ע שוין איר ניט ווייל ווארט
צו, אז מירן אופקלייבן, וועלן מיר דיר א געשרי מאַגן—, ווייטער...
איינער פֿאַלגט.

ער שפארט זיב אַן אינעם שטאם. ער איז פֿריינט מיט די גרינע צווינג
איז איז פֿריינט מיט די הענגענדיקע קיילענדיקע שידלעך, וואָס פֿאַרמאגן
איז זיב אויס איז ווייבן אויסגעבעטעכט אַס די אַ קילע, גלאנציקע, שיינע,
וואָס מיר נעמען זיי אַן פֿילע קעשעטעס און וואָס הייסן—קאשטאטעס:

איינער האָט זיב פֿאַרקוקט, ווי די הארבעסטיקע פֿאַרמאכטיקע זונ גלאנצט
איז די פֿענצער פֿון דעם אַפֿגיינדיקן טראסווי און זי גייט מיט אים אייני-
נעם אַפֿ אַהין ווייטער און ווייטער, וואָ, ווי גוט ס'איז דאָ זיב אַ שאַבן פֿאַס
בויט, אַ גאס איז די אַרעס פֿון זיינע צוויינדיקע הענט און צוקוקן, ווי אַפֿ-
אפֿ לויפֿט אַהער לויכט אַ מאשינדל, אַן אוואָ, איז זיינע פֿענצערלעך גלאנצט
ווייטער ווייטער, די פֿאַרביינדיקע זונ: נאָר אַ כּאַלעם קעג זיב אַזוי שיינ:
איז אייבט זעט ער מיט זיינע אייגענע אויגן.

— איינער!— ווייטער!— שרייען אויס די קינדער און זיב: נאָר כאַפֿט זיב
אויף, ווי פֿון אַ געשמאַקן שלאָפֿ.

אזוי אַ האַלבע שאַ און אַ שאַ—

גלעסערע, וואָס גייען דורך, זענען סעקאנע די קינדער אַפֿ אַ שאַ. ווער-
ניט-ווער דערמאָנט זיב, אז ער איז אַסאָל אליינ געווען אַ קינד.

און אַס אַ פֿאַרנעמען שוין קלייטווארג ווייך נוסם און ס'ע גייט נאָך אוועק
אַפֿ די סרעפֿ פֿון זייער הויז אַפֿ סאַראַסאַווסקע טיטער 30 סאַסע פֿונויבן.
דאָרט גיט נאָך דער גלעזערנער דאָב גענג שוין אַז די קינדער סראַנג ארויס
אדער זייערע פענקעלעך, שפּיגעלעך, שיטעלעך, שאַפֿקעלעך און זיי שפּילן זיב
מיט די קאשטאטעס און אלערליי שפּילן. זיי שפּילן לאַג-לאַג, פֿון די סאַסעס
דיפֿן זיי אוועק שלעפֿערדיקע יעדן צו זיב און שמוץ—אַונטפֿרויס עסן, זיב
וואַשן און גיט שלאָפֿן.

אַונטפֿרויס עסן... זיב וואַשן... גיט שלאָפֿן...

אַפֿ סאַרנן נאַנעפֿרי, איז ניי ארויס אַפֿ דער פֿלאַמפֿאַרמע, וואָס סאַסע
אויבן איבער אלע סרעפֿ, אונטער דעם גלעזערנעם דאָב.

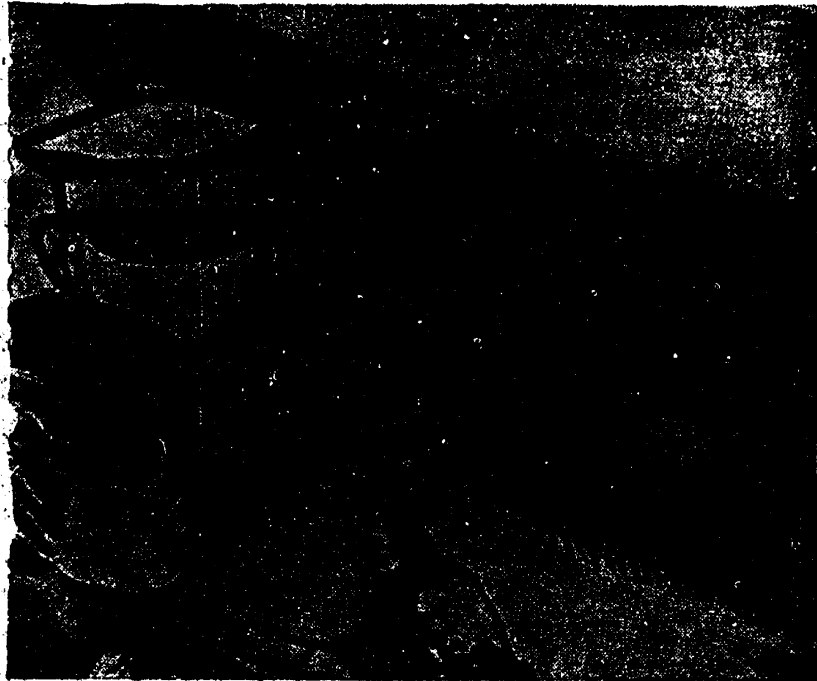
די קינדער שלאָפֿן נאָך זיכער, יעדערער אַפֿ זיב געלענער, און דאָ איז
אויסקלע לויבן פֿאַרלאָזן אַ הויפֿעלע קאשטאטעס, צוגעטריקטע און אַרעפֿ דער
גלאנצ, מיר מיט פֿון דער גרינע אַ צופֿ פֿאַם האַרען.

שוין? זיך שוין אָנגעשפּילט און אָפּגעטאנצט און דאָס איז אלץ?..
אָבער ניין, אומזיסט מיטן שרעק. ס'איז דאָך נאָך אזוי פּרי, און דער
מאָן איז נאָך גרויס, דער ווינטער—ווינט. אָמאָ וועלן פּאלד אופשטיין די קינדער
און וועלן אלץ באַלעבן, און אלץ דערפֿרייען. קאַשמאַנעס זינען נאָך דאָ אפֿ די
בייסער גענוג — — — וועט זיין פֿרייה, וועט זיין גלאַנצ,

וועט זיין שפּיל, וועט זיין מאַנצ

און ס'וועט נאָך פיכלאל זיין און זיין און זיין אינ אונדזער שיינער, גרינער
שמאָם פּא אַזאַ מיטן שיינעם, ווינדער-שיינעם האַרפּסט.

קיעז. 1932.

איז פוילן, איז דאָסבראָווער געגנט, איז דאָ אזא דאָרפֿ דאָסבריינע.
 איז דעם אַ דאָרפֿ האָט געוווינט יוליע פּערעצאָוסקע מיט איר מאמע.
 יוליע איז שוין א גרויס מיידל, זי לערנט שוין איז פֿערטן קלאס פֿון דער
 דאָסבריינער פּירקלאסנער שול:

זי וווינט מיט איר מאמע איז עק דאָרפֿ, איז א שטיפעלע. דאָס שטיפעלע
 איז קליין און ענג, אָבער יוליע מיט איר מאמע האָבן ליב ריינקומט, זינען די
 וועגט וועט, דער אויוונ צונעקליפּן און אז מע גייט ארױס אהינ גלוסט זיכ גייט
 אוועקגיין, אזוי געמיטליך איז פא זיי.

די סופער ארבעט א יעד דאָסבריינער הומע, מיסמאמע ווייסט איר, וואָס
 א הומע איז: אזא זאוואָד, ווו מע גיסט אויס גלאָז און פֿונעם גלאָז פֿארשיידענע
 גלעזערנע געשיר.

פֿאלינע—יוליעס מאמע—האָרעוועט אסאך און באקומט זייער ווינציק,
 אינגאנצען עטלעכע גראָשן א טאָג. מיט די עטלעכע גראָשן איז זייער שווער
 זיב דורכצולעבן, נאָר דאָס וויל זי גיט אָפּרעכטן יוליענ פֿון שול.

— זאָל זי שוין—זאָגט זי—פֿרוער ענדיקט דעם פֿערטן קלאס, זי וועט
 גאָב צייט האָבן זיב אינשפּאנען איז יאָב.

אלע פֿאדמאָג פֿארן אוועקגיין קאָבן זיי אָפּ, דאסען צו, יולקע טראָגט אָן

דזעסער פֿון ברונעם, העלפֿס אלעדרינג אונ, אז זיי זיינען אוועק גאנצפֿרי זענען זיי זיבן שוין נים דעם גאנצן פֿאך, ערשט ביי פֿארנאכט, אדער אַנפֿאנג אַזונס, זענען זיי קומענ זיבן צוריק צונויף, זענען זיי ביהע איניעסם ביזן קומענדיקן גאנצפֿרי.

פֿאַראַיאָרג ווּנמער, דעם 21-טן יאָנוואַר (ווי באַזונס איז דער פֿאך פֿון 21-טן יאָנוואַר; זינט דעם 1924 יאָר; געוואָרן מיט איינגעקריצט איז די מויכע אונ הערצער פֿון די ארבעטער סוף זייערע קינדער אפֿ דער וועלט, דעם 21-טן יאָנוואַר, מויונט גיטהוודער פֿירונצוואַנציקסטן יאָר איז גאַרקי, היטמער מאַסקווע, געשטאַרבן אונדער בעסטער און ליבסטער פֿירער וולאדימיר איליטש לענין).

יאָ, איז פֿאַראַיאָרג ווּנמער, דעם איינגעוואַנציקסטן יאָנוואַר, פֿאַלינע בע-רענאָווסקע—יוליעס מאַטע—געגאַנגען שפּעטער ווי אלעסאַל אַהיים, ווייל באלד נאָך דער ארבעט האָבן די ארבעטער אונ די ארבעטערנס פֿון דער הומע זיבן געגאַנועט איינציקווייט, דורך היטמערגעסלעכ, צו כאַווער ליאשטשן איז שטוב אריין. כאַווער ליאשטש איז א מיטגליד פֿון דער פּוילישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי; און דאָרט; אומלענאל פֿון דער פּאַליציי; איז אַפּגעהאַלטן געוואָרן א וואַרעטער מיטינג איז לענינס אַטענאָ.

ליאשטש האָט דערציילט די כאַווייריס, אז נים נאָך איז פּוילן, נאָך אויב איז אלע איבעריקע פּורזשוואַזע לענדער זענען די ארבעטער גרייט צום קאַמפּ. ס'איז שוין לאנג אוועק די צייט, זאַגט ער, זענען די ארבעטער האָבן געשלעפט אונטערטעניק דעם יאָך. גידער מיט די פֿאַשיסטן! גידער מיט דער קאַפיטאַליע. מיטער אָרדענונג! זאָל לעבן לענינס לערע! זאָל לעבן דער סאָוועטן-פֿאַרבאַנד! זאָל לעבן דער אלוועלטלעכער פּראָלעטאַריאַט און זיין פֿירער—די קאָמוניסטי-שע פּאַרטיי!

די ארבעטער זענען זיבן געגאַנגען דערמוטיקט פֿון דער פֿאַרזאַמלונג, און ווידער איינציקווייט, קעדיי די פּוילישע שפּיאַנגען זאָלן זיי נים אויסשטעקן. אויב פּאַלינע, יוליעס מאַטע, איז געגאַנגען אַהיים מיט א גוטן געפֿיל, זי האָט געכאַזערט די ווערטער, וואָס זי האָט געהערט אפֿ דעם מיטינג. אָ—סירן נים דערלאָזן, כאַזערט זי, אז די קאַפיטאַליסטישע פּיאַווקעס זאָלן אפֿהייבן א האַנט אפֿ פֿ. ס. ר. אָ—זי נים אונ קלערט צו זיבן אלייע: דוכט זיבן אזוי נים ווייט איז דער פֿ. ס. ר. פֿון פּוילן און דאָרטן איז אזא פֿרינדיג, די ארבעטער מיט די פּויערים זענען באַ דער מאַכט... לענין איז געשטאַרבן, נאָך זענן לערע לעבט. איז שול באַ יוליענ איז מינאַסטאַם אויב עפעס פֿאַרנעקומען. איצט מאַכט זי, פּאַלינע, גיכערע שפּאַן. דער פֿראַנס פּרעשטשעט אונטער אירע פֿיט. מיט איז קעשענע באַהאַלטן האָט זי א סאַטאַנע פֿון יוליעס ווענע, א ביכעלע מיט לענינס פּיאָגראַפֿיע איבערגעדרוקט אפֿ פּויליש. יוליעס וועט זיבן פֿרייען מיט דער מאַטאַנע בעסער ווי מיטן גרעסטן געווינט. פּאַלינע מאַכט נאָך גיכערע יטפּאַן: וווּ-ניט-וווּ גליטשן זיבן נאָך פּאַרשפּעטיקטע קינדער: נאָך איז גרעסטן טייל דאָרט זענען שוין די פֿייערן אויסגעלאָשן. ס'קען שוין זענן גאַנץ שפּעטלעכ.

פאלינע זעט שוין אויך איר שטיבל פון דערווייטנס, אָבער דאָרטן איז אויך קיין שוין נישטאָ.

— קען דאָס זיין, — קלערט זי, — אז יוליע זאל שוין שלאָפן, אָט א פּעפּער. קע: האָט נישט געקענט צוואַרטן אפּ דער מאַמע.

אָבער איר פאַרוואַנדערונג איז איבערגעגאנגען אין שרעק, אז זי איז גע- קומען צום טיר און געטראָפּן דעם שלאָם פּון דרויסן הענגעט, א סימט, אז יולקע איז נאָך אינגאנצן נישט געקומען. נישט קיין גומער געפיל האָט איר אַ קלאַפּ געטאָן אין האַרצן, עמעצער פּיניקט איצט איר קינד, האָט זי א קלער געטאָן. ס'האָבן זיך איר מיטאמאָל א ווייז געטאָן פאַר די אויגן גאַנצע באַן. דעם פּאַשיסטישע לערער און לערערישע פּאָליציי, וויאזוי זיי ראַטלען זיך מיט ארבעטער-קינדער. די סטעטיקעס קריצן מיט די ציינער און די קינדער שטרעקן אויס אינדערלופּטן די לענינישע פּאַן און שרייטן איטהערהויכ: לענין איז געש- מאַרשן גאָר זיין לערע לעפּט! מיטאמאָל האָט די בילד אָפּגעטראָסן פּון אירע אויגן און זי זעט צוריק גאָר איר יוליע אלליין, ווי זי זיצט אין קארצער אין דער פינצטער און איך דער קעלם, מיין לויפּן ארום ארום איר און זי קען דאָך נישט דורכברעכן אזוינע גראַפּע ווענט, פּאָלינע האָט ארוסגעטריבן די אלע געדאַנקען פּון זיך און מיט ציטערנדיקע הענט אָפּגעשלאָסן די טיר, אריין און געפאַכט א פּייער. דאָס קעצעלע איז איר ארויסגעלאָפּן אַנטקעגן—מיט א פּאַ- ריסן עקל און מיט א ביטערער ניאַווקערני: עפּשער איז יוליע אוועק געגען זיך גליטשן מיט די קינדער און זיך אפּיסל צוגעשפּעטיקט. אָבער אין שטוב, זעט זי איז נאָך קינדער נישט געווען פּון גאַנצפּרי אָן, זינט זיי זינען אוועק.

פּאָלינע האָט נישט געוואָסן וואָס צו טאָן, אין שטוב איז קאלט, עפּשער זאל זי פּריער אונטערהייצן דעם אויוון, צי זאל זי גיין צום שול זוכן איר קינד?.. צום שול? וועמען וועט זי איצטער טרעפּן אין שול?

פּאָלינע האָט גענומען נישט-ניכטיק און אריינגעטראָפּן אפּיסל שטרוי מיט א פּאַר העלצלעך אין אויוון, דאָס קעצל, וואָס האָט זיך פאַרבענקט פאַר א גאַנצן טאָג נאָך א סענטישן ריפּט זיך ארום פּאָלינעס פּום און טרעט פּון איר נישט אָפּ. אונטערנעהייצט דעם אויוון, האָט פּאלינע ארויסגעכאַפּט אפּ זיך צוריק דעם זשאַקעט מיט דער שאל, צוגעדרייט דאָס לעמפל און זיך געלאָזן גיין צום טיר. פּלוצים איז זי געפליבן שטיין. זי האָט דערהערט טריט מיט קינדערשע שטימען לעס סאַמע שטוב.

— ווער גייט, — האָט זי אין איין אָטעם א פּרעי געטאָן און זיך אומגעקערט ארויסדרייען דעם לאָספּ.

— הייסטישע, — האָבן עמלעכע קינדערשע שטימען געענטפּערט און ס'זינען אריינגעקומען יוליע מיט אירע צוויי סאוויירים—זיגננד און סלאוועק. אלע ארויסגעריסענע, צעפאַמלטע און פאַרשמירטע אין קארצער-שטוב. יא, צעפאַמלטע, גאָר פּרייד פּון קאַספּ איז פּאַ זיי געווען אפּ די פּענעסער און זיי האָבן געהאַלטן הויך די קעפּ זייערע.

— וואָס איז געשענען?—האָט פֿרוי פֿערעוואָונסקע א פֿרעג געמאָג און אַל איר פֿאַנעם זינגען געווען אויסגעמישט פֿרייך מיט שרעק איניינעם.
— הינט איז לענינס יאַרצייט!—האָט יוליע געענטפֿערט.

— איך ווייס,—האָט די סוטער געענטפֿערט און איז געבליבן שווייגע. זי האָט נאָר געוויסט. אז איר האַרץ נאָרט זי גיט אָפּ. די קינדער האָבן געוויס דעמאָנט-סטריט און די פֿאַשיסטישע לערער האָבן זיך אריינגעמישט. מ'האָט די קינדער געשלעגן און איך בעסטן פֿאַל האָט מען זיי געהאלטן ביז האַלבער נאָכט איך די קאלטע פֿינצטערע און טונע קארצערס, אָן טעג און אָן טרינקען. יא, זי האָט אלץ געוואָסט, אָבער זי האָט געקוקט אַל די קינדער און די אויגן טאַמער וועלן זיי דערציילן קלאָרער.

פֿאַ יוליע זינגען געווען בלויז, טאָקע סאַמעש הימל-בלויז אויגן, און ליב-טיקע, דינע; דיניקע האָר; איצטער צעקאַשטעטע. די יינגלעך ביידע זינגען איך וואָס געווען עטוואָס נידעריקער פֿון איר און די אויגן זינגען פֿאַ זיי געווען טונקעלערע, קימאט בירקאַלירענע.

יוליע האָט אויסגעטאָגן דעם סאַנטל מיטן שאלעכל: די יינגלעך זינגען גע-שמאַנען אזוי אויבן אַנטויטן שטוב מיט צעשפּיליעטע סאַנטלען און מיט אָנגעדוי-געזעט פּיסקעס און ענערגישע אויסגעוואשענע בליקן.

— נין?—האָט פֿאַלינע אזוי זי א פֿרעג געמאָג.

און זינסונד מיט סלאַוועקן האָבן געענטפֿערט:

— אז מירן אינגיכט דערלעבן פּוילן זאָל זייערן א סאַוועטן-לאַנד, וועלן פֿאַ אונדז איך די שולן זינג לערער קאַמוניסטן און גיט קיין פֿאַליציטישע שפּיאָנען, מ'וועלן פֿאַ אונדז גיט זינג קיין קארצערס איך די שולן און מירן פֿרי קענען קעספֿן צוזאַמען מיטן אלוועלמלעכטן פֿראַלעסאַריאַט.

— רעכט,—האָט פֿאַלינע זיך אָנגערופֿן, אויב מ'וועט אייב גיט זינג שפּעט גיט אהיים, טאָ מיט זיך אויס מירן אָפעסן צוזאַמען.

— פֿאַ זיי זינגען באַוואַסזיניקע עלטערן.—האָט יוליע געענטפֿערט פֿאַר די יינגלעך.—אויב זיי פֿאַרזאַמען זיך, האַרפֿן זיי זיך פֿאַרזאַמען. דערפֿאַר זינגען אָבער דאָ קינדער, וואָס די עלטערן זינגען פֿאַ זיי פֿאַרפֿינצטערט, און אינדערהיים קומען זיי אָפּ גיט ווייניקער, זיי איך דער פֿאַשיסטישער שול.

— דערפֿאַ איך עס א קאַסע.—האָט די סוטער איך א קורצער ווילע אַרום געענטפֿערט.—און איך קאַסע וועלן מיר גיט אזוי, אז קיינע שוועריקייטן זאָלן אונדז גיט פֿאַרהאַלטן.

— צום קאַסע זינגען מיר שמעטיק גרייט!—האָבן די קינדער געענטפֿערט. די ווענט האָבן געבלעטערט מיט זייער ווייסקייט. איך אויבן האָט דער פֿייער פֿון צייט צו צייט אונטערנעקנאָקט. צום קנאַפּ-באַלויכטענעם מיט, מיטן פֿאַ-שיידענעם אָוונטברויט, זינגען גענאָנגען פֿיר מענטשן: פֿאַלינע מיט איר קינד און מיט איר קינדס כאַווייריס.

די שאַ איך א שפּעטע. איך שטוב איך שמיל, נאָר די הערצער פֿאַ אלע פֿירען קלאַפֿן און רייטן זיך צום קאַסע צוזאַמען מיטן סוויטער מיליאָגע אונטער-דריקטע אַפּ פינף זעקסל פֿון דער גרויסער וועלט.

דער פארבאנד פון די יידן אין פאראייניגטן קעניגרייך פאר די יארן 1932

די רעדאקציע פון דער סאָסאָוואַנקע צייטונג „פראוודא“, האָט אָפגעדרוקט אינעם 341 נומ. פֿארן 1932 יאָר אַ פֿריוו פֿונעם פּאָנ-אַרבעטער, דעם סיגנאַ-ליסם אַף דער סאָנציע סאָסאָוואַנקע, פֿונעם כ' קיסעליאַוו. אין דעם פֿריוו האָט זיך אזוי געשריבן:

„איך בין זייער דאנקבאר דער דירעקציע פֿון דער קורסקער איינזבאן און דעם איינזבאן-פראָפֿאַריי, פֿאַר דער גרויסער הילף, וואָס זיי האָבן מיר און מיין שמוץ-געזינד ארויסגעוויזן אין אַ שטאַט פֿון נויט.“

ביים מיין פֿלייבן אָפֿן פֿאַסן אין דער צייט פֿון דער סרייפֿע, האָבן איך באוויזן דורכצולאָזן זיבן פֿאַרשיידענערליי צונג. אויך אַף וויסער ווינטש איך זיך, איך זאָל אַרבעטן ווי אַ סאָסאָוואַנקע שלאַגלעך, און דערפֿאַר פֿאַרזיכערן איך דאָס גרויסע סאָוועטנלאַנד און די פֿאַרטיי, און איך וועל אויך אין דער צוקונפֿט קעסלן געטריי פֿאַר דער סאָוועטנמאַכט. אין דער נייטיקער רענע, וועל איך נישט שאַנעווען נישט נאָר מיין פֿאַלעפּאַ-טישקייט, נאָר אַפֿילע אויך מיין אייגן לעבן.

סעטיאָן קיסעליאַוו. 5/12 1932 י.

צו שמויסט איר זיך אָן, קינדער, נאָך וואָס פֿאַר אַ איבערלעפּונגען נאָך וואָס פֿאַר אַ פֿאַסירונגען אָס דער אָ פֿריוו איז געקומען?
— ניינ?— סאָ הערם:

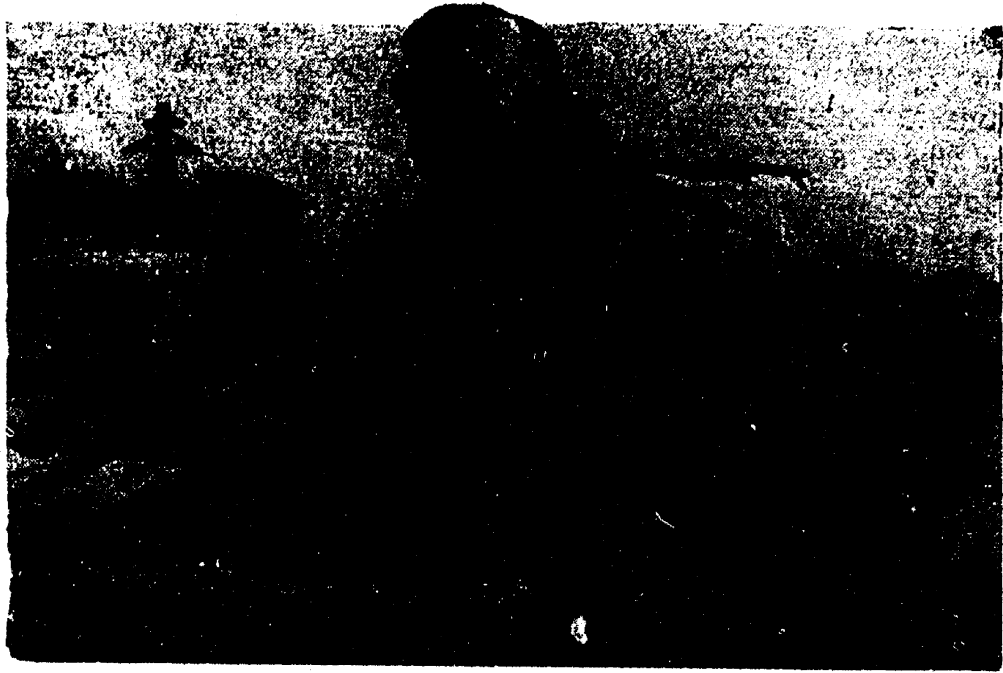
אָפֿ דער סאָנציע סאָסאָוואַנקע קורסקער איינזבאן אין דער סיגנאַליסם— דער שלאַגלעך כאַווער קיסעליאַוו— געשטאַנען אין פֿעלד נישט ווייט פֿון זיין סיגנאַלעך בודקע, און האָט געהאַלטן דעזשורסטווע. דער כאַווער קיסעליאַוו האָט דורכגעלאָזן צונג, וואָס זייער געגאַנגען פֿון איינ זייט קיבן קורסקע, און פֿון דער צווייטער— קיבן סאָסאָוואַנקע.

ס'איז אקוראט אויסגעפאלן א טונקעלער און געפליקער אָוונט. קיסעליאָוו
 האָט נים איז זינען קיינע זייטיקע זאכען. ער איז געטרני פֿארטאָג מיט זיין
 ארבעט. פלוצים מוט זיך אים פֿונדערווייטנס א וואָרף איז די אויגן א גרוי-
 סער זייל פֿייער. פֿרייער א רויך, דערנאָך א פֿייער. ווי יענער ריכטונג פֿונ-
 וואָגען דער רויך איז געגאנגען זינען קיין אנדערע געביידעס נים געווען,
 אויסער זיין איינשטאָקיק שטיבל; ווי ס'האָבן זיך איצט געפֿונען זיין ווייב
 מיט ביידע קליינע קינדער. וואָס פֿאר א פֿאמיליע וואָלט פֿא אים געהאט איז
 אן אנדער רעגע צושפרינגען די וואָסערע טויזנט-אָדער צוויי טויזנט שפּאן
 אָון א קוק טאָג, וואָס דאָרטן מוט זיך. אָבער איצט, ווען קיסעליאָוו שטייט
 אפֿ אזא פֿאראנטוואָרטלעכער ארבעט? ניין, איצט וועט אים קיין זאך נים
 ארעפֿמרייבן פֿונ זיין פֿאסטן. דער פֿייער ווערט אלעמאָל שטארקער, דער
 רויך—געדיכטער. קיסעליאָוו זעט שוין גוט אפֿן פֿאליוסטענעס שטיק פֿלאַג,
 אז דאָס פֿרענט זיין שטיבל. וואָס מוען איצט די ווייב מיט די קינדער? צי
 וועט זיך עפעצער ארוםקוקן און קומען זיי צוהילפֿ, אז ארום איז דער נאָענט
 וויינט קיינער נים, ביז ווא צווייטער שטוב איז אַפֿשער פֿא א האלב וויאָרט.
 און דערווייל קומט אָן, ס'זעט זיך שוין א פֿראכט-צוג. און סעטיאָג קיסעליאָוו
 הייבט אופֿ זיין קאָליהטן לאסטער, נים אָפֿ דעם געהעריקן סיגנאל-צייכן.
 ער טרעפט אָפֿ פֿון זיך דעם פֿיין דעם אומרו פֿאר זיין שטיבל, וואָס
 פֿרענט איוי נאָענט פֿאר זינע אויגן. דער פֿראכט-צוג האָט נים פֿאוויזן
 דורכצוגיין אינגאנצן, ווי ס'אָנגעלאָפֿט דער סאָסקווער—שנעל-צוג, אלע וואַג-
 נעס זינען פֿאליוסטן, ס'שווינדלעך דורכ קעפֿ מיט פֿענצערלעך, פֿאליוסטענע
 פענצערלעך און קעפֿ. צוויי שאַ—צוויי יאָר זינען דורך, ביז דער צווייטער
 דעזשורטער, וואָס פֿארבייט אים קעסיידער, איז געקומען. קיסעליאָוו האָט אים
 שטיל איבערגעגעבן די דעזשורסטווע. איז האלדן איז אים געווען איבערגע-
 טריקנט, ער האָט נים געקענט קיין איין קלאַנג פֿון דאָרטן ארויסרייסן. און
 ער איז אוועק ווי א שיקערער צו זיך אהיים, זיך א רים געטאָג פֿונ אָרם
 און איז אוועקגעלאָפֿט. ווען ער איז געקומען צוהילפֿ, איז שוין אנשטאָפֿט דער
 שטוב מיט די זאכען סער נים געווען, ווי א פֿארט ס'ס פֿליענדיק אַיש. די
 ווייב מיט ביידע קינדער האָט ער אָפּגעזוכט פֿאר א האלב וויאָרט פֿאם נאָ-
 ענטסטן שאַכט. ווי גליקלעך איז ער געווען, פֿעשאַם ער האָט זיי געמראָפֿט
 אלע דרייען גאנצ. אָפֿער וואָס מוט מען ווייטער. אז נים קיין שטיקל פֿרויס
 אפֿ עסן, נים קיין געשיר אפֿ אָפּצוקאָכן עפעס, נים קיין קליידער אפֿ אָטמאָג
 און נים קיין קישן ס'זאָל זיין אפֿ וואָס דעם שאַ אָנצושפּארן?

—פֿארטאָג האָט שוין די איינזשאַט-פֿארוואלמוג געוויסן פֿונעם אָפּגעטאָ-
 גענעם העלדן-מאם. קינד און קיים האָבן וועגן דעם גערעדט. מענטשן האָבן
 פֿאוונטערט און סעקאנע געווען דעם העלד. הונדערטער הערצער עלטערע
 און קינדערשע האָבן זיך איז דער פֿאנמאזיע צוגעסאָסטן צו דעם אָ סאם און
 זיך געוואָלט פֿאַרשטעלן, וויאזוי וואָלט זיי זיך באַגאנגען איז אזא פֿאל. פֿאר

אלעמען איז געווען קלער, אז נאך אזוי האָט עס געמוזט געמאָך ווערן, ווי
קיטעליאָוו האָט עס געמאָך אָבער צי וואָלט באַ יעדענע פֿון זיי געקלעקט
מוט דערופֿ, און קלאָרער באַוווּסמוזע פֿונעם פּראָלעטאָרישע פֿליכט?
גאַנצפֿרי איז אַפֿ אַ דרעזניגע געקומען צופֿאָרן דער געהילפֿ-דירעקטער
פֿונעם קורסקער איינזאג און געפֿראַכט קיטעליאָוו אַ דאַנק-בריוו, וואָס דער
דירעקטער — מאַווער פֿעריקאָנסקי — האָט אָנגעשריבן. מען האָט
דעם כ' קיטעליאָוו אַרויסגעגעבן מיט דער פֿרישער שאַ פֿיספּאָרענעם רובל צייט-
ווייליקע הילפֿ. דער טאַטישעליניק פֿונעם ראַיאָן האָט באַקומען אַ באַפֿעל, אז
אין טעשעב פֿון איינ בוידיעש צייט זאל אַוועקגעפֿעלט ווערן פֿונעם מאַווער קיסע-
ליאָווס וועגן טיט זיין געזינד אַ דירעקטאָר אַ גאַנצע ווי די, וואָס איז אָפֿע-
ברענג געוואָרן. ס'זיינען באַהאַנדעט געוואָרן פֿאַרזיכערט אַנשטאַלס צו
באַזאָרגן דעם מאַווער קיטעליאָוו טיט אָפֿעט, מיט שפּעט-מאָנע און טיט שפּעט.
דער מאַווער קיטעליאָוו איז געווען זייער געזינד פֿון דעם אלעמען און
האַט אָנגעשריבן אַ בריוו אין „פּראָוודני“, מיט וועלכע טיט זיינע שוין באַ-
קאַנט. אין איצטער זאָג טיט אַזוי אַלע איינזאָג: זאָלן זענען אַנזעע
העלדג—שאַנלער, ווי דער מאַווער אַפֿטאָג קיטעליאָוו אין אַלע זיין פֿון
אונזער גרויסע, ברייטע אַוועקגעפֿעלט:

ר ע ר ר ע ר ר

איין ווי בלעמער האָט מען דאָס קען געשריבן וועגן דעם געוויסער אַם
 מורכאנאָזער אינדול, וויאזוי דער דניעפער צעפלייצט זיך, די וואסער הייבט
 זיך און קומט צו, וויאזוי דער שטאַטראט העלפט די אינטווינגער זיך איבער-
 קלייבן און ראמעווען זייער פֿארמעגן אַם שופֿלעך. אלץ האָט מען געשריבן און
 פֿון זשעניען האָט מען גאַרניש געשריבן. קינדער וואָס קענען זשעניקען און
 וואָס לייגעט אַ בלאַט, וואָלטן אלץ געוואָסן, וועגן זיי לייגעטן איבער די גאנצע
 מיטען.

זשעניען ווערט שוין אַסאך דריי יאָר. פֿאַ אים איז אַ קירפֿאט פֿאַרימט
 געזעלע און אַ סאַיז אויסגעשטירט מיט עפעס, דוכט זיך איםלעכט, און די
 לעכעלעך פֿון נאָן קוקן פֿאַ אים נאָך ארום. צו, נאָך דאָס איז גאַרניש. ער
 קען זינגען שיינע לידער, „איינס, צוויי, איינס, צוויי, דריי“ און „שטילער, כא-
 ווירי, די הימלען אַראָפֿ“. איז דאָס אויך פֿון די קליינע זאכען. וואָס איז יאָ
 אפֿיסל ניט גוט? אַט לאָסיר אייך אויסזאָגן, וואָס סאַיז ניט איינגאנגען גוט:
 ס'ניט גוט; וואָס די סאַטע און באַריטיעט (די הויז אַרבעטערן זייערס) האָבן
 זיך געמאַכט אַ סאָדע אים צו פֿאַרשליסן איינעס אלייט איז שטוב אַם גאנצע
 מען. די סאַטע דאַרף אוועקגיין פֿיר סאָל איז פֿינף מען אַם דער אַרבעט און
 באַריטיעט—די הויז-אַרבעטערן זייערס—דאַרף אוועקפֿאַרן זוייט איז קאַזאַרטיע

אריינ אָפּגעמען „פּאָק“. נעמט מען און מ'פּאַרשליסט זשענקען איינעם אליין
אין שטוב, און מ'זאָגט נאָך אים אָן ער זאָל נישט וויינען.

ווער קלערט דען וויינען? זשעניע, מיינט איר, וועט זיך צעיאָנג וויינען?
אָמאָ פּאלד!

ער זינגט לידער, שמעלט צונויף פֿון גאלקעס מיט שניטלעך האַלצ גרויסע
שיפֿן און קליינע שיפֿן. אויב עסעצער טוט א קלאפּ אין טיר, מען קומען
א ציג פֿון יענער זייט וואָנט און א סטוקע טאָג נישט ווילנדיק מיט די הערנער.
לעב, האָט ער נישט מוירע און שרייט פּאלד אויס: פּאָפּאָ א נענעגאָ די ע!
(דאָס דיסט דער מאַמע איז אין לענינגראָד—זינגט מאַמע איז א קאָסאָנדיר
און מ'האָט אים מאַקע אוועקגעשיקט קיין לענינגראָד זיך לערנען), מאַמא
פּאָסלא נא לאַפּאַט! (די מאַמע איז אוועק אַפֿ דער אַרבעט), כאַלי
טינא פּאָסלא וו קאַזאַלסו (כאַריטיעט איז אוועק אין קאַזאַרמע),
דוועלי זאַסקני, יאַ סאַם אַדיע דאָסאַ אַאַ (די טיר
איז פּאַרשלאָסן, און איך ביי אייניקער אלייט אונ שטוב). און אזויזוי זיי
זינגען געזעסן אַפֿ טרוכאַנאָווער אינדול זייער נאָענט צום וואַסער, פֿלעגט ער
זייער ליב האָפּן שיפֿלעך. ער פֿלעגט נעמען צוויי שמעקעס פֿאַר רידערס, די
מולטער—פֿאַר אַ שיפֿ, זיך אוועקעצן איר אַן שטוב אין מולטער און ער
מאַכט זיך, אז ער פֿאַרט.

מ'האָט זיך אָנגעהויבן דער פֿרילינג. דער אַיז איז אוועק. דער טינכ האָט
זיך צעגאַסן גאָרנישט אזוי שטאַרק, ווי מ'האָט זיך געריכט. זייער גוט. מ'צרייט
זיך שוין אלע צו פּאַנעגענען דעם ערשטן טיג. זשעניע גרייט זיך אויך אלע
מען. ער האָט איין קאָסטיום א מאַטראָסנעס און איינעס א קאָסאָנדירסקני.
ווייל ער בעסער אָנטאָגן דעם מאַטראָסנעס, ווייל ער וויל זינג א שיפֿער.
די מאַמע און כאַריטינע לאָזן אים איפּער, ווי גשווינדלעך, אַפֿ לאַנגע
שיפֿן אין שטוב. דער מאַמע דאַרף קומען צום ערשטן טיג, איז ער נאָך דער.
ווייל נישט. אין איינעם א פֿרימאָרגן קוקט זיך די טרוכאַנאָווער אינטווינער
אומ—ע-הע! דער טינכ הייבט זיך... די וואַסער פּאַרניכט די גאַס, די הויפּן...
טיילע... די טרוכאַנאָווער אינטווינער ריכטן זיך אלע יאָר אַפֿ אזעלכע זאַכען. און
דערפֿאַר שטייט מאַקע קימאַט לעס יעדער שטוב א שיפֿעלע צוגעבונדן.
און אסאך הויזער זינגען דאָחסן אומיסטן געבויט אַפֿ הויכע פּאַליעס: פּאַסער
צעניסט זיך דער דניעפּער, וועט די וואַסער אומשווימען און זיך שפּיטלען
צווישן די פּאַליעס—צום שטוב אָפּער וועט זי נישט דערלאַנגען, וועמען שטוב
ס'שטייט נישט אַפֿ קיין פּאַליעס, האָט ער אַן אויבער-שטיבל, אָדער א גומע בוי.
דעם. מאַסער עפעס, כאַפּט מען זיך אין דער נישט אַרופֿ אַפֿן אויבער-שטיבל,
מ'טראָגט אריבער אַהיג זאַכען, וואָס האָבן מוירע פֿאַר וואַסער: ווי דאָס פעס.
געוואַנט, די ביסער, די סאַלבושיס, די ציפּעלעס, די שוועפּעלעך, די קייליס.
ווער ס'האָט א בדייסע, אָדער א ציג, צי א כאַזער שלעפּט מען עס אויך אַפֿן

בודעט. איר לאכט? לאכט ניט! מ'פירט זיי ארום איבער ברייטע סדעס
 אזעלכע. שטייען זיי דאָרט פֿון אויפֿן און אז מ'ניש זיי עסן—עסן זיי. ווידענ?
 בא אסאך הונדער שטייען נאָך די צינג, מיט די הינטעלעך, מיט די כאווייטן
 אפֿן באלקאן. די מענטשן, וואָס שטייען פֿון יענער זייט פֿרעגן אונד קוקן אין
 די פינגקלען, ווי די וואסער שטארקט זיך, ווי ס'שווימען ארום אָן א שיר
 שיפֿעלעך איבער די גאסן און פֿון איינע שטוב צו דער צווייטער, אז זיי דער-
 זעען די צינג שטייען ווי דאמשינקעס אפֿ די סאלקאָנען, פֿלאצן זיי אויס מיט
 א געלעכטער און געסען אהין ווייזן מיט די פינגער. אָבער די צינג הייבט עס
 נאָר ניט אָן צו ארן. אפי זיי זינען געשיצט פֿון דער וואסער-געפֿאר און די
 פֿון זפֿאטיס האָבן זיי פֿאציניטנס פֿאוואָרנאָן.

יא, וואָס זשע דערצייל איך אייך? אז אויב איצטיקס יאָר—האָפֿ אפרעל—איז
 פֿלוצים איז איינעם א שיינעם און זוניק פֿריסערנג געוואָרן אפֿן אינדול און
 אפֿבאפעניש. די וואסער האָט זיך גענומען גרויס און טראַט נאָך, טראַט
 פֿארדאפט זי די סדוקעסע ערסער, פֿון פֿרעגן ניט זי צו די גאסן פֿון די
 גאסן אין די הויפֿן, פֿון די הויפֿן—איז די גערמנער, פֿון די גערמנער—איז די
 שטאַלני איצט זעט מען שוין ניט צי ס'איז א הויפֿ, אָדער א סאָד, ס'זעט
 נאָר, אז ס'איז א טייב און אין טייב שטייט א פֿלויט. ס'איז א טייב און אין
 טייב שטייען ביימער. יא, די מעלעפֿאַנען האָבן זיך צעקלונגען און שטאַט
 ארני, איז די אנשטאלט און דעריקער צום שטאַטראַט. דער שטאַטראַט האָט
 ארויסגעשיקט מענטשן אפֿ געפֿן הילפֿ. פֿריער פֿון אלץ די קינדער-הונדער, די
 שולן, די זאוואָרן און נאָכדעם די איבעריקע אינטווינער. די אינטווינער פֿון
 סדזכאָנאָדער אינדול אליין זינען אויב ניט קיין פֿארשלאָגענע, ס'זאָגט אפֿ די
 שיפֿעלעך, ס'לויפט און ס'האוועט, ס'כאפט ארויס פֿא דער וואסער זאכן,
 די וואסער זאָל זיי ניט אוועקשלעפֿן. נאָך גיט, זאָגן זיי, וואָס כאַטאָן האָט
 זיך עס אָנגעהויבן און ניט פֿאנאכט.

ווען זשע איז דאָס אלץ גערעט געוואָרן, אז אומסטום זינען דאָ מענטשן,
 וואָס קענען עפעס טאָן. גיט קיין נאָלע קינדער, און דערצו זינען זיי נאָך גיט
 פֿארשלאָסן. וואָס זשע זאָל אָבער טאָן אזא זשעניע, אז ער איז נאָך אינבאנען
 א קליינער און זיין אויסגעשפּירט געזל קומט אויס, ווי ס'קוקט נאָר מיט לע-
 כעלעך ארום, און אזוי ווימער און אזוי ווימער... ס'ט ער טאקע גאָרניט.
 וואָרעס יער ווייס נאָך פֿון גאָרניט. ער זעט, אז ס'איז א שטוב א זעלע. פֿאר-
 גלויבט זיך אים זיין קעסיידעריקע גלוסטונג—צו זיין א שיפֿער און זעט: ער
 זיצט שוין אין סולמער מיט צוויי שמעקנס אין די הענט פֿאר רידערס, און
 ער סייגט, אז ער שיפֿט זיך.

אז די וואסער ארום האָט דורך די שפאלטן פֿון סיר און פֿון שותלע גענומען
 זיך אריינזייען און שטוב ארני, האָט זשעניע טכילעס אפֿילע דערשוואַק זיך,
 נאָר טייקעט איז אפֿ אים אָנגעפֿאלן א פֿרייד מיט א געלעכטער—א, א וואסערל,
 וואסערל! און ער האָט גענומען ארבעטן שטארקער מיט די שמעקנס און

קלאפן מיט די פֿיסלעך איבער דער מולטער, איצט וועט ער שוין זיך טאקע
שפֿען אפֿ דער עמעס!

ס'האָט קיין שאַץ נישט געווערן, ווי די שמוץ האָט זיך אָנגעגאַסן ביז א פֿערטל
מיט וואסער. זשעניעס מולטער האָט זיך אָפֿגעהויבן, ווי אַן עמעס שיפֿל, און
זיך גענומען שיפֿען איבערן שמוץ—פֿון אויוונג צום פֿאַנק און פֿאַנק צום
זויגל, צום מיר, צום בעם, זשעניע ווערט נישט וסיד. ער שרײַט, ער קאַסאַנ-
"עוועט. און נישט ער איינער שוויסט. ס'האָבן זיך אָפֿגעהויבן די עסער און
שוויסטען דאָס קאַרעטקע שוויסט, א פֿאַך שניטלעך האָלצ, וואָס זינען געלעבן.
לעס אויוונג, שוויסטען. ס'שוויסט און אַן עק.

ארום פֿיר איינער ערשט, און זשעניעס מאַסע איז געלעבן פֿון זאוואָך צום
דניעפֿער אפֿ איבערפֿאַרן מיט א סאַטאַר-שיפֿל אהיים, האָט זי דערזען ערשט
א בילד. מענטשן פֿון דער גאַנצער שטאַט שטייען אפֿ דער-זיט דניעפֿער
און ס'קוקט צום אינדול צו. דער אינדול איז פֿאַרנאַסן מיט וואסער, די הויזער,
פֿלויסן, די ביימער שטייען ביז האלב עפֿשער איז וואסער, דאָ האָט זי פֿאַר-
בראַכן ביידע הענט און דערלאנגט א געשריי. האָבן זיך אלע אַרומיקע דער-
שראַקן אפֿ איר קוקנדיק.

ס'זינען צו איר צוגעלעבן מענטשן, ס'פֿרעגט זי וואָס איז, ווער איז,
קען זי זיי אפֿילע נישט ענטפֿערן. זי ווייזט זיי גאָר אהינ—צום אינדול צו, איר
פֿאַטעס מיט די ליפֿן ענדערן זיך פֿאַר איטלעכע איז די אויגן און זי איז שוין
בלייב, ווי א סוכ.

צוויי דעזשורטע פֿון דער רעטונג-קאָמיסיע, און זיי האָבן דערזען, ווי דאָס
ווייבל רייסט זיך צו יענעם ברעג, זינען זיי גלייב צוגעשוואמען צו איר מיט
א שיפֿל. וואָל זי פֿאַרן מיט זיי און ווייזן ווהיגן זי רייסט זיך עס אַווי, און
זשעניעס מאַסע האָט דערזען דאָס שיפֿל, איז זי גלייב אריינגעשפרונגען אהינ,
זיך אליין מיט אימפעס און נעם געטאַנצן די רידערס. דאָס שיפֿל גלייטשט זיך
איבערן ברייסן שטראָם. ואלע שווינגן, ס'קוקט גאָר איר גאָר פֿאַרנאַפֿט, און פֿאַ
איר פֿון האַרצן רייסט זיך אלע וואָל אויס א פֿאַרשטיקט געשריי "אוי סייג
קינד!.. אוי, וווּ איז איצט מיין קינד?!"

אריינגעפֿאַרן צווישן די גאַסן. מענטשן האווען דאָרטן אופֿ און אָפֿ. אפֿ די
באלקאנען שטייען קליינע קינדער, צינג אופֿעס; הינטלעך; כאַזיריס. ס'שטייט
און ס'קוקט אפֿ דער אויסגעשפּרייטער צעגלאַנצער וואסער און זשעניעס
מאַסע איז שוין פֿאַ זיך איז הויפֿ. דאָס שיפֿל האָט מיט אימפעס דערלאנגט
א זעצ אית מיר, וואָס מיטן גרויסן שלאָס איז דרויסן. וואו זשעניע האָט דערהערט
"עס זעצ איז מיר, סייגט ער און א פֿרעמדער מענטש רייסט זיך אהער,
שרײַט ער אויס, ווי זיין שטיינער איז: פֿאַ פֿאַ נעגענאָדיע!... סאַס א
פֿאַסלא נאַ לאַ ס... כאַליסינאַ פֿאַסלא וו קאַזאַלסו.
"וועלי זאַסיקן נישט גיקאָיו סענקאַ דאָס א! און זשעניעס.
מאַסע האָט דערהערט דעם קינדס קאָל, האָט זי גענומען פֿלעסקען מיט די
הענט פֿאַר פֿרייד, זי וויל אָפֿשליסן גיבער די מיר און דער שליסל פֿאַלם פֿאַ

איר פֿון די הענט. האָבן שוין די יונגעלעך, וואָס זינען מיט איר געזעסן אין
שיפֿל, געכאפט און אָפגעשלאָסן די טיר, וואָס זי איז פֿון האלב געשמאגען אין
וואסער. אז די טיר האָט זיך געעפֿנט, האָבן אנמקענע זיי ארויסגעשוואמען
א פֿאַר שניטלעך האָלץ. ס'האָבן ארויסגעשוואמען צוויי עסער מיטן קאָרעטע
און ס'האָט גענומען יוויסען צום טיר די מולטער. זיי טוען אַ קוק: עס ליגט
זשעניע אין מולטער, די פֿיס צעשפרייט, און ער קנאקט אַ ליד אין אַינע אָמעס,
אז פאפא וו גענעגאדיע, סאמא האָרטן און דאָרטן, און אזוי ווייטער.
די סאמע האָט אים ארופגעכאפט אפֿ די הענט און אים גענומען קושן. די
יונגע-לייט האָבן ארוםגעכאפט די ביסל שמוג-זאכע אפֿן שיפֿל צו זשעניען מיט
דער סאמע און זינען מיט זיי אוועקגעפֿאַרט צו איינעם פֿון די רעסונג-פונקטן.
אַט דאָס איז אינגאנצען די סיסע און אַיט פֿלאט האָט זיך פֿון דעם נאָרניס
געשריפֿן.

א שיינער ווינטער

איינמאל, באם אָנבײַסן, רופֿט זיך אָן די מאמע:
— הײַנט איז אזא שײַנער ווינטער אויסגעפֿאלן, מאמעש א מעכטיגע.
— אן אנטיק א ווינטער!—האָט איר דער מאמע געענטפֿערט.
און מישקע האָט ניט פֿארשטאנען, וואָס קען זײַן א ווינטער שײַן אָדער
מײַס. ס'איז ווייניג אינדרויסן, ס'איז קאלט, און מע קען זיך שליסלעך און גליי.
משנ, איז עס אלע ווינטער אזוי. דערפֿאר זומער קען מען ארוםגיין פֿאַר-
זעס און מע קען זיך פֿאַרן, וואָס ווינטער איז נאָר א שרעק פֿון דעם צו
קלערן.

איינמאל איז א שײַנעם דינסטיק פאמאָן. מישקע איז געקומען צו גיין אין
שול, ווי אלעמאל, אפֿ דער צווייטער וואכטע. ער זעט עפעס אפֿ די פֿרעם
איז שטיל, אין די קאָרידאָרן שטיל. און ער ווייט ניט, וואָס איז עס, פֿין ער
האָט פאגענט די אופֿראמערט און נאָכדעם, ווי זי האָט אים פֿאַרכידעשט אָן.
געקוקט, האָט ער זיך ערשט צעלאכט: מאקע דעם ערשטן סאָל, אז ס'טרעפֿט
זיך מיט אים אזעלכעס, ער זאָל פֿאַרנעסן, וואָס ס'איז הײַנט וואָס ארויסנאָג-מאָג
און איז געקומען מיט די פֿיכער און מיטן גאנצן קלאפער-געצײג אין שול ארײַן.
מישקע האָט זיך אומגעדרײַט אביסל איבער די לײדיקע קאָרידאָרן. פֿאַר
דער גאנצער צײַט זעט ער דאָס ערשטע סאָל, די שול זאָל זײַן אזוי לײדיק און
אזוי טײַב. דארפֿ מען גיין.

מישקע האָט זיך אומגעדרײַט אביסל איבער די לײדיקע קאָרידאָרן. פֿאַר
דער גרויסער טיר, אזוי איז ער געפֿלונגן שטיין.

אזא מיט שניי עס איז אינמיטן דרייען אַוועק! אַוּב, א שניי! ס'איז ווייניג,
אז מע קען די אויגן ניט עפֿענען. צום אלעם ערשטן האָט זיך אים אויסגע-
וויזן, אז עס איז ניט גוט ארויסצוגיין איצט אין גאס. אָפֿער ווי ער איז ארויס
און דער שניי מיט דעם גוטן דרויסן-האַפֿן אים ארוםגענומען און ארוםגעשילט,
איז אים ערשט געוואָרן גוט אפֿן הארצן. ער גייט, און דער שניי גייט נאָך.
מער— ער גייט פֿאַסעלעכט, און דער שניי האָט אויך גענומען גיין פֿאַסעלעכט.
און ס'איז ליכטיק, און ס'איז ציכטיק, און מענטשן זײַנען דאָ אין גאס ווינציק.
מישקע עפעסט ארײַן אין זיך די פֿרישקײט. דער שניי לאָזט זיך אראָפֿ פֿון זײַנע

און ער שפרייט זיך אפ דער ערד, ווי א פארהאנג, א טיולענער. גיין גיט ווי א פארהאנג, נאָר ווי אַנגעפראַקטע, אַנגעפֿליקטע שטיקעלעך וואַסע אסאך. וואַסע—וואַסע. פֿונק—פֿונק.

אַבער וואַסע צעגייט דען אזוי שוין איבער דער ליפּ, ווי דאָס אָ? וואַסע, אז דו נעמסט ארענע אים טויל, איז זי נאָר האַרדיק, גיט געשטאק, און דאָס איז געשטאק!

מישקע שטעקט ארויך די צונג און נעמט אופֿ עטלעכע שנייעלעך, וואָס איז איינע אוינגעליק ווערט פֿונד ווי אויס שניי. גיין, עס איז גיט קיין וואַסע, ס'איז „מאָדאַזשענע“, געשטאקע „מאָדאַזשענע“!

מישקע האָט זיך אזוי פֿאַרמאָגן מיט די אלע זאכע, אז ער האָט גיט פֿאַ- מערקט, ווי אַסאך איז שוין זינע הויפֿ. און אהיים גיין אזוי פֿרוי גלחט זיך אים דאָך נאָך נעם. הייבט ער דעם קאָפּ אהער, אהין—פֿלוצים—טראַב! א שניי. קויל האָט אים געמאַרפֿען אונטערן סאַמע אויער.

א!.. נאָס — — —

ער דרייט זיך אויס, ערשט ס'איז מאַרדנאָק, זי שטייט צוגעטוליעט צו דער זאנט פֿונעם 28 נומער, און זי באַהאַלט זיך, ער זאָל זי גיט דערזען עפּשער וואָלט ער זי טאקע גיט געווען דערזען, ווען גיט איר פֿרוּדערס, אָבער דער שוועסטערס שטייול, איז וועלכע זי איז געגאַנגען אפֿ פֿאַרוועסע פֿיס. נו, האָט זי טאקע מישקע דערזען. ער האָט אַראָפּגעלאָזט פֿאַסעלעך. דאָס רענגל אפֿן שניי אונט... ער האָט זיך אַבער נאָך רעכט גיט אַנגעבוּנג, ווי מאַרדנאָק האָט שוין געזעסן, וואָס ער וויל סאָג, און זי האָט, ווייזט אויס, באַשלאָסן, אז אויב זי וועט זיך טייקענע גיט כאַפּן פֿאַרטיידיקט, וועט שוין דערנאָך זינע שפּעט און שניי-הויפּנס מיט שניי-קוילע האַפּן גענומען פֿליינע אפֿ מישקע פֿונד אלע זינטן.

— ע— מאַכט מישקע— אויב דו ביסט שוין טאקע יאָ אזאָ?..

און ער האָט זיך שוין אויב אפּיסל א ריד געמאַגן.

איז נאָך איז שטייט קיינער פֿאַרמט גיט הויב. קיינער גיט גיט הויב. די קינדער האַבן זיך אזוי פֿאַרשפּילט, אז זיי הערט שוין בינלאַל פֿאַר זיך קיין וועלט גיט, פֿוטוואַנגע פֿונד ווי איז נאָך געקומען צו לויפּן אהער פֿאַר א דרייטן קאַפּאַטשעק— טייקעס הינטל, א ווייטעקס און א דורענדיקס. מאַרדנאָק שרעקט:

— קאַפּאַטשעק, אהער! אהער! מיר האַרפּסטן דעלעט!

לויפּט קאַפּאַטשעק צו איר.

און אז טייקע מיט צו אים א סאַטשעק מיט די לויפּן קערטוועס ער זיך אויס און יאָגט צו אים. ער יאָגט מיט זינע ווייט פֿונענעם פֿולפֿל און מיט אַן אַרויסגעטייטעם צינגל פֿונד מאַרדנאָק צו מישקע און פֿונד מישקע צו מאַרדנאָק, און ער האָט גוואַלדיק האַטע פֿונד דער ווייטער פֿרוּשען וועלט.

דער שניי שייט, איז די קינדער קוילע און קוויטשע און אונטער פֿאַר פֿרייזל דערנאָך וואָס מאַרדנאָק, אז זי קען מאַכן מענטשען און שניי גיט קיין באַמער, זיין אַסאך זענע זי אים נאָל ייִזונ און זי וואַרענעם פֿלוצים אים

וויסנשאַפֿטלעכע און וואַס זענען די קעלט

1. ארויסטרייבן די קעלט

ווינטער, איז די מאסע גרויסע קעלט, ויצט איינמאל פערעלע פא זייער פארפרוירענעם פענצמער, ער וויל ארויסקוקן דורכ א מאגליעלע צום דרויסן ארויס, נאָר ס'ע איז אלץ פארפרוירן; אז ס'ע זעט ניט נאָרניס. וער, בערעלע אליין, איז אויב פארפרוירן אז סאקאָנעס. די הענט בלויע, פארפרוירענע; די נאָז א בלויע.

דערווייל דערהערט פערעלע, ווי די מאסע רופט זיך אָן צו דער עלמערער שוועסטער צו זינער:

— ווען דו פוילסט זיך ניט, מיכליע, אריינכאפן פֿות שמאל א פערעמאָק האַלץ וואַלסן מיר אביסל ארויסטעמדיבן די קעלט פֿות שמופ.

אָט דאָס דערהערט, האָט זיך בערעלע זייער דערפרייט:
„איי, איי, איי, אָט דאָס איז פֿיניג!—קלערט וער צו זיך אליין—ס'ע דארף זי אביסל אַנלערנען די קעלט, וועט זי וויסן, זוזאזוי דערניין אימלעכט איז די יאָרן.“

אזוי, אז בערעלע זעט, ווי ס'עט שלאָגן עסעצן, אָדער ס'עט טרייבט עסעצן, איז ער דאָקע איז קאס. ער האָט עס ניט ליב. נאָר איצט, אויב די מאסע וועט טאקע טעסען עסלעכע שימלעכ האַלץ און נעבן דער קעלט איבערן קאָפּ, זעט זיך פערעלע סעכניע זיין, דערפֿאר, וויל שוין זעט עסלעכע וואַכט, אז ער קען ניט ארויסשמעקן די נאָז אינדרויסן ארויס, זאָרעס אינערעמעכט טאקע: בערעלע איז נאָך אזוי קליין, און די קעלט איז אזוי גרויס, אזוי איינע-נעסן—א שרעק.

ס'זינען אונטק פֿינף סינוס און צען דאָס האַלץ, וואָס מיכליע האָט א וואַרף

נעמאָן מיט אַ מאַסק פֿאַר דער הרובע, ווערמ ביסלעכווייז פֿאַרשווונדן אין הרובע אַרײַן.

דאָס פֿייער ברענמ, דאָס האַלצ קנאקט פֿריילעכ אונטער—אײַט שמוב אין געוואָרן וואַרעם אַ סעכניע. אָפּער פּערעלע אין אומצופֿרידן ער האָט נאָר גע-ווארט אַפּ עפעס אנדערש. ער האָט געסיינט, און אַרױס רײַזט די קעלט הייסט צעעפֿענט אלע טירט צום דרויסן אַרױס, זיך אומיאָנג מיט גרוי-סע שניטלעכ האַלצ אײַפּער דער שמוב און שרײַעט צו דער קעלט: „אהומש! אַרױס פֿתּראַנעט, אױב נײַט, ברעכט מיר דיר די פֿינגער!“

צום סאָפּ...

אין דאָ גאַרניט נײַט געווען-

2. סײַט אַ בלאַטע

באלד, באלד קומט שוין דער פֿרילינג. סײַטאכט זיך שוין גאַנצע פּאַמאָנג, ווען די זון שניגט אײַטדרױסן און וואַרעםט אױ די פֿרױבע, אױ די וועט פֿות שמוב. אױ אײַניקע אָפּגעגאַנגענע ערמער אַפּ דער ערד. פּערעלע אײַט פֿריילעכ, וואַרעם ער האָט זיך שױט זײַער פֿאַרבעקט גאַנג דרויסן.

אײַנמאָל כאַפּט זיך פּערעלע אױפּ אײַנדערפֿרי, און שמוב אײַט מונקל—אַ כּמאַרע אַ גאַנצע. פֿאַרן פֿענצטער אײַנדרויסן צײַט זיך און לאָזט זיך אַראָפּ אַ ווייסע פּעלענע אַ געדיכטע.

פּערעלע פּוט זיך אַ צײַ פֿות זלאָפּ און הערמ, ווי די סאַטע סורמלם אומצופֿרידן:

— אָט דאָס שײַט שױט פֿונ פֿתּױבן די עמעסע בלאַטע!

פּערעלע האָט גאַך קײַנמאָל נײַט געזעען, סײַ זאָל שײַט פֿתּױבן אַ בלאַטע. סײַט אַמאָל אַ שניי, סײַ צײַט אַ רענג, סײַ שײַטס אַ האַל, נאָר אַ בלאַטע זאָל זיך שײַט פֿונ פֿתּױבן—דאָס הערמ ער דאָס ערשטױט סאָל. ער האָט נײַט אַפּ זיך עפעס אַרױפּגעכאַפּט און אײַט אױעקגעלאָפּן צום פֿענצטער. וואָס וועט זעט ער דאָרט?

אײַט דרויסן אײַט טאַקע כּמאַרע, וואָס סײַט אַ גרויסער, אַ פֿילער שניי. טאַקע גאַנצע שטיקער דריליע. אָפּער סײַטאָכ פֿאַרט אַ שניי, וואָס נײַט קײַט זלאָטע!

ערשט אַפּ סאָרט האָט פּערעלע געזעען מיט זײַטע אײַנגעטע אױנג, וויאזױ די זון אײַט אַרױס, דער שניי אײַט צעגאַנגען, די סעטשן האָבן צעקנאַפּט אַפּ די אַ נעצ, וואָס סײַטאָרט אַ סײַטע, סײַטע בלאַטע אײַט שטעמל.

גערעכט אײַט געווען די סאַטע סײַטאָכ נעטאַנגען קײַט שניי, סײַט אײַט געגאַנגען אַ בלאַטע אַ גרויסע.

אָבער דער פֿרילינג איז דאָך אזוי פֿריילעך. ער נעמט זיך פֿון גאָרניט צום האַרצן. ער לאַכט, דער פֿרילינג, פֿון אלע שפּאַרונקעלעך. מיט אַן אַ שיר זונ, מיט גומט ווינט און מיט שניי... די פֿלאַמע איז גיך אויסגעטריקנט געוואָרן. בעדעלע שפּילט זיך שוין אַ פּאַרוועסער אינדרויסן און הערט די פֿלאַמע מיטן ווינטער, ווי דעם פֿאַראַיאָדיקן שניי.

3. דאָס גייט ברויט

בעדעלע האָט נאָך גיט געהאט קיינע שום זאָרען. ער פֿלעגט זיך שפּילן אין הויפּ אָרער אין גערמל, אָדער הינטער דער שטוב, אסאָל אליין און אסאָל מיט עמעצן. אזוי לאנג, ביז ער פֿלעגט זיך שוין גומ-גומ אויסהונגערן, ערשט דאָן פֿלעגט ער אַרביטלויפֿן אפּ אַ רעגעלע אין שטוב אַריין אַפעס איבערבאַפֿן און — גלייך צוריק אינדרויסן אַרויס.

איינמאָל האָט ער געסאַכט הינטער דער שטוב אַן אויוון פֿון זאָמער. מאַקע אזוי, ווי אַן עמעסע אויוון. ער האָט אַרבינגעשטעקט פֿונױבן אַ שפּעטל פֿאַר אַ קוימען, און איבערווייניק האָט ער אָנגעלייגט שטרויעלעך פֿאַר האַלץ. אָבער ער האָט זיך גיט אַרוסגעקוקט, ווי ס'פֿלוצים אַראָפֿטעפֿאלן אַ רעגן און גענו-מעט שווענקען אַי אַי, אַי דעם אויוון. סײַלע ער... ער האָט זיך נאָך אָפּגעגעבן, קען ער שטיין דאָ אונטער דער סטריכע און זיך פֿריקענען דערווייל. אָבער דער אויוון? דער אויוון איז צעשוועקט געוואָרן, אַז ס'פֿון אַיט גאָרניט גע-בליבן. דער שפּעטלדיקער קוימען איז אַוועקגעשוואַמען, די שטרויעקע האַלץ — אויך. בעדעלע האָט געוואָלט שוין אַוועקוואַרפֿן דעם אויוון, פֿאַרקאַממען די קאַלאַשעס און סאַכט אַ טיכ אַיטמיטן דרויסן, האָט אָבער פֿלוצים געגעבן אַ שנייט אַיט די אויגן אַזאַ בליץ, אַי, אַ בליץ! דער גאַנצער דרויסן האָט זיך צעשפּאַלמט פֿון דער גאַלעכטעס גאַרמטן ביוקעלע ווייטער שטוב געפּשער אפּ צוויי שטיקער, דערנאָך האָט אַ הרימע געטאַג אַיבערן סאַמע קאַפּ פֿאַ אַיט: קר-ר-ר פֿאַר-פֿאַר-פֿאַר-פֿאַר, און דער רעגן האָט גענומען פֿליוכען, ווי פֿון אַ צעבער.

— בעדעלע, וווּ-פּיסטו? גיטער לויפֿ אַהער! — האָט בעדעלע דערהערט דורכן געעפֿנטן פֿענצטער.

בעדעלע האָט צעעפֿנטן ביידע אויגן און זיך פֿאַרכידעשט, וואָס אלץ איז אזוי גאַנעם — אַי די שטוב, אַי די סאַמע, אַי דאָס אָפֿענע פֿענצטער. ער האָט זיך, ווי אַן עמעסע בעדעלע, אַיבערזעקאַממעט אַיבערן פֿענצטער-שוועל — און גלייך צו דער סאַמע אַיט די אָרעס אַריין.

— אַי-הוי-הוי-הוי! — האָט זיך בעדעלע געכריקעט און זיך גיט געקאַמט אַפּ-כידעשן פֿונעם צעבוימעטן, צעמישמט געדיכט-געוואָרענעם דרויסן...

אָבער די סאַמע האָט זיך געפֿרייט מיט בעדעלע. זי האָט זיך געפֿרייט מיטן דרויסן. זי האָט געפֿליעסקעט בעדעלען מיט ליבע און מיט געלעכטער.

בערעלע האָט געבריוקעט בא איר אפ די השגה, און די סאמע פלוסקאקעט
איט און זינגט צו:

— אָט דאָס אַ גייט ברויט מיין זון. ס'וועלג שוין זיין פלעצלעך; ס'וועלג זיין
הרעטישאניקעס, בייגל און קיכלעכ... ס'גייט ברויט, מיין זון ס'גייט ברויט!
אָט דאָס האָט שוין פערעלע גאַרניט נישט פאַרשטאנען, וואָרעס איט וואָלט
מען עס דארפן צו לאנג הערציילן, ואו אפ די פֿעלדער גיסן זיך אָן די מוואַעס
פֿונ דעם זאטן רעגן, וועט זיין א גערעסעניש, וועט מען שניידן,
דרעשן, פֿירן זעק אינ מיל ארניין, דערנאָך וועט מען די סעל זופן,
דאָ שט שווען, קנעטן און באקן, וועט זיין ברויט מיט אלע גומע
זאכע. יא, יא, בערעלע—אָט דאָס אַ גייט ברויט.

צד מ ל"ב רס אייניקל

פארנאכט האָט פערעלע נעגעפן די טויפן עסן און גערעדט צו זיי. קעסיידער פארנאכט און איערערפרי, וויבשער, אז פערעלע ניט ארויס פארט שוועל און שיט. אויס די טיבעלעכ קאשע, פארפליפענע פונעם עסן, אָדער אָנע-זייקמע שטיקלעכ כרויס, אָדער קערנער, גייט זי ניט אוועק, ביז די טיבעלע-לעכ פליעט זיכ ניט צונויף אלע און עסן ניט אויף ביז א פיצל. און אויב זי קלערט עפעס פֿונ א גייטיקער זאך, רעדט זי צו די טיבעלעכ אזוי, ווי מע רעדט צו א מענטשן. די טיבעלעכ פארשטייען עפֿשער ניט, וואָס פערעלע רעדט צו זיי, אָבער נום זינגט זיי מיט אַיך און אז זיי פליעט זיכ צונויף, וויל יעדערע פארבאפן אן אָרם נעמער צו פטרעלעט און זיכ דרייען ארום אירע פֿיס.

דעם זיבעטן מאָרט פֿארנאכט, אינדרויסן איז טעוועט ניט שמארק קאלט, פֿונ די קויסעס אונטער דער שמאַץ איז געגאנגען א רויכ (פערעלע האָט ניט געהאט קיין מאמע-מאמע און זיכ אויפגעצויגן פאם זיידן מיט דער פאָבענ. געוויינט האָפן זיי אונטער דער שמאַץ און דעם זיידן אירן האָט מען גערופֿן

שמואל דער זייפער, ווייל ער האָט געהאָבעט אינאָם פאָבריק, וווּ מע מאַכט זייפֿן.

פערעלע האָט אַרויסגעטראָגען קאַרטאָפֿל און פערלגרויפֿענע קאַשע, וואָס איז געבליבן פֿון וואַרמעס. די טיפֿעלעכ האָבן זיך צוגעפֿלען, ווי קעסיי. דער, גענומען מאַנצן אַרום פערעלען און פֿיקן. פערעלע האָט זיך אַוועק-געזעצט לעבן מיר אפֿן קלעצעלע, אַרײַנגענומען די הענט און די האַרבל און ס'עוועט אפֿ איר הערקענט, אז זי איז מיט עפעס שטאַרק פֿאַרנומען.

— אָבער איר זויסט ניט, רופֿט זי זיך אָן, וואָס מאַרנג אײַז? און איך ווייס!.. מאַרנג איז דער אַכטער מאַרם, אַ אינטערנאַציאָנאַלער פֿרויעניאָנמען. מאַרנג פֿון איך אלץ אפֿ אינאָם שטוב, און די פֿאַבע וועט גיין אין קלוב. דער זיידע וועט קומען פֿון פֿאַבריק וועט ער איר געוויס פֿרעגן. גען אַ בילעט.

פֿאַרן שלאָפֿן גיין האָט פערעלע געבעטן דער פֿאַבע זי זאָל זי אפֿוועקן פֿרי, ווען ס'איז נאָך בלוי אין דרויסן.

— וואָס איז דענן?— האָט זי די פֿאַבע געפֿרעגט.

ס'איז אַ סאָך, האָט פערעלע געענטפֿערט און זיך אינגעוועקט אפֿ איר ווייסן געלענער, זי זאָל זיכער אַנשלאָפֿן ווערן.

די פֿאַבע פערעלעס איז אָבער געווען אַ קלונע פֿרוי, האָט זי פֿאַרשטאַנען פערעלעס מיינן.

אינדערפֿרי, די פֿאַבע וועקט אפֿ פערעלען פערעלע פֿון אַ קוק: אינאָם שטוב איז אלץ ציכטיק, זויכער צוגעקליבן, די פֿאַלן אויסגעוואשן, שוין אפֿילע צונעמריקט, דער אויווע אויסגעהייצט און פֿאַרשטאַרט.

— וואָס איז אזוי גיך, פֿאַבע?— האָט פערעלע געפֿרעגט. איך האָב דאָך דיר געוואָלט העלפֿן!?

— איך בין ניט אזא אָפֿגעשטאַנענער מענטש, האָט איר די פֿאַבע געענטפֿערט. פֿערט, דער זיידע וועט שוין זיך אליין געמען וואַרמעס, אז ער וועט קומען, און איך פֿון זיך פֿאַלד איפֿער און גיי אין קלוב אַרײַן. עפֿשער ווילסטו, קום אויך מיט מיר.

דעם טאָג איז פערעלע אין שול ניט געגאַנגען. פֿאַ זיי איז געווען אַן אַרויסגאַנג-טאָג. האָט זי זיך אינדערניך אָנגעטאָן און איז אַוועק מיט דער פֿאַבע אין קלוב אַרײַן.

דעם גינגן מאַרם פֿאַרנאָכט, אז פערעלע האָט ווייטער געהאַנדעלט די טויפֿן, איז זי געווען זייער אפֿגעלעבט. די טיפֿעלעכ צעלאָזן די פֿליגעלעך, מאַנצן אַרום איר און פֿיקן אויס וווּ נאָך אַ פֿאַרוואַלנערס קערטל.

— איר ווילט אָבער פֿאַרשטיין אפֿ ייִדיש, האָט פערעלע זיך ניט געקענט אַנטהאַלטן און ווייטער גערעדט צו די טיפֿעלעכ. וואָלטן מיר איך געווען געסען אין קלוב. דאָרטן האָט מען געהאַלטן רעדעס. די פֿאַבע האָט אויך גערעדט. „איך וויל דערלעבן, זאָגט זי, די צייט, ווען אַלע

ארבעטן דיקע פרויען פון דער גאנצער וועלט וועלן פֿי-
ערן אזוי פֿרײַ דעם אכטן טארט, ווי מיר איצט דא!
א-רא-א-א!" און אלע אין קלוב האָבן איר לאנג געשריען אורא! אָהאָ! דאָפּקע
מיט באַפּע—די אלטע זיפּערן—אזוי ווי איר קוקט זי אָג... און דערנאָך איז
נאָך געווען א ספּעקטאַקל. מ'האַט געשפּילט און געזונגען. אהא! איר זינט
שוין מיר גוט סעקאנע?!

פּערעלע איז געווען איבערגליקלעך פון אירע געכטיקע איבערלעבונגען. די
מינבעלעך האָבן שוין אלע אופּגעגעסן. אָפּער זיי זעען, אז פּערעלע נייט נאָך
ניט אוועק. זיילן זיי אוראדע ניט אוועקגיין. פּערעלע זאָל דאָ אפּילע זיצן ביז
סאָרגן וואָלמט זיי זיך ארום איר ארוםגעדייט און פּונדאנען ניט אוועק.

פערעלע דעם זייפערס איז געקומען צולויפן א פארסאפעטע אהיים. זי האט
 גאב דאס רענצל ניט באוויזן אראפצונעמען פון אקסל. זי האט אוועקגעלאפן
 אית קיב. דאָרט האָט זי געפונען די פאָבע פאם אויף שטיין דיק.
 — פאָבע!—האָט פערעלע פארסאפעט אויסגערופן. זי האָט קען איב
 זיין נוציק דער שטוב?

— סו נאָר א קוק סארא סת סאָפענ!—האָט די פאָבע בא איר אראפגענומען
 דאָס אָפגעשפיליעטע רענצל פון אקסל.—און איב ווייס ניט, וואָס זינעט עס
 פיכלאל פאר א ווערטער „נוצקענע שטוב“?

— אַי, גיי פאָבע. האָסט ניט וואָס צו לאכנן די קינדער דארפן אלע...
 — האָב איב דאָך שוין דיר געכטן געגעבן פלעשלעכ איב שול אריין אפ
 „אומיל“!

— ווייטער!!! פלעשלעכ איז איין זאכ און דאָס איז עפעס אנדערש. יעדער
 קינד דארפ עפעס העלפן איב שטוב—צווען די קראַליקעס, אכטונג געפן אפ די
 אויפֿעס און נאָב אזעלכע זאכנ.

— אָט דאָס גאָר סיינסטוי?—וואָנט די פאָבע.—איז דאָך גוט, וואָס מעסער
 דארפ מען ניט! אָנאָ ויצט דאָס געלינגע הינדל אפ אייער, אז זי וועט אויספירן

די אייפֿעלעכ, רועל וויכ דיכ לאָזן זיי פֿאַשענ וואָן אַכטונג געפֿנ אַם זיי, וויפֿל
דינ האַרצ גלוסט... שוינ? אלץ ניט?
— שוין. אלץ גו-אומ!

פֿערעלע האָט אָפֿגעגעסן און איז אַרויס אַת קיב. צווישן סאָפֿטשאַן איז אַין
אַנ'אַלמט זיפֿ-סיט היי וויסנעבעט, געזעס אַם אייער די געלע קוואַקמשע. אַין
דער רענע, וועט פֿערעלע ווי צונענאנגע, איז פֿונקט די קוואַקמשע וואָס סאָן
אַ פֿרונג וואַסער, זיכ אָפֿאַרטיקט וויסער וועט מעסס און סאַקע אַ פֿיסעלע
אויסנליכט די פֿאַרכאַלעשטע גלידער. די אייער איז געסס האָט זי פֿאַרן אַרפֿ-
גיין פֿאַרריסלעט מיט עטלעכע הייעלעכ. זיי קאָלן זיכ ניט אויסקילן, סיסמאַסע.
פֿערעלע איז צונענאנגע נעטעמער און אַ צייל געסאַן זעקס אייער געוויינ-
לעכ הינערשע און פֿיר גרעסערע אַסאַב. געפֿשער צוויי סאָל וואָו די גרייס, ווי
יעטע, און גרינבלעכע אַפֿן קאָליר.

— פֿאַכע, איז פֿערעלע אַוועקגעלאָפֿן אַת עס-שטוב. פֿאַרוואָס לינג עס
דאָרטן צווייערליי אייער אונטער דער קוואַקע?
די פֿאַכע איז דאַקע געווען מיט עפעס פֿאַרסאַן, נאָר זי האָט איר גלייב
געענטפֿערט:

— ס'פֿאַ אַנדז געווען, מיין קינד, ווינציק הינערשע אייער און די קוואַקע
האַט שוין ניט געוואָלט אַרפֿ פֿון קובלעך, האָב איכ געקלערט, געקלערט און
אונטערנעשאַטן פֿיר קאַטשקענע אייער.

— סאָ וואָס זשע וועט זיכ פֿון זיי אויספֿירן, וואָ וואָ הונ וועט אַם זיי זיצן?
— סיי ווי: פֿון די הינערשע—הינערעלעכ, פֿון די קאַטשקענע—קאַטשקעלעכ.
— וועט זי זיין אי דעסס סאַמע, אי דעסס?

— גו; גענוג סיר פֿלאַנמען איז קאַפֿ. האָט זיכ די פֿאַכע אָנגעבייזערט,
האַט אַנאַרבעט— סו; און ניט גיי און שפּיל זיכ. איכ האָב איצטער קיינ צייט
ניט מיט דיר זיכ צו פֿאַרנעמען.

פֿערעלע איז אַוועק ווידער אַת קיב צו דער קוואַקמשע און אליין ניט וויסן-
דיק צוליב וואָס, האָט זי פֿאַרקלערט ערהייט אַ זאָן געסאַן, אַוויזוי צו דער פֿאַ-
פֿען, כאַטש די פֿאַכע איז נאָר געווען איז דריטן צימער:
— ס-ם, אַם וואָס האָסטו געדאַרפֿט סאַן אַווי?

2

איז אַ קורצער צייט אַרום, פֿערעלע וואַכט אַופֿ נאַנצ פֿרי אינדערויסן
פֿאַרן פֿענצטער איז אַווי גרינג און ליכטיק.

— פֿערעלע, ווילסטו עפעס זען?—סאַכט צו איר דער זיידע—דער זיידער
אַזש פֿון קיב אַרויס. עה האָט, ווייזט אויס, דערפֿילט און פֿערעלע האָט זיכ
אָפֿגעכאַפֿט.

פֿערעלע סאַנצט אינדערהייט אַרפֿ פֿון געט (זי פֿאַרשטייט, און דער זיידע
רופֿט זי שוין ניט אַוויסן) און דראַ-לאַ איז קיב אַריין. די צימערן זינגען

אלע מעכניעדיק באלויכטן און הערווארעסט פֿון דער געטרײער פֿרילינג-זון:
— וואָס איז זיידע?

שמוליע דער זייפער, פֿערעלעט ויידע, אַ היימער ייד מיט אַ סינער בערדל,
ניט קיין גרויסער, איז געשטאנען גאנצ פֿרי, ווי זיין ארויסגאנג-סאָג פֿא זיכ
איז קיב לעם פֿריפעטשאַק און געהאלטן. עפעס אַ גרויסע ערדענע רינג איז
די הענט.

— וויזן אַ קוק סאָג. — זאָגט שוין פֿערעלע מיט אומגעדולד. נעמט דער
זיידע אראָפֿ די רינג און בינגט זי אָן צו פֿערעלעע:

פֿ—ע—ד—ע—ד—ג—נ—???

— וואָס פֿאַר אַ פֿערערני? — האָט זיכ פֿערעלע פֿאַרוואַנדערט און סאָג ניט
פֿאַוויזן ענדיק די פֿראַגע, ווי אַ פֿריידיקער קוויטש האָט זיכ פֿאַ איר אַרויס.
נעריסט פֿון האַלדן.

— אוי הינדעלעכ! לעפעדיקע, פֿיצונקע!.. וויזן פֿאַר, זיידע, איב זייל נאָכ.
אסאָל אַ קוק סאָג. — אַז דער זיידע האָט אַרויסגענומען אַפֿן האַנט אַן אייפֿעלע.
זי אַ קיילעכדיק שרויסעלע אַ פֿונקניס אַפֿ צווי דריבנעקע פֿיסעלעכ שמיט
עט אלייג, מיט אַיטעלעכ, מיט אַ פֿיסקל און מיט אלצדינג. פֿערעלע האָט אָנגע-
קוואַלן אַפֿ אַ קאָל פֿונם קלייט פֿאַשעפֿענעשל, אָבער פֿלוצים האָט די קוואַקע
פֿון צווישן סאָפֿטשאַג פֿיז און אַנעסלעכ אַ קוואַקע נעמאָן.

— וואָס איז, זיידע, — האָט זיכ פֿערעלע געכאַפֿט און געוויזן ביים סינע
אַפֿן סאָפֿטשאַג.

— די קוואַקע? — — האָט דער זיידע געענטפֿערט מיט אַ פֿראַגע און
זיכ אַ קראַצ געמאָג ווי אַק, — ס'איז אַ גאַנצע סינע.
— איב זייל וויסן וואָס?

— וואָ אַ-אַב. — — האָט דער זיידע ווידער איבערגעפֿרעגט. פֿאַרשטייט
סיי... די פֿאַפֿע האָט דאָ אָפֿגעטאָג אַ שטיקל נאַרעשקניס... די הינדעלעכ האָבן
זיכ שוין אויסגעפֿירט אלע זעקס. און איצט פֿיז די קאַמסקעלע-וועל זיכ אויב
אויספֿירן קען פֿאַך אוועקגעמעט אַ נוסע וואָב צייט.

— וואָס זשע וועלן מיר סאָג מיט די קליינע סינעקעלעכ?
— זי וועלן שוין ניט פֿאַרפֿאלן ווערן, און מ'זעט זיי האַלטן אינדער-ווא-
רעס און אַפֿ זיי אַכטונג געבן. — ענטפֿערט דער זיידע. — נאָר אַפֿ דער הונט איז
אַ ראַכטפֿאַנעכ, זי איז שוין אזוי אויב גענוג אויסגעטאַמערט.

— ג—ס—ס. — אַפֿ וואָס האָסטו טאַקע געדאַרפֿט סאָג אזוי? — האָט פֿערעלע
איז אַ וויילע אַרום אַ זאָג געמאָג אזויווי צו דער כאַפֿענ, כאַסש די כאַבע איז
נאָר איצט איז שמופֿ ניט געווען. זי האָט פֿון פֿריסאָרנג אָנגעשאַרם די פֿייטן
איז נאָרמל.

דער פֿרילינג איז געטאַנעט, וואָס אַסאָל שענער. פֿערעלע האָט איז שול
געהאַט אַרבעט גענוג, אָבער אינדערהיים האָט זיכ די אַרבעט פֿאַר איר ערשט

אָנעשהויבן. אין גאַרמאן האָט זי לעס דער פּאָפּענער געראַפּט, געווייט און געשאַרמ. אַז די הינדעלעך מיט די קאַטשקעלעך האָט זי אכטונג געגעבן, אז קיין כאַזער אָדער קיין הונט זאָל זיי נישט א כאַפּ מאַכן זי האָט זיי צוהערצייט ארומגעלאָזט אין שטעלעך, און צוהערצייט ארויסגעלאָזט, זיי געשמעלט גאַסאנאנד וואסער צום טרינקען און הידוש צום פיקן.

איינמאָל גייט פּערעלע פֿונ שול און דערהערט, אז די קוואַקע שרייט יער-געז הינטערן שטוב, נאָר נישט מיט אירע קויכעס. פּערעלע האָט נישט א וואָרע געטאָן דאָס רעצל אפֿן פרומע פֿאַרן פֿענצסטער און א שפרונג איבערן פֿלויסל. זי איז פֿאַרלאָפֿן הינטערן שטוב ארונטער.

„אויב א קאז, אָדער א הונט זינען אָנגעפֿאלן“—און פּערעלע האָט זיך גענימט מיט אלע קויכעס ארויסראסעווען די קליינע געפֿאַשעלע פֿינגר רויבערס סויל.

צום ספֿאַ, אז זי איז אָנגעלאָפֿן צום גראַפּט מיט וואסער, אהיט ווייט הינטער זייער שטוב, האָט זי דאָרט נישט געטראָפֿן נישט קיין כאַזער, נישט קיין הונט. די קוואַקע האָט נאָר אומגעטאַנצט באַס ברענג גראַפּט א צעפֿודעוועסע, א צעפֿאַ-לאַכעסע און געשריינען נישט מיט אירע קויכעס. די פֿיציקע הינדעלעך האָבן זיך פֿאַר שרעק ציטשאַטן אין אלע זייטן און נישט געוויסט וווּ זיך ניקער פֿאַר-שטעקן. און די פֿיר קאַטשקעלעך מיט די פֿרייסע פֿיסקעס און פֿרייסע קורצע לאַפּקעס זינען זיך פֿרין, ווי שטיפֿער קליינע, אומגעשווימענע איבער וואסער. סײַלע סאַטער איז עס נישט קיין גרויסער טיכ, קיין אָוערע אָהער סאזשקע, אָפּער וואסער איז עס דאָך. שוויסע זיי, ווי שלאַנקע שיפֿעלעך, סאַכט נישט-נישט מיט די לאַפּקעס, די קוואַטשקע פֿילדערס, שפּרינגט אום, זי רייסט סאַכעש די ערד אונטער זיך.

„נוואָלד, זיי וועלן זיך נאָך דערטרענקען אינדערערד ארענ!“
און זיי, די שטיפֿער די קליינע, שוויסע און הטרן אפּ זיך קיין וועלט נישט. פּערעלע האָט פֿונ איינ זייט אָנגעקוועלט, וואָס אונזלעך קליינע שוואַרציק-ריקלעך שוויסענע שוין אזוי משיקאווע... פֿונ דער צווייטער זייט, האָט זי אָפּער נישט געקענט צווען דער קוואַקעס ראַכטאַנעס. ווי זי שרייט, פֿלויס אום ארום ווי א מעשונענע, און שפּרינגט, פֿונ דער הויס פֿונ אירער שפּרינגט זי פֿאַלד ארויס.

— הער שוין אפֿ!—וואָס צו איר פּערעלע.—נארעשע סאַכע דו!.. סײַנע זיי נאָרנישט זינן!.. האַלונג וואָלסטו, דו—א גרויסע—קענען שוויסענע באַסיט פֿון האַרב, ווי זיי—די קליינינקע!..

אָבער א הונט... גייריך צו א הונט זי הערט נישט אופ ארוסצושפּרינגען און זיך ארויסלאָנג פֿונ אלע קויכעס, ווי איינער רעדט:
„געוואָלד! איך וועל עס נאָרנישט איבערלעבן!..“

— נו, וואָס סום מען דאָ—קעט שוין פּערעלע קיין איינע נישט געבן.—
ארויסרופֿן די קליינע שטיפֿעלעך פֿונ טיכ, דאָרפֿן זיי פֿרייער וועלן פֿאַלגן...
און קריכן נאָך זיי אין וואַסער—גלוסט זיך נישט.

אפ די רייד אין אַנגעקומע די באַפע אַזער. זי איז געגאַנגע אין הויכע צוויי
שטינדל (אומיסטן אַנגעטאָג). זי איז אַג רייד אַרבעטקראַכט אין גראַבן אַרבייט
און אַרױסגעטריבן פֿון דאָרטן די קלייטע „שוואַרצאַרלעך“, וואָס האָבן זיכ
גאָר נישט געקענט זאָט אַנשפּילן מיט דער וואַסער. זי האָט זיי אַרױסגעטריבן
און אַנגעטריבן די קוואַקע מיט דער גאַנצער כאַליאָסטרע שױט געענטער צום
שטוב.

— ג, פֿרעג איך דיך, האָסטו עס פאַדארפֿט?— האָט פֿערעלע אין אַ וויילע
ארום איבערגעפֿרעט די באַפע.

— מאַכט זיך אַסאַל—מ'טוט אָפּ אַ גארעשקעט, האָט די באַפע אליין
זיך מוידע געזען פֿאַר פֿערעלע. איך וועל שױט פֿאַרזאָגן אַ צענטן מ'זאָל מער
נישט אַנוועצן קיין זאָג אפּ קיין קאַטשקעלעך און קיין קאַטשקע אפּ קיין היטעלעך.
— איך קען דיך טרױסטן.— האָט די באַפע צוגעגעבן.— מ'ווערט שױט מי
זיי אויס מאַדע קוואַקטשעס. גאָב אַ יאָר און גאָב אַ יאָר, וועלן שױט אומעטומ
שטיין אינקובאַטערס און אייפֿעלעך וועלן זיך דאָרט אויספֿירן אין די טויענטער.
— וואָס פֿאַר אַ קובאַטערס?

— מירן קומעטדיקע וואָבן גיין קיין קראַסינ-דאָרף אין סאָווירט אפּ אַזעקס-
קורסיע. דאָרטן שטייען צוויי אינקובאַטערס מיטאַמאָל. וועסטו וועלן, קענען
סיר דיך אויך אַרבייטענע.

— הערט אַ סניטע?— האָט פֿערעלע זיך פֿאַרקלערט, פֿינט— קאָ זערס?

און פֿערעלע אין טאַקע געגאַנגען מיט דער באַפע אין אַ וואָבן אַר אַ אין
סאָווירט אַרבייט אַקוקן די אינקובאַטערס אין וואָס זיי האָבן דאָרט געזען וועלן
סיר איינ אַ צווייטן מאל גערן דערציילן.

אַגענטן אַלע יודישע פיבליאַטעס
אין פֿרעסט אַרבייט

אינהאלט.

3	ליפע בורטילקעלע .
23	גוזיף און סוטיע .
29	א סיג גוטע, א סיג פריילעכע העלט סי'אין
35	דער סך פאכט דער לעצטער .
45	עס דאס גויסס, זיכ בענומען איג די הענט
51	א שלעכטער סעג .
55	הארבנטיקע פרייד .
59	יוליע .
63	בעטריי אנטבעהילט זינע פראלעטארישע פליכטן.
66	דער אנטעג .
71	א שיינער הינטער .
76	וואס גערעדט און וואס געמיינט
80	דאס זייפערס אייניקל .
83	הינדעלעך און קאטשקעלעך .

צענטראלע יידישע פיבליאטעס
אין פראקט ארביין

רעאקטער—כ. ליבערמאן
זיסקאקטער—ג. פרידמאן

אונטערזעצט איג דרוק 34-30/VI י. אונטערזעצט דום דרוק 35-9/IV י. צאל דרוק-בויג 5 1/2 פאסיר 24 1/16 X
צאל צייכנס איג אייג דרוק-בויג 3.800 טיראוש 2685 באשטעלונג 988 זלאחליטבעל 1064

פאראנטו. קאקטער פונ דרוקער קאראטיק

פונק, דרוקער א. ג. סטאלין.

И. Кинне

I. Kinnē

РАДАСІВ

РАДАСІВ

РАДАСІВ

РАДАСІВ

•

И. Кинне

I. Kinnē

РАДАСІВ

РАДАСІВ

РАДАСІВ

РАДАСІВ

פּרומט 25 ק.

אַננונד 25 ק.

ЦАНА 2 р. 25 к.

Цераплёт 25 к.

